

Uvodnik

Andrej Bratuž

Šestdeset let zvestobe

Ob praznovanju šestdesetletnice slovenskega šolstva v Republiki Italiji se upravičeno veselimo, da je naša šola, obnovljena leta 1945 po nasilni ukinitvi v času fašističnega režima, živa, dejavna in uspešna. Od vrtca do raznovrstnih višjih srednjih šol opravlja pomembno vlogo kot ustanova, v kateri je mogoče uresničiti različne načrte in pridobiti večnamensko izobrazbo. V njej so se oblikovale in širile svoje znanje in svoja obzorja ter se pripravljale na bodoče poklice ali pa na nadaljnji študij cele generacije mladih Slovencev, ki so se potem vključili v celotni družbeni sestav ter se uveljavili na najrazličnejših delovnih področjih. Ob pomembnih obletnicah je treba poudariti tudi doprinos nepregledne vrste šolnikov, ki so se za to šolo zavzeli z vsemi svojimi močmi in sposobnostmi ter v veliki meri pripomogli k temu, da se je slovenska šola v zamejstvu razvijala in je napredovala. Ne pozabimo, da so se mnogi izmed njih trudili tudi s pripravo in objavo učbenikov, potrebnih glede na učne programe in na njihovo delno specifičnost. Slovenske šole vseh vrst in stopenj so od vedno pomenile temeljno ustanovo, brez katere si ni mogoče predstavljati rasti in razvoja naše narodnostne skupnosti v zamejstvu.

Posebej razveseljivo je dejstvo, da ob letošnji obletnici prvokrat govorimo o državno priznanem slovenskem šolstvu v treh pokrajinah naše dežele, tržaški, goriški in videmski. S priznanjem dvojezične šole v Špetru se je namreč prisotnost naših šol na tem ozemlju bistveno dopolnila, čeprav je jasno, da poleg osnovne šole Benečija nujno potrebuje tudi srednjo šolo in da bo prvotna zasnova postala zares smiselna šele z uvedbo srednješolskega pouka. Vsebinsko bogata in organizacijsko zahtevna proslava šestdesetletnice na Pomorski postaji v Trstu je združila vse naše šole od morja in Krasa do Brd in Benečije. Proslave, ki je potekala pod visokim pokroviteljstvom predsednikov obeh republik, Italije in Slovenije, se je udeležil minister za šolstvo Republike Slovenije Milan Zver, italijanska ministrica pa je poslala samo svojega zastopnika.

Naslov tega uvodnika se ujema z mislijo, ki jo je ob štiridesetletnici slovenskega šolstva v Italiji v svojem slavnostnem govoru povedal Alojz Rebula in ki je še vedno aktualna: "Slovensko šolstvo je dejansko ustanovila in ohranjela ter ga vse do današnjega dne ohranja zvestoba slovenske človeka." Prav tako je tudi danes veljavno voščilo, ki ga je pisatelj izrekel ob isti priložnosti, naj naša šola "ne bo samo izdelovalnica diplomirancev, zakaj vsaj toliko kot strokovnjakov - tehnikov, ekonomistov, pravnikov, zdravnikov - potrebujemo mož, karakterjev, ljudi z dušo in etosom." (Slovensko šolstvo na Goriškem in Tržaškem 1945-1985, Trst 1986).

"Spodbujamo navdušenje in ljubezen do slovenske šole!"

Proslava ob 60. obletnici slovenskega šolstva v Italiji

Foto Kroma

Prejšnjo soboto je zamejska šolska populacija radostno napolnila prostore tržaške Pomorske postaje, da bi s celodnevno zasnovanim programom proslavila 60. obletnico obnove slovenskega šolskega sistema v Italiji. "Naša šola kaže v splošnem veliko vitalnost," nam je povedal prof. Boris Pangerc, predsednik koordinacijskega odbora, ki je skrbel za pripravo proslave. "Prepričan sem, da prihodnost ni črnogleda, saj je meni priprava na to snidenje vtila predvsem eno pozitivno izkušnjo: opazil sem, da so bili kolegi pripravljeni na sodelovanje, ko je bilo treba zediniti moči. Slovenska šola v Italiji ima veliko sokov." Vse po najboljši poti torej? "Gotovo bo treba rešiti demografski vidik dijaške garniture: če otrok ni, tudi šol ni." Dan na Pomorski postaji pa ni bil ravno pravi trenutek za reševanje tovrstnih problematik; bil je prazničen dan, ki ni dovoljeval, da bi se ga polastili številni demoni našega šolskega področja. Glavni moto dneva je potemtakem bil: "Spodbujamo navdušenje in ljubezen do slovenske šole." Jubilej slovenskega šolstva v Italiji, ki sta mu predsednika slovenske in italijanske države Janez Drnovšek in Carlo Azeglio Ciampi podelila visoko pokroviteljstvo, bi lahko primerjali s pravim maratonom, saj je njegov program stekel v jutranjih urah in se končal v večernih. Dopoldanski del proslave je bil posvečen odprtju razstave, ki je prikazovala bogato dejavnost posameznih šol in ravnateljstev. Priznanja, načrti, eksperimenti, izleti, številni

izdelki in raznorazni dokumentarci o šolskih dejavnostih, risbe itd. so bili na ogled po stojnicah, ki so predstavljale posamezna ravnateljstva, zavode in glasbene šole. V zgodnjih popoldanskih urah pa je kar 14 šol tržaške pokrajine predstavilo svoje talente s kratkimi glasbenimi, plesnimi in pevskimi utrinki. Nastopili so učenci glasbene šole Emil Komel in Glasbene matice, zaplesale so tudi Cheerdance millenium. Nastop Pihalnega orkestra Ricmanje je nato uvedel osrednji del proslave, to je slavnostno akademijo. V predverju dvorane Saturnia je zbrane najprej sprejel prof. Pangerc in poudaril globoko šolsko kulturo slovenskega naroda že v času Marije Terezije. "V 19. stoletju je nepismenost med slovenskim narodom skoraj izginila". Podčrtal je poglobitno vlogo naših založb (predvsem takratne Mohorjeve in drugih kasnejših založniških hiš). Pri zgodovinskem prerezu našega šolstva v minulem stoletju se je Pangerc navezal na Gentilejevo reformo in fašistično raznarodovalno tlačenje vse do partizanskega upora in povojne obnove slovenske šolske mreže, "ko so se šolska vrata 8. oktobra 1945 odprla in so na stečaj odprta še danes." Minister RS za šolstvo in šport Milan Zver, ki je pred slovesnostjo obiskal pred nedavnim opustošene prostore šole Stefan ter se nato v postorih GK RS v Trstu sestal s slovenskimi šolniki in predstavniki krovnih organizacij, je povedal, "da je 60. obletnica slovenske šole v zamejstvu izrednega pomena. V slovenskih šolah v Italiji je zrastle kar nekaj uglednih

osebnosti, ki so se nato uveljavile tako v Sloveniji kot v Italiji. Manjšinsko šolstvo ima še poseben pomen v EU, ki si je postavila kot izhodišče kulturno raznolikost. Šolstvo," je sklenil minister, "je pomemben dejavnik za ohranitev nacionalne kulture." Kulturni minister RS Izток Simoniti je spregovoril tudi v imenu predsednika Drnovške in s primerom vzgoje otrok v antiki poudaril, da je pomen kulture razviden predvsem v tem, "kako ravnamo drug z drugim". Pozdrave ministrice Moratti je ponesel deželni šolski ravnatelj Francesco Pagliuso, deželni odbornik za kulturo in šolstvo Roberto Antonaz pa je zastopal deželno vladno. Prireditelji slovesnosti so se v okviru dobrodošlice zahvalili in podelili spominska priznanja posameznikom, organizacijam in javnim občilom, ki so pripomogli k pripravi proslave: diplomu je prejel tudi naš tednik. Sklepna točka celodnevnega praznovanja je bila multimedijsko zasnovana predstava, ki so jo med drugim oblikovali igralci Vesna Maher, Maja Gal Štromar, Danijel Malalan, Janko Petrovec, pevki Martina Feri in Tinkara Kovač ter glasbeniki Valentina Pieri, Marco Mattiotti in Igor Zobin. Scensko kuliso predstave je oblikoval arh. Rajko Pertot. Režijske vajeti pa je imela v rokah Martina Kafol, ki je pri tej izkušnji želela, "da bi predstava odražala svežino in mladost." Naj še dodamo, da so ob tako pomembnem jubileju italijanske pošte izdale poseben poštni žig in razglednice, ki so jih na Pomorski postaji delile poštne uradnice.

Igor Gregori

SLOVENSKA SKUPNOST

prireja svoj

12. deželni kongres

30 LET V IMENU MANJŠINE

v soboto, 28. maja 2005, ob 15. uri, na Pomorski postaji v Trstu in
v nedeljo, 29. maja 2005, ob 9.30, v Prosvetnem domu na Opčinah.

Vabljeni!

Pogovor

Vsestranska
umetnica Zora
Saksida o svojem
življenju ob izidu
svoje zadnje
pesniške zbirke
Alfa in Omega

3

Romanje na Sveto Goro

Verniki goriške
nadškofije in
koprške škofije so se
spet srečali
v Marijinem svetišču
ter skupno molili
za spravo in mir

4

Gospodarske težave in počasna demokratizacija

Politična kriza v strateško pomembnem Uzbekistanu

Politična kriza v Uzbekistanu je v minulih tednih ponovno pritegnila pozornost na območje postsovjetske Srednje Azije. Čeprav so nekateri poročevalci skušali vzporejati uzbeksko krizo z "žametno" revolucijo v Gruziji in "oranžno" evrazijino, je verjetno tak pogled neprimeren. Geografski položaj Uzbekistana je - z razliko od ukrajinskega in gruzijskega - precej manj posrečen. Država je namreč del zemljepisnega območja, ki se ga v geopolitičnem žargonu imenuje "heartland", nekakšno "osrčje" evrazijske celine. Slednje je zaradi svoje lege od nekdanjih predstavljalo središče pomembnih interesov svetovnih velesil, interesov, ki so danes povezani predvsem s prisotnostjo velikih količin nafte in

naravnega plina. Uzbekistan sam po sebi sicer razpolaga z razmeroma skromno količino plina, njegova glavna vloga na tem območju je zato odvisna od dejstva, da skozi njeno ozemlje teče največji sistem plinovodov celotne Srednje Azije. Od Ukrajine in Gruzije, ki sta prav tako pomembni "tranzitni državi" energetskih arterij v smer svetovnega trga, se Uzbekistan razlikuje po tem, da je edini končni kupec srednjeazijskega plina - Rusija, ki ta položaj monopola izrablja tako, da plačuje za odkup iste surovine nekdanjim zaveznikom četrtino svetovne cene (medtem ko sama za svoj plin zahteva polno ceno).

Dohodki, ki jih Taškent dobiva od davkov za prehod plina skozi svoj teritorij, predstavljajo eno

redkih točk državnega proračuna. Uzbekskemu gospodarstvu je torej usojeno, da bo še dolgo ostalo pod vplivom kakovosti odnosov s Kremljem, odnosov, ki so se od konca devetdesetih let dodatno poslabšali. Leta 1999 je namreč uzbekška država sklenila izstopiti iz pakta za varnost SND in še isto leto na svoja tla povabiti ameriške vojaške izvedence z namenom, da izurijo njeno vojsko. Ameriške oblasti so v zameno za pridobitev strateško pomembne postojanke sklenile zatisniti oko glede zaostajanj v procesu demokratizacije in spoštovanja človekovih pravic, kar potrjuje tudi dejstvo, da ostaja avtoritarni režim predsednika Islama Karimova na oblasti vse od leta 1990.

/ stran 3
Erika Hrovatin

15. maja 1955

Obnovitev povojne Avstrije

Hitler si je po prihodu na oblast v Nemčiji postavil cilj, da združi vse sosednje "nemško govoreče dežele". V tem smislu je začel politično pritiskati naprej na avstrijsko vladu, naj pristane na združitve z Nemčijo. Takratni avstrijski kancler Schuschnigg se je hotel izogniti tej nevarnosti s tem, da je za 13. marec 1938 razpisal referendum za ohranitev avstrijske samostojnosti. Toda namesto referenduma je Avstrija doživela samovoljno zasedbo in nato še formalno priključitev Tretjemu rajhu. Kakega resnejšega odpora Hitlerjevi zasedbi ni bilo. Ob koncu druge svetovne vojne so Avstrijo zasedle angleške, ameriške in sovjetske čete. Južno Koroško do Celovca so sprva zasedli jugoslovanski partizani, a so se morali na odločen pritisk Angležev kmalu umakniti; podobno

kot iz Trsta. Leta 1955 so se omenjene zasedbene sile dogovorile, da zapustijo avstrijsko ozemlje in obnovijo neodvisno Avstrijo v okviru predvojnih meja. Popravek njene južne meje je brezuspešno zahtevala le povojna Jugoslavija. Tako je 15. maja 1955 prišlo do podpisa pogodbe o obnovitvi avstrijske države s strani Sovjetske zveze, Velike Britanije, ZDA in Francije na eni ter Avstrije na drugi strani. K tej pogodbi je pristopila tudi Jugoslavija, potem ko je dosegla vključitev vanjo 7. člena, ki govori o obvezah Avstrije do narodnostnih pravic Slovencev na Koroškem in Štajerskem ter Hrva-to bi bila "protiusluga" za njen pristanek na stare meje obnovljene Avstrije.

Kako in v kakšni meri je Avstrija v teh petdesetih letih izpolnila obveze iz omenjenega 7. člena pogodbe, je še vedno aktualno vprašanje, kar dokazujejo prav

zadnji dogodki v zvezi z dvojezičnimi krajevnimi napisi. Podobno kot Italija tudi Avstrija ovira in zavlačuje dosledno izpolnjevanje sprejetih mednarodnih obveznosti do slovenske manjšine. Zato ni prav nič častno za demokratično Avstrijo, da so bili koroški Slovenci na samem slovesnem obelježenju 50. obletnice podpisa njene ustanovne pogodbe primorani prisotne uradne udeležence opozoriti z napisi na neizpolnjevanje obveznosti glede dvojezičnosti krajevnih napisov. Akcijo z dvojezičnimi napisi so zamočali vsi mediji na Koroškem, zunaj dežele pa so jo skoraj vsi primerno zabeležili.

Kot rečeno, je slovesnost potekala v isti dvorani dvorca Belvedere, kjer je bila pred petdesetimi leti (15. maja 1955) podpisana pogodba o obnovitvi Avstrije. To pogodbo, ki je ponovno vzpostavila avstrijsko suverenost v okviru predvojnih meja, so slovesno podpisali visoki diplomatski predstavniki zavezniških okupacijskih sil, to se pravi državni sekretar John Dulles za ZDA, sovjetski zunanji minister Vjačeslav Molotov, britanski zunanji minister Harold Macmillan in vodja francoske diplomacije Antoine Pinay, v imenu avstrijske vlade pa zunanji minister Leopold Figl. Na slovesnost pa ni bil povabljen noben predstavnik držav naslednic SFRJ. Najbolj upravičena bi bila prisotnost Slovenije, z ozirom da meji na Avstrijo in se od samega začetka zavzema za izvajanje 7. člena pogodbe o zaščiti slovenske narodne manjšine. Samostojna Slovenija pa ni ob razpadu Jugoslavije, pridružene podpisnice pogodbe, tudi formalno zahtevala priznanja nasledstva v pogodbi. O tem se v Sloveniji razvema polemike, vendar dejstvo je, da vse dosedanje vlade samostojne Slovenije niso naredile tega diplomatskega koraka, verjetno iz prevelikega obzira, da ne bi Avstrija te poteze razumela kot "draženje". Takšen obzir ni več opravičljiv. Zato bi moralo biti za Slovenijo pomembno, da se pravno naveže na obstoj ADP (Avstrijske državne pogodbe). Zadevno nasledstvo bi ji dalo namreč mednarodnopravno podlago za neposredna posredovanja v prid varstva slovenske manjšine. Potem ko je v minulem letu tudi Češka priglasila svoje nasledstvo pri depozitarju ADP, tj. Rusiji (ki je tudi sama nasledila nekdanji Sovjetski zvezi), bi Slovenija ne smela več oklevati.

Alojz Tul

Italijanska notranja politika

Italija evropski bolnik!

Britanski ilustrirani tednik The Economist je prejšnji teden posvetil vso naslovno stran Italiji. Objavil je zelo pomembno sliko: ob napisu *The real sick man of Europe* (Resnični evropski bolnik) je italijanski škorenj, ki se opira na šestero bergel! Tednik piše, da "bolezen utegne trajati dolgo, četudi bi bil Berlusconi na prihodnjih volitvah poražen, kaže, da tudi levsredinska koalicija, ki jo vodi Romano Prodi, ne ponuja bolj dinamične gospodarske politike ali ustreznih reform". List omenja gospodarsko recesijo in pristavlja, da so podjetniki brez volje in potruti. Predsednik vlade Berlusconi je imel preveč opravka s sodnimi zadevami in je bil odvisen od koalicije, ki so jo sestavljali neobvladljivi zavezniki. Zato je ukrepal nezadostno in prepozno, tako se država ni modernizirala in je ostala protekcionistična, družbeno konservativna, zaslužni pa niso prejeli ustreznega priznanja. Državo je dejansko vodil nekakšen prijateljski klub, ki je bil tolerant do korupcije, tako da je država postajala lahek plen zločinskih organizacij ter so jo

dejansko blokirali neformalni in nevidni karteli. Tako torej angleški tednik.

Na začetku tega tedna je tudi milanski Corriere della sera posvetil posebno pozornost sedanjim družbenim in gospodarskim razmeram v Italiji. Uvodnik je napisal znani politolog Ernesto Galli della Loggia. "Italija se stara, se čuti revno in vedno bolj nezadostno; se zaveda, da ne zna več proizvajati ne privabljati turistov, da njene infrastrukture šepajo, njihove usluge pa so dražje kot skoraj po vsej Evropi; da ima neprimerno in neučinkovito trgovinsko omrežje; da so njeni letalski prevozi najdražji in letala najbolj dotrajana v Evropi." Bančne usluge so po njegovem zelo drage in neučinkovite ter so lahek plen vsakogar, kdor jih hoče kupiti, pristojna nadzorna oblast pa naj bi se odlikovala po

svoji odsotnosti; parlament naj bi delal kvečjemu dva dni v tednu; živimo v državi, ki je dopustila, da sta propadla osnovna šola in licej, ki je bil ena od odklik njene- ga šolskega sistema; imamo državo, kjer ljudje ne berejo nič, a preveč gledajo televizijo; nimamo pa ne velikega filma ne velikega romana; živimo v deželi, kjer se veliko razpravlja le o tem, kar se je dogajalo pred 10, 30 ali 60 leti; v deželi, v kateri se zdi, da prihodnosti ni ali da ta nikogar ne zanima."

Pred 10 leti smo v Italiji dobili, nadaljuje pisec, t.i. drugo republiko; na oblasti je zdaj desnica, ki naj bi si po sili razmer izmislila nove značajske napake in prišla na dan z novimi, doslej še nepoznanimi razvadami, kar naj bi se pokazalo na primer s tem, da se ji ni nikjer posrečilo uveljaviti nobene resne in stroge zamisli. Na levici pa je spet prišla do izraza stara politična nemoč, ki se kaže v strahu in bojznosti pred novostmi, kar ima za posledico negibnost. Uvodničar se pikro izraža tudi o samem Prodiu, češ da si preveč prizadeva, da se ni bi zameril nikomur na levici. Pisec se očitno strinja s stališčem, ki ga je pred dnevi izglasovala večina na občnem zboru Marjetice, češ da mora ta stranka na prihodnjih državnoborskih volitvah nastopiti s svojim volilnim znakom, da se izvolijo primerno število poslancev, ki politično pripadajo Marjetici.

/ stran 3
Drago Legiša

Na dnu...

Povejmo na glas

Družbeni prerez, ki daje misliti

Pravzaprav še ni do kraja pojasnjeno vprašanje, kakšen delež naj ima ženska v družbi. Kot da so, vsaj v razvitem svetu, mimo časi, ko se je morala ženska boriti za svoje temeljne pravice, ki so preprosto v zahtevi, naj se uresniči enakopravnost med spoloma, saj slednja upravičeno sodi v območje človekovih pravic. Zato je slej ko prej presenetljiva raziskava World Economic Forum, ki je analiziral položaj ženske v svetu, kar se tiče njene udeležbe v svetu dela in socialnega življenja. Pri tem se je poslužil peto kriterijev, ki se zdijo tehtni in vredni upoštevanja: 1) višina ekonomskega deleža v odnosu med moškim in žensko, 2) možnost dostopa do vseh vrst dela, 3) predstavnost v strukturah odločanja, 4) vpliv na družbeno vzgojno področje in 5) stopnja uzakonjenega zdravstvenega skrbstva ter pomoč pri materinstvu. V ugotavljanju stanja v 58 državah razvitega in tudi manj razvitega sveta se je pokazalo, da so Italijanke šele na 45. mestu, v prvih štirih točkah prav na repu, na srečo pa v zadnji, se pravi v zdravstveni oskrbi, na zelo dobrem 11. mestu. V največji meri so nanizani kriteriji uresničenosti v severni Evropi, na Švedskem, Norveškem, Danskem in v Islandiji, zelo dobri so pogoji v baltskih državah, medtem ko so npr. Združene države Amerike na 11. mestu. Večje možnosti kot v Italiji imajo med drugim ženske na Tajskem, v Južnoafriški republiki in celo v Zimbabveju, Kolumbiji, Urugvaju in Bangladešu, slabše pa so razmere v Grčiji, Turčiji,

Indiji, Egiptu in Pakistanu. Študija World Economic Forum v zaključni oceni stanja žensk precej kritično izraža prepričanje, da doslej še nobena država ni popolnoma odpravila diskriminacije, ki je pač neke izrazitejša in druge manj občutena. Seveda se ob pričujoči raziskavi odpira cela vrsta vprašanj, pri čemer je jasno, da se je proti kakršni koli diskriminaciji nujno boriti in to z vsemi sredstvi. Tudi vsiljena neenakopravnost v odnosu med moškim in žensko je namreč nesvoboda, ki je kot kate-re koli druge nesvobode ni mogoče mirno prenašati. Toda po drugi strani je verjetno res, da je delež ženske v družbi drugačen od deleža moškega in da je vizija enakopravnosti, ki izhajajo iz kriterijev obravnavane študije, lahko preveč dobesedna oziroma zrcalna. Z drugimi besedami: ženska naj ima v vseh navedenih pogledih enake pogoje soudeležnosti, pri čemer pa naj se za stopnjo te soudeležnosti sama odloči. Dolžnost družbe slej ko prej je, da ženski daje vse možnosti, pri čemer je osebna ekonomska enakopravnost tista, ki omogoča vse ostale. Vsekakor je osupljiv podatek, ki se tiče Italije. Verjetno ni mogoče govoriti o vpijoči krivici, ki naj bi je bile ženske deležne, sicer bi se to odrazilo s posegi v vsakodnevno družbeno življenje. Vendar se pri tem poraja občutek, da je italijanska družba zelo tradicionalna, da ne rečemo konservativna, pri čemer lahko že obstaja bojazen, da gre za škodljivo zamudništvo.

Janez Povše

NOVI
GLAS

Glavni urednik Andrej Bratuž - Odgovorni urednik Jurij Paljk
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica,
tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.it Ured-
ništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst,
tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.it
Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica,
tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.it
www.noviglas.it

Tisk: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l.,
Viale della Navigazione Interna, 40 - 35129 Padova PD,
tel. 049 8073263 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

Letna naročnina: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov,
inozemstvo 85 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

Oglaševanje: Oglaševalska agencija Tmedia, Korzo Verdi 51 - Gorica,
ul. Montecchi 6 - Trst. Brezplačna tel. št. 800 129452,
iz Slovenije in tujine 0039 0481 32879. E-mail advertising@tmedia.it

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska
v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03
(varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za
osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko
brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov,
ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

To število smo poslali v tisk v torek, 24. maja, ob 14. uri.

Pogovor / Zora Saksida

Lok življenja med dvema znamenjema

Zora Saksida je uveljavljena pesnica in pisateljica, ki 59 let po izdaji svoje prve knjige še vedno ustvarja. Zaljubljena v slovensko besedo, vse oblike umetnosti in sploh lepoto, preliva s persom ali čopičem na list ali platno izkristalizirane bisere vedre lepote, ki jo nosi v sebi. Domača sta ji tudi oblikovanje gline in notno črtovje. Goriška Mohorjeva družba ji je pravkar izdala pesniško zbirko z naslovom *Alfa in Omega*, ki bo doživela krstno predstavitev v galeriji nad Katoliško knjigarno na Travniku v sredo, 1. junija. V pesničnih žlahtnih lirikah, večina katerih se vrti okrog trga z znamenjem Križanega pred njenim domom, vrejo na dan podobe in glasovi iz njene mladosti in goriške preteklosti. Za njeno prijaznost in vse, kar mi je v iskrenem pogovoru ljubezljivo zaupala, se ji prisrčno zahvaljujem.

Rojeni ste v Ljubljani, večji del življenja pa ste preživeli v Gorici. Kako bi opisali v nekaj obrisih svojo življenjsko pot?

V rojstnem kraju se šolam do vpisa kemije na tehnični fakulteti in prvega kolokvija. Iz tehničnih razlogov študij opustim. V letu po vojni se usposobim za učiteljski poklic. Moji kraji poučevanja so bili: Gorica, Bukovica, Dolina, Škofije, Paljkišče v Dolu, Rupa. Štiri leta poučujem likovno vzgojo, istočasno eno leto tudi slovenščino na Državni nižji strokovni industrijski šoli v Rojanu (Trst). Doživim zapor v letu 1943 in dve leti pozneje. V Gorico sem

prišla v januarju 1942. V zakonu so se mi rodili dvojčki.

Vaši starši so imeli veliko otrok, kaj ne?

Šestnajst. Dvakrat dvojčke. Ostalo nas je osem. Štiri sestre živimo tu, na starem domu, dve v Kanadi, ena v New Yorku, slikarka, brat v Avstraliji. Dom je star tudi kot zgradba: leta 1920 se že spogleduje z Gradom in s Križančevico. Njegov mestni znak so bile: Pristava, nato Piazza del Cristo 1 in Rafut 1, zdaj pa nosi tablico Via Formica 63.

Vi ste umetniška duša, študirali pa ste znanstvene predmete. Kako to?

Zaradi bolj gotove poti v svet dela.

Isto smer mi je nasvetoval psiholog na polikliniki, kamor sva se v 8. gimnaziji napotili s sošolko Nado Matičič. Barvne Rohrschachove pole

Zora Saksida v mladih letih

sem jaz, hči vrtnarja, razmotrivala realno, Nada, hči pisatelja, z domišljijo. Odkrila je, česar ni ne v nebu ne na zemlji, jaz le, kar obstaja. Vpisala je slovenistiko in primerjalno književnost.

Pred nekaj leti je bil v Galeriji Ars predstavljen njen roman *Vodnjak pozabe*. Od lani je Nada že pokojna.

Svoja dela kot uveljavljena pesnica in pisateljica ste objavljali v časopisih in revijah na Goriškem, Tržaškem in Koroškem, pisali ste tudi za radio. Kako gledate na 60 let svojega plodnega ustvarjanja?

Kritično: ni vse, kot bi si želela. Vendar mi je že pisanje samo veliko dalo z duhovne plati: uresničevala sem, kar me je

veselilo.

Kot injekcije vzpodbude pa so mi bile ponudbe s strani RAI TS in razne pohvale preprostih ljudi.

Kdo so bili vaši vzori pri pisanju?

O vzorih bi mogla naštetati vrsto imen, a po njih se nisem zgledovala, zame so stali previzoki. Omeniti pa moram dr. Silvo Trdino: njena *Besedna umetnost* mi je bila vodnica

v lepo jezikovno izražanje. Delo obsega dve knjigi oziroma dva dela. Prvi je *Antologija primerov* (l. 1966), drugi *Literarna teorija* (l. 1969). V *Antologiji* je tudi krajša Goethejeva

Nekdanji Trg - Piazza del Cristo, na desni pesničin dom

pesem v prevodu moje profesorice slovenščine in nemščine v 7. in 8. gimnaziji na Poljanah.

Med primorskimi književniki, kdo vse je v vašem srcu?

Ivan Pregelj: Zgodbe zdravnika Muznika, *Moj svet* in *Moj čas*. V slednjem nam v črtici *Okno* prikazuje, kar je kot dijak videval skozenj iz Alojzijevega v zgradbi na Favet-tijevi, le nekaj daljših korakov od trga s Kristusom; vidna je tudi z naših oken.

Ciril Kosmač me je osvojil s *Tantadrujem*, *Balado o trobenti in oblaku* in z *Gosenico*. Srečko Kosovel s socialnimi motivi, pisanimi, da bralec čuti njegovo duševno bol ob stiskah sočloveka. Simon Gregorčič. Njegovo pesem *Človeka nikar si je Vinko Oslak*, že dolgo Celovčan, izbral za naslov enega svojih romanov. Trpkost v pesmi, trpkost v romanu. In pri likovnem snovanju, vaši vzori?

Impresionisti. Naš Ivan Grohar in italijanski slikar Giovanni Segantini, Groharjev sodobnik in vzor. Pisatelj Janez Kajzer oba umetnika povezuje v *Macesnu*, biografskem romanu o Groharju.

Pred leti sem si nabavila enciklopedijo *I maestri del colore*, 63 zvezkov; v njih so predstavljeni slikarji številnih narodnosti, Slovence - nobena.

Tudi modelirate. Kaj in iz česa?

Otrokom priljubljene like: živali, poosebljene in v naravni podobi, dalje palčke in Snelguličico ter jaslice. Vse to iz belega dasa in jih moram porbarvati in položiti. Vse drugo oblikujem iz dasa v barvi žgane gline. Za jaslice mi služita obe vrsti dasa. Liki se mi zdijo nekaj živega, del mene same, in se težko ločim od njih. Zato jih darujem osebam, o katerih vem, da so do njih v enakem odnosu kot jaz. Najrajši otrokom in nepokretnim.

Vaša zadnja pesniška zbirka nosi naslov Alfa in Omega. Zakaj?

Že davno sem slišala: Bog je alfa in omega, začetek in konec vsega.

H krstu so me nesli mimo Buhka, znamenja s Kristusom na križu, stoječim v sadovnjaku na začetku naše ulice.

V Gorici ga pozdravljam zjutraj in zvečer med odpiranjem in zapiranjem polken, od zore do teme pa kolikor mi zaida pogled skozi to ali ono okno, devetero jih je.

Upam, da bo tu omega moje življenjske mavrice.

Vaše poezije so polne lepote, upanja, vedrine, hrepenenja po Bogu. Govorijo o zeleni prijateljici naravi, pa tudi o trpkih trenutkih in minevanju. In vendar ni v njih nobene sence in grenkobe...

Moj spomin se ravna po pesmi *Srce spominu* (*Alfa in Omega*, str. 39):

Vrzi iz sebe / plesen / gnulobo // osat in / koprive // mrz / temo // Skrbno varuj / svežino / ljubezno / žamet besed / toplino / nasmehev / pogledov svetlobo.

Danijel Devetak

Posvet v Krminu

Deželna svetovalca Mirko Špacapan in Maurizio Paselli, Sindikat slovenske šole, Pokrajinska konzultacija za slovensko skupnost, Svet slovenskih organizacij in Slovenska kulturno-gospodarska zveza vabijo na javni posvet z naslovom: *Šola s slovenskim učnim jezikom na Krminskem*.

Javno srečanje bo potekalo v reprezentančni dvorani občinske palače v Krminu **v petek, 3. junija 2005, ob 18. uri**.

Uvodne misli bodo imeli župan občine Krmin Claudio Cucut, deželna svetovalca Mirko Špacapan in Maurizio Paselli, deželni odbornik za kulturo Roberto Antonaz, predsednik goriške pokrajinske uprave Giorgio Brandolin, predsednik SLORI-ja za Goriško Aldo Rupel. Sledil bo poseg dr. Suzane Pertot o dvojezičnih otrocih.

Spor med županom Brancatijem in Marjetico SSK za učinkovito in trdno upravo v Gorici

Slovenska skupnost z za-skrbljenostjo spremlja dogodke na goriški občini in odkrit spor med županom Brancatijem ter občinsko in pokrajinsko Marjetico. SSK je večkrat opozorila partnersko stranko Marjetico, naj ne hiti preveč z vključevanjem v lastne vrste predstavnikov Tuzijskeve liste, saj se ta ni opredelila za Brancatija ob zmagoviti in težki preizkušnji pred tremi leti, pač pa je odkrito podprla kandidata desnice Pettarina. Imenovanje Roberta Griona na čelo goriškega ATER-ja, kot je hotel deželni svetnik Brusa in čemur je nasprotoval Brancati, je pripeljal na dan globoke spore v Marjetici, kjer občinska svetovalska skupina večinoma nasprotuje stališčem občinskih in pokrajinskih povezovalcev stranke Capogrossa in Moret-tija. To je obenem spor med

goriško in deželno, zlasti tržiško Marjetico, ter jasen poizkus Brancatija, da prevzame v roke krmilo stranke v Gorici.

SSK ne skriva svoje prijaznosti do goriškega župana in mu je vedno stala ob strani, pa čeprav se je znala oddaljiti od njegovih stališč ob sporu glede sežigalnice pri Sovodnjah. SSK se zavzema za to, da bi imela Gorica trdno in učinkovito upravo: v tej luči razume županov namen, da se obkroži z upravitelji, ki ga podpirajo v prizadevanju za boljšo upravo. SSK poziva goriško in pokrajinsko Marjetico, naj spor reši z dogovarjanjem, v katerega naj bodo vključeni vsi; naj ne izgubi izpred oči skupnih interesov in projektov, v prvi vrsti uspešnega dokončanja mandata, ki so ga občani zaupali ne samo osebi Vittoria Brancatija, pač pa celotni levosredinski koaliciji.

Z 2. strani Italija...

Vedeti je namreč treba, da na državnoborskih volitvah vsak upravičenec prejme tri glasovnice, in sicer eno za senat ter dve za poslansko zbornico; za izvolitev senatorjev bo leva sredina imela skupen znak, medtem ko bo za izvolitev poslan-

cev ena glasovnica s skupnim znakom, ena pa z volilnimi znaki posameznih političnih skupin, ki sestavljajo volilne koalicije. Romano Prodi, ki je skupni kandidat vse leve sredine za mesto ministrskega predsednika, zagovarja stališče, naj celotna leva sredina nastopi na prihodnjih volitvah pod enim samim znakom, češ da je to, poleg seveda ustreznega programa, še najbolj trdno jamstvo za

zmago. Velika večina Marjetice pa, kot je pokazal občni zbor, ki je bil prejšnji teden, se s tem ne strinja, saj je za samostojni nastop glasovalo kar 75 % delegatov. Se bo Prodiu, ki je ta sklep označil za somemor, posrečilo prodreti s svojimi pogledi? Ni treba seveda posebej razlagati, da je to stanje voda na mlin političnim nasprotnikom in vsem tekmečem, združenim v Domu svobode.

Z 2. strani Politična kriza v...

Na žalitev iz leta 1999 je Putina Rusija odgovorila štiri leta pozneje, ko je z nekdanjima zaveznikoma Turkmenistanom in Uzbekistanom sklenila sporazum, s katerim si je dejansko zagotovila postopni odkup celotne proizvodnje srednjeazijskega plina, in tako z mirnimi sredstvi ponovno pridobila pomembno mesto na "veliki šahovnici" tega področja. Če sta z geopolitičnega vidika ruska in ameriška stran relativ-

no "zadovoljni" s svojim položajem v regiji, od kod torej podpora upornikom, ki so napadli mestne ustanove in posledično sprožile kruto reakcijo centralnih oblasti? Odgovor se verjetno skriva v zadnjem elementu, ki Uzbekistan razlikuje od Gruzije in Ukrajine, to je v prisotnosti islamskega elementa. V vsej Srednji Aziji je namreč večina prebivalstva muslimanov. Po razpadu ateistične SZ doživlja islamska veroizpo-

ved nov razcvet in dan za dnem pridobiva na ugledu, ker predstavlja edini element, ki preprostemu ljudstvu stoji ob strani v težkih časih pomankanja in vsakdanje negotovosti ter mu obenem vliva upanje v boljšo prihodnost. Izgredi v Adžanu so torej nedvomno rezultat globoke gospodarske krize, skorumpirane oblasti, nesposobnosti državnih voditeljev, da izboljšajo življenjski standard svojih državljanov, obenem pa tudi zlorabe nelagodja množic s strani verskih skrajnežev, ki se z radikalnimi posegi skušajo povzpeti na oblast.

Romarsko srečanje obmejnih škofij na Sveti Gori v znamenju evharistije in edinosti

“Evharistija nas naredi eno in zato vsak ravna z drugimi kot z brati!”

Minulo nedeljo popoldan, 22. t.m., je bilo na Sveti Gori pri Novi Gorici tradicionalno romarsko srečanje vernikov goriške nadškofije in koprške škofije, ki je letos potekalo pod geslom

Msgr. Metod Pirih

Evharistija bodi vir in osnova občestva med narodi. V nabit polni baziliki Svetogorske Matere Božje sta bogo-

služje v slovenskem, italijanskem in furlanskem jeziku darovala koprski škof Metod Pirih in goriški nadškof Dino De Antoni, somaševalo je več kot štirideset slovenskih in italijanskih duhovnikov. Tradicionalno romarsko srečanje predvsem goriških vernikov z obeh strani državne meje iz koprške in goriške škofije je letos minilo v znamenju zavzemanja za večjo enotnost in strpnost ter v zavzemanju in molitvi za plodnejše sožitje ob meji.

Msgr. Metod Pirih je v svojem nagovoru med drugim povedal: “Celotno mašno bogoslužje je šola in vir naše medsebojne povezanosti, a na najbolj odličen način se to zgodi, ko pripravljene in primerne razpoloženi prejmemo Jezusa v svetem obhajilu. Jezus pride z namenom, da bi nas preobrazil v sebe. Če pa smo preobraženi v Jezusa, smo enaki med seboj, v nas je isti Jezus. Če sta dva podobna

tretjemu - Kristusu, sta si podobna tudi med seboj. Evharistija rojeva občestvo med brati. To je nekaj silno lepega. Če

Msgr. Dino De Antoni

nas evharistija naredi eno, je samo po sebi razumljivo, da vsak ravna z drugimi kot z brati. Evharistija oblikuje družino Božjih otrok, ki so Jezusovi bratje in bratje med seboj. Če je družina eno najlepših del St-

varnika, kako lepa je še družina Božjih otrok!” V nadaljevanju svojega nagovora vernikom je msgr. Pirih poudaril:

“Po svojem izvoru smo Italijani, Furlani in Slovenci, kot Božji otroci pa smo vsi otroci istega nebeskega Očeta.” Čeprav je koprski škof Pirih govoril o skrivnosti evharistije-zakramenta svetega obhajila, pa je to teološko resnico povezal s stvarnostjo na Goriškem, kjer na obeh straneh meje živimo Italijani, Furlani in Slovenci.

Msgr. Pirih se je dotaknil tudi simboličnega pomena 60-letnice konca druge svetovne vojne in dejal, da moramo verniki vseh narodov Goriške “prostiti Boga, naj hodi sredi med nami, naj odpušča našo krivdo in naš greh, pa čeprav smo trdovratni.” Ob koncu svoje homilije je msgr. Metod Pirih prosil Svetogorsko Mater Božjo: “Izprosi nam poguma za nove korake na naši skupni poti v prihodnost!”

Goriški nadškof msgr. Dino De Antoni pa je po pozdravu v slovenskem jeziku nagovoril vernike obeh škofij in med drugim dejal: “Želja, da bi vedno bolj gradili slogo in mir med našima dvema narodoma, je temelj vsakoletnega romanja k Devici Mariji na Sveto Goro in v tem duhu tudi obhajamo današnje bogoslužje Svete Trojice. Skrivnost Boga, ki je trojna in edina in je izziv za človeški razum, je uganka za človeško modrost ter dragocena skrinja, zaprta in nedosegljiva; opominja nas, da smo vsi poklicani na srečanje z živim Bogom, ki se kaže v edinosti svojega bivanja in v pluralnosti oseb.”

Goriški nadškof je v svojem nagovoru nakazal, da je sedanjost trenutek zelo nevaren; zato je povabil vernike vseh treh narodov Goriške, naj molijo in se zavzemajo za edinost, mir, sožitje, dobrososedske odnose.

Goriškega nadškofa je najbrž tudi pretresla vest, da so pred kratkim italijanski desničarski neznanci v Števerjanu poma-

zali z nacističnimi simboli, kljukastimi križi in s črno barvo slovenski spomenik padlim v drugi svetovni vojni. Prav zato je najbrž goriški nadškof Dino De Antoni na Sveti Gori večkrat ponovil, da moramo biti kristjani zgled sodelovanja, bratstva in edinosti v Kristusu.

Ob koncu slovesne svete maše, ki je potekala v treh jezikih, sta škofa Dino De Antoni in Metod Pirih napovedala, da bosta v soboto, 18. junija, pri starodavni cerkvi sv. Valentina na Sabotinu nad Gorico in Novo Gorico darovala sveto mašo “v zahvalo, da se je pred 60 leti končala druga svetovna vojna, in v spomin na vse umrle v njej.”

Škofa sta povabila vernike in “vse ljudi dobre volje” vseh treh narodov Goriške k sveti maši na Sabotinu, ki bo predvsem simbolnega pomena, saj se prav na Sabotinu zadnje čase bije t.i. “nočna vojna naplsov”, ki gotovo ne koristi dobrososedskim odnosom na Goriškem.

Jurij Paljk

Besede torontskega nadškofa

Kardinal Ambrožič o papežu Benediktu XVI.

Objavljamo del pogovora, ki ga je imel p. Janez Sraka s kardinalom Alojzijem Ambrožičem za vatikanski radio in ki ga je objavila Družina 1.5.2005. Na vprašanje, kaj je bilo odločilno za kardinala, da so izvolili kardinala Ratzingerja, je kardinal Ambrožič povedal sledeče:

“Odločitev za izbiro kardinala Ratzingerja za papeža ni temeljila na zadnjih pogovorih med kardinali v Vatikanu. Že dolgo let ga poznamo in vemo, kako dostopen je, kako ponižen, kako prepričan vase. Poznamo ga kot zelo “olikane” človeka, ki zna prisluhniti, zna poslušati vsakega človeka. Mislim, da si prav zaradi svoje inteligentnosti lahko privoščiti, da posluša vsakega človeka, in ga to nikdar ne zaneše. Recimo, vsako stvar, vsako “idejo”, ki jo je človek prinesel h kardinalu Ratzingerju, je le-ta sprejel tako, da si jasno vedeli, da je o tem že premišljeval. In to na višji ravni, kot si človek sam lahko privoščiti.

Kardinala Ratzingerja sem spoznal sredi devetdesetih let, ko se je v San Franciscu srečal s predsedniki teoloških komisij z angleškega govornega po-

dročja. Tri dni je poslušal naše probleme, ki smo jih razlagali v angleškem jeziku, in jih v italijansko prevajal svojima dvema ali trem sodelavcem, ki niso razumeli angleško... Odlično govori italijansko, angleško, francosko, špansko in seveda nemško. Morda še kak drug jezik, ne vem.

Name je naredila silen vtis tudi maša, ki jo je daroval za pokojnega papeža: znal je dovoliti ljudem, da so se “izkričali”, obenem pa je bil on tisti, ki je imel pregled nad dogajanjem. To je vrsta stvari, ki človeka nagnejo, prepričajo, da v konklavu voli zanj”.

Za jasne pojme

Izkrivljena in popačena podoba o Bogu

Zadnje čase se pogosteje pojavljajo intervjuji z mladimi tudi o verski tematiki. Če jih pazljivo prebiramo ali poslušamo po radiu, spoznamo, da iz njih veje veliko verskega neznanja, kar je tudi eden od vzrokov, da mlade v veliki večini poredkoma vidavamo v cerkvah. Nekateri so vsa leta šolanja, od osnovne preko nižje srednje pa do višje šole obiskovali redni šolski verouk poleg verouka za prvo obhajilo in birmo. Drugi pripadajo tej ali oni organizaciji, ki ima tudi versko zasnovo (vsaj morala bi jo imeti), pa so kljub vsemu nekeje daleč stran od Cerkve. Zastavlja se vprašanje, kaj se z veroukom sploh dogaja. Obenem pa je zanimiva analiza njihovih izjav. Pri tem ne gre za ateiste ali mlade, ki so sovražno nastrojeni do Cerkve kot strukture (posamezni primeri so lahko tudi takšni), ampak pridemo do ugo-

totivte, da med našimi mladimi prevladuje bolj ali manj izkrivljena podoba o vrednotah, Bogu, bodočnosti, ki so si jo pridobili v okolju, kjer živijo, kot tudi v družbi, ki ji pripadajo. Pri praktičnem ali prepričanem ateistu Bog nima nobene vloge. On je prepričan, da za oblikovanje in obvladovanje svojega življenja Boga ne potrebuje. Če ga boli zob, bo šel k zobozdravniku in se ne bo zatekel k sv. Apoloniju. Če nekaj izgubi, poišče v trgovini drug predmet, morda sodobnejši, novejši, in ne moli k sv. Antonu, da bi mu ga pomagal najti. Če grmi in je nevarnost strele, ne prižiga sveče, ampak postavi na streho strelovod. Sv. Blaž je z Blaževim žegnom prišel celo v ljudski rek: “... kot Blažev žegen!” Epidemije preprečuje s cepljenjem in ne s prošnjo k temu ali onemu svetniku in še bi lahko našteval... Iz tega spoznamo, da moderni člo-

vek prepogosto sam režira svojo odločitev in mu po njegovem spoznanju Bog ni potreben. On hoče biti sam kovač svoje sreče. Bog mu je mogoče postal delovni višek, kot so delavci v tovarni, ki je pred stečajem.

Končno tudi verni obiskujemo zdravnika, tudi mi postavljamo na cerkvene zvonike strelovode, tudi mi kupujemo nove predmete, če smo jih prej izgubili, in, kar je najvažnejše, tudi mi se velikokrat v življenjskih težavah ne zatekamo neposredno k Bogu ali svetnikom. Smo tudi mi, ki se imamo za verne, neopazno postali skrivni ateisti? Nikakor! Kristjani smo spoznali razliko med živim Bogom in med tistim Bogom, ki naj bi bil nekakšna “sušta” ali servis, da nam priskoči na pomoč takoj, ko bi se oddrdale naše neskončne litanije želja. Praktični ateisti te razlike ne poznajo! Žal pa je velikokrat ne poznajo niti mlajši kot tudi ne marsikateri starejši, zato ostaja njihova predstava o Bogu zmaličena in popačena.

Prav ti sodobni ateisti, ki živijo v našem okolju, nam lahko pomagajo, da ta zmaličena predstava o

Bogu postane naša predstava o živem Bogu. To je Stvarnik, ki nas je poklical v življenje, zato naj bi pred Njim igrali in plesali, peli in se smejali, obenem pa vsilili za moč, da bi v življenju vztrajali s svojim pogumom in predvsem s svojim upanjem! Kajti brez upanja ni življenja! Ob koncu pa še to: “Tisti, ki danes vero oznanjujejo, in to nismo samo duhovniki, sem spadajo tudi kateheti in predvsem starši, ki morali spoznati, da mora vsaka doba, trenutno naša - sedanja, s svojimi izraznimi in pojmovnimi sredstvi znova opisati in predstaviti stvarnost naše vere. V tem je največja težava. Ko bi imeli oznanjevalce za današnjo rabo, bi bila tudi slika drugačna. Spominim poroma v post, ko skupaj molimo križev pot. Vsebinska križevga pota, ki ga običajno imamo natisnjene v knjižicah, ima popolnoma preživeto vsebino. Ta gre danes mimo ušes in čutenja sodobnega človeka. Istočasno pa imamo kar nekaj besedil križevih potov, ki človeka pretresejo, prizemljijo, nagovorijo do dna...” Tudi o tem bi se morali več pogovarjati in razmišljati!

Ambrož Kodolja

SV. REŠNJE TELO in SV. REŠNJA KRI

5 Mz 8,2-3.14b-16a; Ps 147; 1 Kor 10,16-17; Slednica; Jn 6,51-58

Začetek maja je posvečen 60-letnici osvoboditve ter koncu druge svetovne vojne. To so spominski dnevi povsod po Evropi, tam, kjer smo ljudje na različne načine trpeli pod fašizmom in nacizmom, ker sta se polastila duš in teles milijonov in milijonov ljudi. Žal pa se je na evropskem vzhodu svoboda spreminila v zaslužjenost komunizma, spet milijonov in milijonov ljudi.

Vnovič je bila poteptana Božja podoba človeka.

Ponekod so po taboriščih dobesedno jedli dele človeškega telesa zaradi lakote in poživljenosti.

Obratno so drugi, med njimi celo zločinci, nemo strmeli v kos kruha in kozarec posvečenega vina, ki sta ju madžarska duhovnika, po smrti Stalina, dvignila pred temi zavrženimi ljudmi v taborišču pri Bajkalskem

jezeru. Ti kaznjenci, skoraj izključno ubijalci očetov in mater in drugih ljudi, zločinci z vsemi grehotami, tedaj še niso razumeli nič drugega kakor to, da je v tistem kruhu in v tistem vinu nekaj nadzemskega, nekaj, kar bi zaman iskali na takem kraju. Toda prav tu je Bog na viden način, po kruhu in vinu, izžareval nekaj čudežnega in nadnaravnega. Jezus je namreč dejal: “To je moje telo za vas. To delajte v moj spomin”. Prav tako je vzel tudi kelih po večerji in rekel: “Ta kelih je moja zaveza v moji krvi. Kolikokrat boste pili, delajte to v moj spomin. Kajti kolikokrat jeste ta kruh in pijete kelih, oznanjate Gospodovo smrt, dokler ne pride” (1 Kor 11,24-26). To ubito telo in ta prelita kri sta uničila smrt in ustvarila novega, svobodnega človeka.

Nedvomno je naš Gospod na svoj način, saj dela in veje, kjer hoče in kakor hoče (Jn 3,8), izkazoval svojo ljubezen, ki ga je gnala na križ za vse, tudi za najbolj zavržene ali prav za najbolj zavržena človeška bitja, zato tudi za te kaznjence. Saj so začutili, da je nekje nekdo, ki jih ljubi.

Toda praznik sv. Rešnjega telesa in sv.

Rešnje krvi noče biti duplikat postavitve sv. evharistije na veliki četrtek. Kajti poudariti hoče, da je Bog vedno z nami, na vseh naših poteh. Je najprej viden na oltarni mizi kakor domači kruh, ki je šel skozi peč trpljenja in smrti. A prav zato ga nosimo kot hrano nesmrtnosti bolnikom in ostarelim. Vzamemo ga s seboj v procesijo, da ga ponesemo mimo naših domov. Dvignemo ga in obenem prosimo, naj nas blagoslovi. Naj zaneti ogenj ljubezni in poštenja. A naj uniči hudo bijo, nemir, vojne, poplave. Naj zaneti ogenj pravičnosti, da bodo imeli vsi dovolj dela za vsakdanji kruh, tudi za kruh kulture za otroke in mladino ter pravično plačo za blagostanje vseh.

Naj bi ne glodali in žrli drug drugega, temveč naj bi na življenjski poti živeli drug za drugega. Naj bi bili zavestno usmerjeni v Boga, v večnost, v življenje v popolni svobodi. In ker je vstal od mrtvih v svojem telesu, naj bi tudi nam zagotovil vstajenje telesa.

Nekoč je Bog vodil Izraelce po puščavi, veliki in strašni, kjer so strupene kače, skorpijoni in suhi kraji (5 Mz 8,15).

Mi nismo zdaj nič na boljšem, saj strupena

nevera ali ravnodušnost do Boga očitno kaže, da se da lepo shajati brez Boga. Toda dejansko nevera vodi v vojne spopade, v prezir šibkejšega, ki si sam ne more pomagati.

Bog pa nas je poklical v eno telo in kri po enem kruhu, ki je Gospodovo telo, in po krvi (1 Kor 10,17).

Psalmist nas vabi, naj zato skupno slavimo Gospoda (Ps 147,12).

Tudi pesem slednica nas sili, da hvalimo Odrašenika, ki je naš pastir in vodnik: Vernih hvala in radost bodi polna, bodi glasna, bodi mila, bodi jasna. Taka naj bo in v zboru - v procesiji - in v vsakdanu, tudi ko srce krvavi.

Jezus se daje v sv. kruhu in v sv. vinu tako dobrim kot krivičnim, kakor sonce ali dež (Mt 5,45). Saj Bog dopusti, da s semenom, ki ga on seje, raste tudi plevel, a le do sodnega dne (Mt 13,24-30). Nato bo konec potovanja, konec procesije, ker bo vhod v življenje ali v smrt.

Tudi praznik sv. Rešnjega telesa in krvi naj nas utrdi v veri v Božjega Sina, ki je dober kakor kruh in kakor zlahtno vino.

Romanje srednjeevropskih narodov v Kupres v Bosni in Hercegovini

Bodite enega Duha in živite v miru!

Ob prvi obletnici Srednjeevropskega katoliškega shoda (SREKS) bo v okviru nadaljevanja programa SREKS-a v soboto, 21. maja 2005, romanje osmih srednjeevropskih narodov v Kupres v Bosni in Hercegovini. Namen romanja je pokazati solidarnost s katoličani v tej deželi, v kateri so v manjšini in so bili v zadnji vojni močno preizkušani.

V novi romarski cerkvi Sv. Družine bo ob 10.30 sv. maša s somaševanjem kardinalov, škofov in duhovnikov. Geslo romanja je: "Bodite enega Duha in živite v miru". Po sv. maši bo posvetitev osmih novih zvonov, ki so bili uliti za lansko romanje narodov v Mariazell. Avstrijska škofovska konferenca se je odločila, da bo zvonove podarila baziliki v Kupresu.

V imenu Cerkve na Slovenskem se bodo romanja udeležili: upokojeni beograjski nadškof dr. Franc Perko, dr. Janez Gril, voditelj narodnega odbora za SREKS, dr. Rafko Valenčič, zastopnik koprške škofije, ter drugi romarji. Škofovske konference osmih dežel, udeleženk SREKS-a v Mariazelli, so za to priložnost pripravile posebno poslanico o vlogi družine in njenem mestu v današnjem svetu.

Dodatne informacije dobite pri dr. Janezu Grilu, 01/360-28-12, janez.gril@druzina.si.

Poslanica za romanje narodov v Kupres

Pred enim letom smo se zbrali na srednjeevropskem katoliškem shodu, na romanju narodov v Mariazelli. Sto tisoči iz osmih dežel - Bosne in Hercegovine, Hrvaške, Češke, Madžarske, Poljske, Slovenije, Slovaške in Avstrije - smo se zbrali pri mariazellski milostni Materi Božji, kjer se vsi narodi poču-

timo domače. Omenjeno srečanje ostaja v spominu kot globoko doživetje skupnosti verujočih. V Kristusu, ki je upanje Evrope, smo obhajali velik verski dogodek, ki je med seboj lepo povezal in ustvarjalno tkal različnost prisotnih narodov. Ker je Božja ljubezen obsijala in ogrela naša srca, smo pogumno kljubovali slabim vremenskim razmeram in vetru.

Papež Benedikt XVI. nas je pri svoji umestitvi opogumiljal: "Verujoči nismo nikoli sami, saj smo doma med veliko množico svetnikov. Jezus Kristus, Dobri Pastir, hodi pred nami in nas spremlja, vodi ter podpira naša življenja, želi pa nam podariti tudi vso polnost bivanja."

Danes smo se zbrali v Kupresu, da bi skupaj nadaljevali pot za Kristusom. Temu svetišču, ki je posvečeno Sveti Družini, želimo predati osem zvonov, ki zastopajo osem dežel, iz katerih prihajamo, in so prvič zapeli v Mariazelli. Kraj, kjer se nahajamo, je še gradbišče in nas spominja na pomembno resničnost, da je tudi Evropa svojevrstno gradbišče, ki se more dognati z Božjo pomočjo.

Zvonovi se trenutno nahajajo

še pred cerkvijo, kmalu pa bodo nameščeni v zvonike. Na kraju, ki je še močno zaznamovan z grozotami zadnje vojne in kjer je čutiti velike napetosti med narodi, bodo ti zvonovi oznanjali veselo novico vsem ljudem, ki se bodo z upajočimi srci zatekali sem, tako katoličanom kot kristjanom ter vsem drugim ljudem dobre volje v Evropi.

Osem glasovno sicer različnih zvonov se čudovito zliva v harmonično sozvočje upanja in veselja, pa tudi žalosti in skrbi, vse skupaj pa se dviga kot dar k nebeskemu Očetu. Zvonovi vabijo k molitvi in k skupnemu obhajanju liturgije, pozvajo v naših vsakdanjkih, vabijo pa tudi k praznovanju; svarijo nas pred nevarnostmi in krepijo naše upanje, da smemo računati drug na drugega; spremljajo tudi nas in naše rajne brate in sestre, ko se bližamo večni domovini; razveseljujejo nas z lepoto svojega donenja in široko odpirajo naša srca za bogastvo Božje ljubezni. Svetu jasno in glasno prinašajo osvobajajočo evangelijsko novico. Skupaj z zvonovi kličemo tudi vam: Bodite enega Duha in živite v miru!

To svetišče je posvečeno Sveti Družini, ki je vsem družinam zgled in pomoč v iskrenih prizadevanjih, da bi družinske skupnosti živele v veri, upanju in ljubezni.

Družine "so osnovne in nepogrešljive celice družbe in Cerkve. Vedno manjše število rojstev v naših deželah predstavlja enega od ključnih problemov naše celine. Neomajno zaupamo v ideal trdnih zakonov in družin ter sočustvujemo in po svojih močeh pomagamo vsem, ki se srečujejo s skrhanimi in prelomljenimi odnosi" (prim. tč. 6 Poslanice iz Mariazella).

V Jezusu Kristusu, pod varstvom Njegove matere in na priprošnjo svetega Jožefa družine zmorejo v polnosti izpolniti poslanstvo, za katerega so bile poklicane.

Družine živijo v veri in ta zastojniški dar posredujejo potomcem.

Vera daje družinam moč in oporo, daje smer življenjskim odločitvam in nudi potrebno varnost. V osebnem verskem prizadevanju smo poklicani, da poglobimo svoj odnos do Gospoda in do soljudi. Tako moremo biti zgled in vir navdušenja tudi za druge, da si bodo skupaj z nami upali izbrati pogosto težjo pot resnice. Različnosti naših osebnih pristopov k veri odlikavajo mnogovrstnost Božje pozornosti in ljubezni do nas.

Družine živijo v upanju in tudi druge vabijo k temu.

V upanju nastajajo, rastejo in se ohranjajo družinske skupnosti. Medosebni ljubeči odnos tveganja, v katerega je prvi vstopil Gospod sam, se zrcali v skupnem sobivanju družine. Upanje nas vabi v življenje kljub zavedanju, da nas na poti čakajo ovire, krize in neuspehi. Kdor z vsem srcem zaupa, mo-

re ostati zvest, zmore začeti nove poti in zna uzreti veselje in srečo na vseh stopnjah svojega osebnega razvoja.

Družine živijo v ljubezni in ljubezen izžarevajo tudi navzven. Ljubezen je temelj družine. Dar ljubezni nas usposablja, da zmoremo bližnjemu brezpogojno izreči svoj "Da". Samo v ljubezni lahko sprejmemo drugo osebo tako, kot je ter jo priznamo in spoštujemo v njeni celotni kompleksnosti. V zakramentalni privolitvi zakonske obljube je Gospod prisoten na prav poseben način ter ljubezen zakoncev oživlja s svojo stvariteljsko ljubeznijo. Ljubezen nas opogumlja, da si upamo storiti tudi korak v neznano. Primer za to so odločitve za novo življenje: otroci, ki so zaželeni, upajo tvegati in živeti ljubezen.

Pristnost ljubezni se izkazuje tudi v zelo težavnih življenjskih okoliščinah, s katerimi se je v vsej polnosti soočala tudi Sveta Družina. Ljubezen nam daje potrebne moči, da skupaj z Marijo rečemo: "Zgodi se mi po Tvoji besedi"; ob zgledu svetega Jožefa zmoremo ostati poštena in zvesti; in končno, ljubezen nas opogumlja, da skupaj z Jezusom Kristusom stopimo na pot križa in da tretji dan skupaj z Njim tudi vstanemo.

Družina je zgled, kako lahko raznoliki evropski narodi živijo v sožitju: z enakim dostojanstvom, v vsakršni osebni enkratnosti ter v skupni odgovornosti.

"Katoličani vseh osmih dežel smo v letu srednjeevropskega katoliškega shoda mnogo storili skupaj in delali drug za drugega. Na ta način se je krepila solidarnost civilne družbe omenjenih držav Srednje Evrope" (prim. tč. 7 Poslanice iz Mariazella).

Solidarnost nas v molitvi povezuje tudi danes in nas kliče, vabi in vodi v življenje naprej: v tem duhu vam ponovno kličemo: Bodite enega Duha in živite v miru.

Tudi rajni sveti oče, papež Janez Pavel II., ki je to deželo dvakrat obiskal, se je s svojim oznanilom in s svojimi pastoralnimi prizadevanji zavzemal za ureničevanje tega mota. Naj nas zdaj v tem Duhu iz hiše našega nebeskega Očeta spremlja s svojim blagoslovom.

Pod varstvom in z zgledom Svete Družine si upamo tvegati nov korak v prihodnost. V tem Duhu se bo tudi mladina odpravila na svetovni dan mladih v Köln. V letu 2006 pa še posebej vabimo vse družine, naj romajo v številna Marijina svetišča, da bi na milostnih krajih in na Marijino priprošnjo izkusili enost z Njim, na katerega ona vedno kaže, torej na Kristusa, ki je upanje Evrope.

(Prevedla Barbara Baloh)

Nova maša v Jamljah

David Pahor, po rodu iz Jamlja na Krasu, je bil lani posvečen v diakona. V soboto, 11. junija 2005, ob 17. uri pa bo v Pulju posvečen v duhovnika; kdor se želi udeležiti slovenosti, naj stopi v stik z g. Walterjem Milocom (župnikom pri Madonini), ki pripravlja avtobus. Dan kasneje, v nedeljo, 12. junija, bo David ob 16. uri pel novo mašo v domači cerkvi v Jamljah. Že sedaj vsi toplo vabljeni!

Duhovniki pomagajo vsem. Pomagaj vsem duhovnikom.

39 tisoč škofijskih duhovnikov vsak dan oznanja evangelij po župnijah med ljudmi in nudi vsem ljubezen, tolažbo in upanje.

Da bi lahko nadaljevali svoje poslanstvo, potrebujejo tudi tvojo konkretno pomoč: prispevek za vzdrževanje duhovnikov.

Te darove zbira Osrednji inštitut za vzdrževanje duhovnikov (Istituto Centrale Sostentamento Clero), ki jih razdeli med vse duhovnike, zlasti med tiste, ki delujejo v najbolj potrebnih skupnostih in bodo tako lahko računali tudi na velikodušnost vseh.

Če želiš vedeti, kako lahko prispevaš svoj dar, kliči brezplačno številko **800.01.01.01**

Darovi za vzdrževanje duhovnikov. Podpora številnim za dobro vseh.

Svoj prispevek lahko nudiš na štiri načine:

- Poštni tekoči račun št. 57803009
- Kreditne kartice: s kartico CartaSi in s klicem na brezplačno telefonsko številko 800.82.50.00 ali prek interneta na naslovu www.sovvenire.it
- Bančno nakazilo na glavnih italijanskih bankah
- Neposredno na Inštitutu za vzdrževanje duhovnikov (Istituto Sostentamento Clero) v svoji škofiji.

Prispevki so odtegljivi:

Kdor želi, lahko svoje prispevke Osrednjemu inštitutu za vzdrževanje duhovnikov (Istituto Centrale Sostentamento Clero) v znesku do največ 1032,91 evrov letno odbije od celote svojih prihodkov za izračun davčne prijave Irpef ter povezanih deželnega in občinskega dodatka.

Kratke

Naj goriški mlaj 2005

Komisija za goriške mlaje je 14. maja v Biljah dodelila nagrade za letošnje najvišje in najlepše mlaje. Na natečaj, ki ga je razpisal Rumitrski jus, se je odzvalo 65 vasi. Na prazniku v Biljah je bilo prisotnih približno petsto udeležencev, pa čeprav se je po oceni organizatorjev podviga udeležilo preko tri tisoč "tekmovalcev". Poleg dodelitve nagrad in krajšega kulturnega programa so na veselici priredili tudi človekoljubno akcijo. Prostovoljni prispevki - nabrali so približno petsto evrov - bodo šli v roke s. Tadeji Karmen Mozetič iz Bilj, ki opravlja svoje misijonarsko delo v Paragvaju. Pomagala bo plemenu Nivacle, ki nujno potrebuje opremo za šolo in rezervoar za pitno vodo. Nagrado za višino so dvignili v Biljah, saj je njihov mlaj meril kar 30,30 m. Svoje zadoščenje - morda še večje - so imeli tudi dvigovalci iz Jeremitišča, ki so prejeli nagrado za najvišji mlaj, postavljen izključno na roke; visok je bil 27,59 m. Nagrade za najlepše mlaje so prejele Prvačina, Brestovica in Rupa, posebna nagrada Goriškega muzeja pa je šla Šempasu. Priznanja so organizatorji izročili še Hruševljem, Gabrjam, Lokam, Dragovici, Podragi in Vrtojbi. Odlikovanja in razna darila so izročili 14 otroškim mlajem, ki očitno pričajo, da ta priljubljeni običaj v prihodnosti ne bo izumrl.

PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ

PRAZNIK ŠPARGLJEV

v Štandrežu

v župnijskem parku med lipami

◆ **Sobota, 28. maja 2005,**
ob 17. uri Slikarski ekstempore
ob 20.30 Ples z ansambлом Kalamari

◆ **Nedelja, 29. maja,**
ob 19. uri Mladinski zbor F.B. Sedej iz Števerjana
in plesna skupina Cheer Dance Millenium iz Gropade
Ples z ansambлом Ne me jugat

◆ **Četrtek, 2. junija,**
ob 20.30 Ples z ansambлом Primorski fantje

◆ **Sobota, 4. junija,**
ob 20.30 Plesna šola Circolo Zorutti iz Gradišča
Ples z ansambлом Kalamari

◆ **Nedelja, 5. junija,**
ob 19. uri Nagrajevanje ekstempora
Nastop zbora in dramske skupine PD Štandrež s komedijo
Kdo je zadnji
Ples z ansambлом Ne me jugat

Na voljo odlični šparglji, domača jedaja in pijača. Bogat srečolov

POD POKROVITELSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel Let's play Disney

Razigran glasbeno-pevski skok
v čarobno skrinjico pravljic

Ko je v četrtek, 19. t.m., na končno jasnem nebu še prijetno sijalo sonce, so mali in veliki gojenci Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel z učitelji in gosti iz goriške šole Istituto di musica zvalili v Kulturni dom v Gorici starše in prijatelje ter vse tiste, ki ob otroški razigrani vnetosti do glasbenega izražanja radi podživljajo svoje brezskrbne dni iz otroštva in se predajajo čustvenim spominom iz časa, ko je tudi njim znala čarobnost pravljic prišepetavati nešteto lahkokrilih sladkosti. In prav te so s svojim navdušenim nastopom velikodušno nasuli gojenci SCGV E. Komel, ko so svoj prvi letošnji poklon iz tradicionalnega niza glasbenih srečanj ob iztekanju Šolskega leta izoblikovali iz vsem dobro znanih melodij učinkovitih Disneyevih filmov, povzetih po klasičnih pravljicah, priljubljenih malim in odraslim poslušalcem. Natpana dvorana je z zvedavostjo prisluhnila in bučno ploskala harmonično stkanemu in izvedenemu spletu izbora instrumentalnih in pevskega melodij, ki jih je z domiselnostjo v pravljico sanjski pajčolan izvezla prof. Michela De Castro. Ta širokopotezni glasbeni načrt je v sebi kovala že štiri leta, tako nam je zaupala, in končno ji je uspelo ga uresničiti v bleščečem žaru ob pomoči vztrajnih sodelavcev Damijane Čevdek, Nataše Sirk, Daria Šavrona, Mateja Špacapana, Dalie Vodice in seveda vseh drugih profesorjev, ki so požrtvovalno in potrpežljivo v kratkem času pripravili mlade pevske, instrumentalne in plesne skupine na ta enourni na-

Foto DPD

stop, ki je nudi obsežen vpogled v kakovostno in razvejeno ustvarjalno delo glasbenega Centra pod vodstvom vselej prisotnega, prizadavnega ravnatelja prof. Silvana Kerševana. Odrsko postavitev je z nasveti podkrepil režiser Kazimir Černic ob pomoči tehnikov Andreja Pahorja in Vanje Hobana, ki sta z lučmi ustvarjala magične svetlobne učinke, poudarjajoče pravljico vzdušje prireditve. Učiteljica Jožica Žnidarčič je prispevala vezni tekst, s katerim so poslušalci zapluli v pravljčni svet, zdaj sanjsko-romantično, zdaj šegavo in hudo-mušno, nekajkrat pa tudi z realističnimi podobami našega bolj sivega vsakdanjika, ki se, posebno v pomladnem času, močno bije z zeleno, cvetočo naravo, polno opojnih vonjav. Preobražena v sanjavo prince-

ska in zalega princa sta besedilo sede oziroma stoje na desni strani odra - ostali del prizorišča so zasedli pevci, glasbeniki in plesalke - prebirala Jasmin Kovic v slovenščini in Kevin De Sabbata, gost z italijanskega liceja, v italijanščini. Prireditve je namreč potekala dvojezično. Tudi veliko pesmic je bilo zapetih v italijanščini in angleščini, to pa tudi zato, ker je pobudnica De Castro zamenjala nekatere slovenske inačice melodij iz neprekosljivih filmov tenkočutnega Walta Disneya, ki je dodobra poznal otroška srca in njihove skrite želje.

Gojenci - vseh je bilo okoli sto - raznih starostnih stopenj so suvereno, a obenem razigrano preko ritmično poudarjenih skladbic prikazali temeljito pridobljeno znanje v igranju različ-

nih instrumentov, od klasičnega klavirja do pihal in tolkal, pa tudi v petju, ki se je oglašalo iz grl učencev male glasbene šole in tečaja Do-mi-sol, otroškega zbora in mladinskega zbora, prejemnika že nekaj pomembnih priznanj. Ob melodijah iz TV nadaljevanke Mickey Mouse Club, filmov Sneguljica, Povelka, Ostržek, Mary Poppins, Trije prašički, Lepotica in zver... je tri plesne točke z lahkotnimi, različno zahtevnimi koraki, v lepih kostumih mišk, dimnikarjev, Mary Poppins in njenih spremljevalcev, izvajalo devetnajst ljubkih baletk. Kot solisti so se v pravljico vzenino vtakli še izredni gost, bariton Eugenio Leggiadri Gallani, in sopranistki Martina Kocina ter Alessandra Schettino, tudi v "sladkem" duetu z Gallanijem.

Iva Koršič

Peti forum partnerstva za različnost

Različnost pomeni skupno
varstvo kulture

Gorica je bila prejšnji teden priča pomembnemu dogodku. V našo deželo se je namreč pripeljal preko 150 predstavnikov evropskih manjšin, da bi se udeležili 5. foruma partnerstva za različnost. Forum, ki je letos nosil naslov *Dodatna vrednost manjšin* razširjenih jezikov in je nastal na pobudo goriške pokrajinske uprave ter evropskega urada za manjšine, je bil razširjen jezik EBLUL, se je začel v sredo, 18. maja, v prostorih goriške občine, kjer sta goste sprejela in pozdravila podžupan Alessandro Bon in pokrajinski odbornik Marko Marinčič. Naslednji dan se je forum nadaljeval v deželni avditoriju. Prisotne je uvodoma pozdravil Bojan Brezigar, nekdanji predsednik EBLUL-a, ki je izrazil zadovoljstvo in zadoščenje, da lahko srečanje uvede v slovenščini; za njim so spregovorili predstavniki krajevnih uprav. Po pozdravu goriškega župana Brancatija sta za mikrofon stopila deželna odbornika Antonaz in Iacop. "V Furlaniji-Juljski krajini," je poudaril Antonaz, "je prisotnih 42% vseh etno-jezikovnih manjšin v Italiji, ki predstavljajo pravo bogastvo naše dežele". Njegove besede je potrdil tudi Iacop, ki

je še povedal, da se lahko pričakovanja nove Evrope uresničijo prek vrednotenja vseh njenih kultur. Da je naš prostor postal pravi evropski laboratorij sodelovanja, je ugotovil podžupan novogoriške občine Andrej Terčon, njegovemu posegu pa je sledil pozdravni govor predsednice EBLUL Nease Ni Chineide. "Naša organizacija verjame v bogastvo jezikov in podpira medsebojno sodelovanje, ki lahko manjšinam doprinese izjemno priložnost za izmenjavo mnenj in skupno rast." O slovenski, furlanski in nemški manjšini v F-Jk so govorili Rudi Pavšič, Pier Carlo Begotti in Velia Plozer, nato pa sta prisotne nagovorila še predsednik goriške pokrajine Brandolin in Jacques Delmoly, vodja Enote za politiko večjezičnosti Evropske komisije. Uvodno srečanje se je končalo s posegom Giuseppeja Scalia, glavnega direktorja za jezikovne manjšine Ministrstva za notranje zadeve, ki je sicer pohvalil zakon 482, obenem pa je izrazil mnenje, da mora Italija še izboljšati sistem zaščite manjšinskih jezikov. Istega dne je bila popoldan porazdelitev v delovne skupine, tako so lahko udeleženci globlje obravnavali manjšinske

probleme. V petek, 20. maja, je zaključni del foruma partnerstva za različnost potekal v Kulturnem domu in Kulturnem centru Lojze Bratuž. Glavno besedo sta imela predsednik Italijanske unije Maurizio Tremul in predsednik SSO Sergij Pahor, ki sta spomnila na pomembnost sodelovanja med manjšinami, srečanje pa se je končalo z resolucijo o uporabi okcitanskega jezika na zimskih olimpijskih igrah v Turinu prihodnje leto. Predstavniki manjšin so v naših krajih preživeli še soboto, ko so se udeležili izleta v Videm in na Trbiž.

Za mnenje o poteku foruma smo vprašali pokrajinskega odbornika Marka Marinčiča, ki je povedal, da se mu letošnja tema zdi posebno spodbudna: "Ta forum je izredna priložnost, da spoznamo izkušnje drugih krajevnih uprav po Evropi, kjer živijo manjšine. Osebnost sem se udeležil prejšnjih forumov na Finskem in v Nemčiji. Izkušnja je bila enkratna. Spoznal sem, da je vsaka manjšina svet zase, problematične situacije pa so si večkrat podobne, tako da lahko prek izkušenj drugih manjšin črpano marsikatero zanimivo idejo." Končno se zavedamo ne le pomembnosti, ampak tudi prednosti, ki jo za Evropo predstavljajo jezikovne manjšine.

Meti

Sprejem MePZ Hrast na sedežu pokrajinske uprave

Pomembna vloga pri ustvarjanju
skupnega družbenega prostora

Foto Bumbaca

Predsednik goriške pokrajine Giorgio Brandolin je v ponedeljek, 16. maja, pripravil sprejem za pevce doberdobskega mešanega pevskega zbora Hrast v prostorih goriške pokrajine. Z uradnim sprejemom doberdobskega pevstva in njihovemu dirigentu Hilariju Lavrenčiču je želel izreči priznanje za uspeh na slovenskem vsedržavnem tekmovanju Naša pesem v Mariboru, na katerem je doberdobski zbor dosegel 90,7 točk in zlato plaketo mesta Maribor. Hkrati je za Doberdobce "gostovanje" pri pokrajinskem

predsedniku dokaz pozitivnega vrednotenja njihovih dosežkov, medtem ko pri doberdobski občinski upravi zbor ni bil deležen take pozornosti. Doberdobski pevski zbor se je predsedniku Brandolinu, odborniku Marinčiču, svetovalskemu Grinoveru ter vsem ostalim prisotnim predstavnikom kulturnega in družbenega življenja na Goriškem predstavili s skladbama Kresno jutro Ubalda Vrabca in Petelinček je zapiepu Hilarija Lavrenčiča. V imenu pevskega zbora se je pokrajinskemu predsedniku Brandolinu zahvalil predsed-

nik društva in pevskega zbora Claudio Peric. Besedo je za tem prevzel sam Brandolin. Podčrtal je pomen vseh manjšinskih društev in organizacij, ki delujejo na narodno mešanem območju. V obdobju padanja mej in zblizevanja lahko prav te organizacije po Brandolinovem mnenju igrajo zelo pomembno vlogo v ustvarjanju skupnega prostora. Ob tem je omenil, da je dosežek zbora Hrast pomemben za celotno goriško pokrajino in njeno kulturno tkivo, v katerega zbor Hrast spada.

Duhovnjia sv. Ivana v Gorici Osemnajst otrok prejelo prvo sveto obhajilo

“Bodi pozdravljen, zlati moj dan...”

V nedeljo, 22. maja, je bila naša cerkev sv. Ivana v Gorici praznično okrašena in nabit polna, ko je vanjo stopilo 18 otrok, oblečenih v belo. V svoje čisto srce so prvič sprejeli Jezusa pod podobo kruha. Pri slavlju so lepo sodelovali, prav tako nekateri starši. Nekateri deli maše so zaradi prisotnosti neslovenskih staršev in sorodnikov potekali tudi v italijanščini in nemščini. P. Mirko Pelicon je v homiliji pozval otroke, naj se v Mariji posvečenem mesecu radi zatekajo k Njej. Staršem pa je zaupal, da je zaskrbljen, kajti današnja družba se je krepko umaknila od Božje resnice in ljubezni. Zato smo vsi klicani, da z odgovornostjo sodelujemo z Božjo milostjo in lučjo. “Začnimo pri sebi!”

Župnik se ob tej priložnosti želi zahvaliti običajnim obiskovalcem duhovnije za razumevanje, saj zaradi velike množice navzočih (našeli naj bi jih okrog 350) vsi niso mogli v cerkev; veliko jih je spremljalo obred na klopih pred cerkvijo, kjer so bili

tudi zvočniki. Zato toliko bolj pri srčno vabi vse goriške vernike, naj se prihodnjo nedeljo, 29. t.m., na praznik Sv. Rešnjega Telesa, udeležijo ob 9. uri na Travniku slovesne maše, pri kateri bodo sodelovali prvoobhajanci. To

naj nam bo tudi dragocena priložnost, da se - v letu evharistije - na primeren način poglobimo v skrivnost uživanja Kristusovega telesa.

V soboto, 28. maja, pa duhovnjia, Goriška Mohorjeva družba in

Mohorjeva družba Celje vabijo k sv. Ivanu, kjer bo po maši, torej okrog 20.15, predstavitev knjige Janeza Pavla II. Spomin in istovetnost v slovenščini. Sodelovali bodo prof. Jože Faganel, p. Mirko Pelicon in dr. Karel Bonutti.

Števerjan: oskrunjen spomenik žrtvam vojne na vaškem trgu

V dneh, ko so se goriški upravitelji veselili uspešnega zgodovinsko-kulturnega festivala, na katerem so govorili o “aloglotih” (in ne o Slovincih), so običajni neznanci z običajnim črnim sprejem v roki pomazali še eno slovensko simbolno znamenje, spomenik žrtvam druge svetovne vojne v Števerjanu. V soboto, 21. t.m. zjutraj, ga je prvi opazil voznik šolabusa Silvan Dorn. Kmalu so na kraj prišli župan, nekateri vaščani in karabinjerji, kasneje tudi predstavniki Digosa, ki se preiskujejo sorodno “nočno akcijo” na Trnovem. Ključasti križ, zloglasni “SS” in znamenje skrajne desnice so še enkrat prizadeli krajevne prebivalce in dobromisleče ljudi, ki si prizadevajo za strpno sožitje vseh ljudi ob Soči. Župan Hadrijan Corsi, smo brali v časopisih, je določil, naj se spomenik ne očisti takoj, ampak naj bo provokacija nekaj časa “na ogled” kot nekak memento. “Podvig” je prizadel tudi župnika Antona Lazarja, ki se je spomnil, da so lani jeseni nekaj podobnega že doživeli na Jazbinah; “mojstri”, kot jim pravi g. Lazar, naj bi bili isti. “To, kar delajo ti nočni heroji, zbujajo v vseh nas zaskrbljenost in žalost. Nekateri so žal še zelo daleč od demokracije in bratstva. Sploh pa jim manjka osnovno spoštovanje do človeka, do umrlih.”

Društvi Sedej in Briški grič Onkologa Spazzapan in Lombardi v Števerjanu

Ko bolezen sočloveka postane šola za življenje

Svet bolnih je različen od sveta zdravih. Ko pa se ta svetova srečata, od tega še največ odnesejo zdravi. Tudi to so lahko razumeli res številni ljudje iz vse Goriške, ki so se v ponedeljek, 16. maja, v Sedejevem domu v Števerjanu udeležili dobrodelnega večera z dvema onkologoma iz Aviana. Dr. Simon Spazzapan in dr. Davide Lombardi sta v slovensko vas rada prišla kot gosta društev F.B. Sedej in Briški grič, da bi osvestila javnost o rakastih obolenjih in hospicu Via di Natale, kjer že skoraj deset let nudijo brezplačno bivanje rakastim bolnikom in svojem. “Kar ste storili kateremu izmed mojih najmanjših bratov, ste meni storili,” je uvo doma citiral Jezusove besede župnik Anton Lazar in zaželel, da bi si vsi budno prizadevali za ljudi v potrebi. Prisotne na srečanju, ki mu je dala pokroviteljstvo občinska uprava, sta pozdravili tudi predstavniki društev Franka Padovan in Maja Humar. Irena Bednarich je v svojem živem pričevanju povedala, da je med tritedenskim bivanjem v Domu Via di Natale spoznala veliko bolnih oseb, tudi mladih in otrok. Presenetilo jo je, da so se med sabo opogumljali: “Tam nisem našla žalosti, ampak pogum.” Stvarnost namreč človeka okrepi, je rekla, “da se zavzame za življenje in se zanj bori.” Ko

Foto DPD

gre za življenje ali smrt, pride do spremembe vrednot, vsakdanje male težave postanejo manj pomembne, ljubezen do življenja se okrepi. Dr. Spazzapan je s pomočjo računalniške predstavitve na platno nazorno prikazal inovativne protirakaste terapije in metode paliativne medicine. Številno bolnikov v Evropi se stalno viša, je povedal, in naša dežela žal zaseda prva mesta. Prvi vzrok teh obolenj predstavlja kajenje, v Furlaniji-Juljski krajini pa prinaša veliko gorja tudi prekomerno uživanje alkoholnih pijač. Sodobna onkologija skuša zdraviti bolnike, jim podaljšati življenje, pa tudi nuditi čim večjo kakovost življenja. Vedno znova je vredno opozarjati, da je nadvse pomembna prevencija,

kar pomeni: opuščanje slabih navad, uživanje zelenjave in sadja, redna zdravniška kontrola. Kirurgija postaja vse bolj mikrokirurška, zdravila pa specifičnejša, taka, ki bi prinašala vse manj stranskih učinkov. Paliativna terapija pa skuša videti bolnika kot celovito osebnost, skupek fizičnih, psihičnih in duhovnih dejavnikov. Trpljenje skuša lajšati s pomočjo zdravnikov, psihologov, medicinskih sester, duhovnega spremljevalca, zaven pa skrbi tudi za svoje. O Domu Via di Natale je dr. Spazzapan povedal, da ga je istoimenska neprofita organizacija v celoti financirala in dogradila l. 1996. V prvem nadstropju je 34 stanovanj, v drugem pa hospic z 12 stanovanji za terminalne bolnike. Obstajajo

tudi skupni prostori, knjižnica, telovadnica in kapela. Ustanova ne prejema javnih prispevkov in se sama vzdržuje tako, da prireja po vsej deželi s pomočjo navdušenih prostovoljcev izvirne dobrodelne pobude, kot npr. baklade in celo nabirke plastičnih zamaškov. Dr. Spazzapan, ki je potrdil, da je Dom Via di Natale pravi “biser v naši deželi”, je sklenil svoj poseg s citatom pisatelja Manzoni, ki ga pogosto navaja direktorica in duša Doma: pogostejše bi morali misliti na to, da delamo dobro, kot pa, da se dobro počutimo; tako bi se na koncu vsi skupaj bolje počutili. In Števerjanci so še enkrat pokazali, da so res velikodušni, saj so za Dom v Avianu nabrali 3320 evrov.

Doberdò e Savogna
Zadružna Banka
Doberdob in Sovodnje

**Zadružna banka
Doberdob in Sovodnje**
Delniška zadruga z omejeno zavezo

Clane vljudno vabimo na izredni in redni občni zbor, ki bo v drugem sklicanju **jutri, petek, 27. maja 2005, ob 18.30 v Kulturnem domu v Gorici, ulica I. Brass st. 20** s sledečim dnevnim redom:

Izredni občni zbor
Odobritev novega statuta

Redni občni zbor

Porocila ter odobritev bilance za leto 2004;
Volitve v zadrugne organe.

Zaradi prisotnosti notarja na izrednem Občnem zboru se članom toplo priporočamo za udeležbo in za točnost. Vstop samo z vabili.

UPRAVNI SVET

Obvestila

Društvo Soška fronta iz Nove Gorice in Središče za arheološke in zgodovinske raziskave na Goriškem vabita na odprtje razstave “Na goriškem obrambnem mostišču med prvo svetovno vojno”, ki bo v petek, 27. maja, ob 19.30 v vinski kleti kmetijskega podjetja Fiegl na Oslavju, Lenzuolo Bianco 1. Razstava bo odprta do 4. junija med 9. in 12. ter med 14.30 in 18.30. Razstavljena bo tudi podoba Matere Božje z Oslavja.

Uprava Novega oglasa v Gorici, je od 1. junija dalje odprta: od ponedeljka do četrta od 9. do 12. in od 15. do 17. ure; ob petkih od 9. do 12. ure.

Skupnost družin Sončnica in Mladinski dom iz Gorice prirejata od 6. junija do 15. julija poletna središča SREČANJA in IZZIVI 2005 za otroke, ki obiskujejo slovenske vrtce in šole na Goriškem. Vpisovanje: na sedežu SSO-Gorica, Drev. 20. septembra 85: 9.-12.30, 15.-16.30. Informacije: 0481 536455 in 0481 546549.

Romanje v Medjugorje. Zaradi velikega povpraševanja bomo ponovili 4-dnevno romanje v Medjugorje, in sicer od 10. do 13. junija. Informacije: Darko Durčec (tel. 0481 882395 ali 0481 32121 Trgovina Agrosegmenti na Travniku) ali g. Joško Markuža (tel. 040 229166). Zadostuje veljavna osebna izkaznica.

Darovi

Starši otrok, ki so 22. maja pri sv. Ivanu v Gorici prejeli prvo sv. obhajilo: 500,00 evrov za duhovnijo.

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje
(od 27.5. do 2.6.2005)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97,5, 91,9 Mhz; za Furlanijo 103,7, 103,9 Mhz; za Kanalsko dolino 95,7, 99,5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98,2 Mhz; za Karnijo 97,4, 91, 103,6 Mhz. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, od ponedeljka do petka, od 20. do 21. ure. Spored:

Petek, 27. maja (v studiu Andrej Baucon): V diskoteki 103 z Andrejem: domače viže, zanimivosti in obvestila. - Iz krščanskega sveta.

Ponedeljek, 30. maja (v studiu Andrej Baucon): Glasbeni lističi z Andrejem: moderna glasba, zanimivosti in obvestila.

Torek, 31. maja (v studiu Matjaž Pintar): Ali veste, da... glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 1. junija (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Konj, človekov spremljevalec. - Izbor melodij.

Četrtek, 2. junija: Zvočni zapis: Posnetki z naših kulturnih prireditev. - Glasba iz studia 2.

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

vabi na predstavitev knjige

Dorice Makuc

PRIMORSKA DEKLETA V NEMČIJO GREDO

Ob prisotnosti avtorice bo o knjigi govoril msgr. Oskar Simčič

Četrtek, 26. maja 2005, ob 18. uri.

Galerija Ars nad Katoliško knjigarno, Travnik 25 v Gorici

GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

vabi na predstavitev pesniške zbirke

Zore Saksida

ALFA IN OMEGA

O delu bo govoril Janez Povše

Sreda, 1. junija 2005, ob 18. uri.

V Galeriji Ars nad Katoliško knjigarno v Gorici

DUHOVNIJA SV. IVANA - GORICA
CELJSKA MOHORJEVA DRUŽBA
GORIŠKA MOHORJEVA DRUŽBA

vabijo na predstavitev knjige

JANEZ PAVEL II. SPOMIN IN ISTOVETNOST

Cerkev sv. Ivana v Gorici

sobota, 28. maja 2005

ob 19.30 sv. maša

ob 20.15 predstavitev knjige

SODELUJEJO: prof. Jože Faganel, p. Mirko Pelicon in dr. Karel Bonutti

Mauthausen, 7. in 8. maja 2005

Obisk taborišča v spomin na pradedo

O krog Velike noči je bilo, ko smo se nekega večera z mamo in očetom ter mojo nono pogovarjali o usodi njenega očeta, mojega pradedo Lazarja Krašovca iz Gabrovice pri Ospu, ki je umrl 10. oktobra 1944 v nemškem koncentracijskem taborišču Mauthausen. Bližala se je 60-letnica osvoboditve tega taborišča (5. maj 1945) in sklenili smo, da ob tej obletnici obiščemo ta kraj smrti in trpljenja, kjer je svoje življenje, podobno kot več kot 100.000 drugih otrok, žensk in moških, končal tudi moj praded.

Združenje, ki povezuje nekdanje taboriščnike, je organiziralo dvodnevno spominsko potovanje in tako smo v soboto, 7. maja, odpotovali iz Ljubljane s skupino nekdanjih deportirancev ter sorodniki mnogih, ki so umrli v taborišču. Potovanje je bilo v znamenju obujanja tragičnih spominov. Preživeli so pripovedovali izkušnje in grozote, ki so jih doživeli. Ko sem poslušal, se mi je vse zdelo skoraj neverjetno, tako kruto in nečloveško in vendar je bolna fantazija mučiteljev prekosila vse meje človeškega razuma, tako da je bila pripoved še kako resnična.

Pot nas je vodila mimo Salzburga do St. Valentina. V tem kraju je bila podružnica Mauthausna, ki je oddaljen približno 10 kilometrov. Taboriščniki so bili tu zaposleni v tovarni tankov. V tem kraju smo tudi prespali. Naslednjega dne, 8. maja, pa

smo se odpravili proti taborišču. Ko smo se mu približali, se nam je na griču predstavilo veliko obzidje s stražnimi stolpi in vse to je bilo ob-

dano z bodečo žico. Nehote me je spreletel občutek strahu, a tudi jeze in neverjetnosti, kajti človek ne more razumeti, da je vse to služilo za trpinčenje ljudi. Vtis je bil po svoje veličasten. Od vsepoveda so prihajali ljudje, med njimi so bili nekdanji ujetniki z ruto na bele in sinje rise, s trikotnikom in številko, ki jim je

bila vžgana in s katero so jih identificirali. Ko si prestopil prag taborišča, nisi bil nič več kot številka. Z njimi so bili sorodniki in predstavniki

dvajsetih in več držav z vojaškimi delegacijami, mladimi predstavniki šol, predsednika Španije in Avstrije ter avstrijski kardinal, ob teh pa je bilo seveda tudi veliko drugih visokih osebnosti. Vsi smo se ustavljali pred samim taboriščem, saj se je vsak narod zbral pred svojim spomenikom in počastil svoje žrtve z govori in petjem ter polaganjem vencev in cvetja. Obhajal me je nenavaden občutek žalosti in groze. Nato pa smo se pomaknili na glavno dvorišče taborišča, kjer je bila osrednja slovesnost z govori vseh prisotnih osebnosti. Ko smo

se ozirali naokrog, smo lahko videli najrazličnejše zastave in prapore. Okoli nas pa so stale barake, zapor s samici, kuhinja, pralnica, plinske celice, peči, predel taborišča za bolnike in še večje dvorišče za šotore, delavnica, kamnolom, strelišče itd. Za trenutek se ti zazdi, kot da bi se znašel sredi filma, a žal je bilo vse to, kar

smo videli, kruta resnica. Po osrednji svečanosti smo si udeleženci lahko ogledali muzej, ki so ga uredili v nekdanjih prostorih taboriščne zdravstvene sobe, nato pa še nov muzejski prostor pred samim taboriščem, ki so ga zgradili pred leti. V teh prostorih so predstavili klasifikiranje ujetnikov in različno ravnanje z njimi, glede na njihovo pripadnost. Vsak taboriščnik je imel na srajci zašit trikotnik različne barve in seveda številko. Če je bila barva trikotnika rumena, so vedeli, da je jetnik Jud, rdeča je označevala političnega, zeleni trikotnik pa je bil namenjen zločincem itd. Natisnjena črka pa je označevala državno pripadnost posameznega taboriščnika. Muzejsko razstavo bogatijo številni dokumenti, različni predmeti in fotografije, ki pričajo o taboriščnem življenju ter ravnanju SS-vojakov. Prav na koncu stoji slika, ki predstavlja prihod ameriškega tanka, ki vstopa v taborišče, in veselje ujetnikov, ki so doživeli osvoboditev. Slika nas obenem opozarja, da je v Mauthausnu izgubilo življenje več kot 100.000 taboriščnikov. Dan je bil tako poln vtisov, da jih je bilo težko urediti. Imeli smo le čas, da smo se spet kratko pomudili ob slovenskem spomeniku, ki ne more kriči v nebo svoj "obtožujem!". Ko smo se vračali, pa mi je v avtobusu prišla globoko v zavest misel, da moramo vedno znova obujati spomin na te tragedije. Zlasti mladina mora vedeti, kaj se je dogajalo, da se bo znala upirati skrajnežem, ki vedno znova ogrožajo mir. Naj spomin na te žrtve obuja vsakemu izmed nas hrepenenje po miru in sožitju med ljudmi, kajti vojna ni nič drugega kot zlo, ki se seštevava v neskončnost.

Maksi Gorjan

Odmevi

Te besede naše so...

Tako se je začela pesem, ki so jo učenci dvojezične šole v Špetru zapeli v oddaji z ambicioznim naslovom Posvet o dvojezičnosti, ki je padala v niz oddaj "Radio za šole". Oddaja, ki je slonela na raziskavi o poznavanju jezikov med učenci, o njihovem odnosu do njih in njihovem uporabljanju, je bila dobro pripravljena in zanimiva. Zanimivi so bili predvsem odgovori na vprašanja, katere jezike znajo ali kateri od teh jezikov je zanje prvi jezik. V zaključni pesmi so primerjali besede žarkom in zaključili: Mi otroci pa lepo z žarki se objemamo... Seveda je res, kot so tudi otroci ugotovili, da je poznavanje jezikov velika prednost, veliko bogastvo. In včasih se celo zgodi, da se pripadniki drugih narodov tako dobro naučijo slovensko, da so lahko za zgled celo marsikateremu Slovencu. Tako sem na primer poslušala pred kratkim po Radiu Trst A intervju urednice Ines Škabar s prof. Davidom Dapitom iz Humina, ki je pred kratkim dobil zlati znak znanstvenega in raziskovalnega centra SAZU za doktorsko disertacijo "Krajevna imena vzhodne Rezije v luči materialnega in duhovnega izročila". V tej disertaciji se dr. Dapit, ki zdaj poučuje slovenski jezik

in književnost na univerzi v Vidmu, ni omejl le na krajevna imena, ampak je Rezijo obravnaval interdisciplinarno, celostno. Prejšnji teden pa je spet po Radiu Trst A intervjuvala Zaira Vidali v oddaji "Poti raziskovanja". V obeh oddajah sem občudovala njegovo res lepo in izbrano, a povsem sproščeno slovenščino, pa tudi njegovo izreko, v kateri so imeli e-ji in o-ji pravilno vrednost. Kako se je mogoče z dobro voljo naučiti slovenščine, je dokazal dokumentarec "Temučen-Priča", ki jo je prejšnji mesec predvajala Televizija Slovenija 1. Protagonist dokumentarca, zdaj upokojeni profesor italijanščine in francoščine Ezio Martin iz mesta Pinerolo v Piemontu, je bil med drugo svetovno vojno kot podporočnik na Cerkljanskem in v Baški grapi. Takoj si je kupil slovensko slovnico in druge knjige ter se začel učiti slovenščine. Po kapitulaciji Italije je zapustil Slovenijo, a se je ponovno vrnil tudi zato, ker se je zaljubil v Marijo. Pri obnavljanju svojega življenja je Ezio Martin ugotavljal, koliko hudega je bilo povzročene na eni in na drugi strani, s strani Italijanov pa tudi Slovencev po vojni ("Tisti, ki nimajo srca, so mednarodna pasma," pravi). Poročil se je z Marijo, imel z njo dve

hčerki, žal je žena zbolela za multiplo sklerozo. V času njene bolezni - osemnajst let je bila priklenjena na bolniško posteljo - ji je vedno stal ob strani. Pokopal jo je v Kneži, njeni rojstni vasi, kjer želi biti tudi sam pokopan. Zadnja scena dokumentarca prikazuje slavo ob vstopu Slovenije v Evropo v Novi Gorici. Med gledalci je bil tudi 84-letni Ezio, ki sedi skupaj s svojim prijateljem, nekdanjim konzulom v Trstu, prof. Tomažem Pavšičem, ki si je menda prizadeval, da je do prelita te življenjske zgodbe na filmsko platno prišlo. Ljubizen prof. Ezia Martina do Slovencev je zelo velika in se kaže v njegovem dobrem obvladovanju slovenščine, nato v prevajanju številnih knjig v italijanščino (Voranca, Pahorja, Bevka, Cankarja, Bora...), pa tudi v zaključnih besedah dokumentarca: "Že štirideset let vsak dan obžalujem, da se nisem rodil Slovenec." Dokumentarni film "Temučen-Priča" ima nekatere tehnične pomanjkljivosti, ki pa jih nadoknadi bogata vsebina te življenjske zgodbe. Lepo bi bilo, če bi ga lahko gledali tudi po slovenski televiziji RAI 3. Toda taki primeri dvojezičnosti Italijanov, Furlanov ali drugih narodov so izjema. Vsak dan smo namreč postavljeni v situacijo, da v družbi iz obzira do tistega, ki ne razume slovensko, govorimo italijansko. In naše pri-

reditve so vedno daljše zaradi dobesednega prevajanja raznih govorov in napovedi, pa čeprav je v dvorani Italijanov le za vzorec. In kar naprej poslušamo, da bi se morala šola odpirati, da bi se moralo gledališče odpirati italijanski publiki... Tak poskus je bil na srečanju šolskih odrov v Gorici, ko so dijaki slovenskega višješolskega pola iz Gorice "ujeli duha čezmejnega gledališke prireditve, saj so premostili jezikovno pregrado. Govorni del... so izpeljali v slovenskem in italijanskem jeziku ter goriškem narečju..." (Prim. dnevnik, 14.5.) Torej bodo morale ne samo tukajšnje, ampak tudi prireditve z onkraj meje na tako pot kompromisov, če bodo hotele "ujeti duha čezmejnega gledališke prireditve"! Ali jezikovno pregrado premošča tudi stalna sobotna rubrika v Primorskem dnevniku Milana Rakovca, ki se izraža v nekakšni koiné slovenščine (ki je je bolj malo), hrvaščine, italijanščine in tržaškega dialekta? Brez sramu priznam, da nisem prišla do konca niti enemu njegovemu članku. Pač pa sem z zanimanjem prebrala kak članek istega avtorja v mariborskem Večeru, ki je bil napisan v pravilni slovenščini. In potem se zgražamo, ko slišimo mladino, ki govori prav neko tako jezikovno mešanico...

EHO

Pomembno priznanje

Častna meščana in nagrajenci mesta Ljubljane

Dne 9. maja 2005 je naslov častne meščanke prejela svetovno znana pianistka Dubravka Tomšič Srebotnjak, naslov častnega

meščana pa akademik France Bernik (na sliki). Kakor je bilo poudarjeno v utemeljitvi, je prva prejela priznanje zaradi genialne nadarjenosti, mojstrske tehnike, poetične izraznosti, pretanjene muzikalnosti in širokega izbora klasičnih klavirskih del, s katerimi nastopa po celem svetu. Akademik dr. France Bernik je prejel naslov častnega meščana za vsestransko znanstvenoraziskovalno delo na področju slovenske književnosti, za dolgoletno uredniško delo pri Slovenski matici in za uspešno desetletno predsednikovanje in

zastopanje Slovenske akademije znanosti in umetnosti doma in v svetu.

Med nagrajenci mesta Ljubljane pa sta muzikolog in glasbeni pedagog dr. Mirko Cuderman (na sliki desno), ki se je s svojim zborom Consortium musicum in Slovenskim komornim zborom uveljavil na evropski ravni, ima pa tudi velike zasluge za ohranjanje slovenske glasbene dediščine, in pisatelj Drago Jančar, ki s svojim obsežnim književnim in družbenokritičnim esejističnim opusom sodi med najodmevnejše slovenske umetnike v svetu. Nagrado mesta Ljubljane so prejeli tudi slovenski jezuiti za dolgoletno izobraževalno, umetniško, vzgojno in socialno delo.

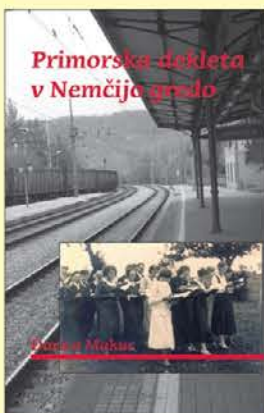
NOVO PRI GORIŠKI MOHORJEVI DRUŽBI

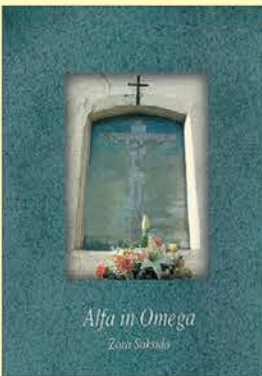
JANEZ PAVEL II.

SPOMIN
IN
ISTOVETNOST

JANEZ PAVEL II.
**SPOMIN IN
ISTOVETNOST**
izšla v sozaložbi s
Celjsko Mohorjevo
družbo in
Mohorjevo Celovec

DORICA MAKUC
**PRIMORSKA
DEKLETA
V NEMČIJO
GREDO**

ZORA SAKSIDA
ALFA IN OMEGA

Dobite jih v slovenskih knjigarnah in na sedežu
Goriške Mohorjeve družbe, Travniki 25 v Gorici

TKGalerija/Tržaška knjigarna v Trstu

Ivan Žerjal med trdno tradicijo in svežo sodobnostjo

Vhod-Izhod?/Entrata-Uscita? je nevsakdanji naslov razstave goriškega likovnega umetnika Ivana Žerjale, za katerega danes že lahko rečemo, da ima svojo likovno pripoved, svoja likovna iskanja, svoj likovni svet in tudi mehko, nežno dušo, ki pa na njegovih delih prihaja do izraza v danes že tekoči in jasno opredeljeni likovni govorici, le-ta pa sloni na likovnem znanju in trdni slikarski kompoziciji. Za našega mladega umetnika že mirno lahko zapišemo, da je za njim plodno leto, niz odličnih, prepričljivih samostojnih razstav, na katerih se je s svojim zajetnim delom suvereno predstavil. Brez nepotrebnega, za našega umetnika gotovo žaljivega hvalisanja lahko rečemo tudi to, da ne moremo več govoriti samo o obetav-

Foto: Kromb

nem umetniku, ampak o likovnem umetniku, ki dosega že zrelost, s katero res prijetno prese- neča.

Videti razstavo v TKGaleriji v Tržaški knjigarni v Trstu namreč pomeni soočiti se s prijetno, a tudi trdo disciplino in redom, ki odlikujeta našega mladega goriškega umetnika, kar je vsakemu ljubitelju lepih umetnosti jasno takoj, ko vstopi v TKGalerijo, saj prese- senača prav drzna, a tudi naravnost imenitna posta- vitev treh zaokroženih likovnih ciklusov, ki jih je Ivan Žerjal pripravil v zadnjem letu. Med seboj si različni formati platen in dekolažev, likovnih del manjših dimenzij na pa- pirju in prosojnicah ter video instalacija, ki vizualno do- polnjuje s tiktakanjem časa in našega bivanja že itak zgoščeno in mediteransko obarvano Žerjalovo umet- niško poved, govorijo vsi isto, umirjeno, a vedno no- vo Ivanovo likovno govori- co in pripoved, za katero

upamo, da nas bo dolgo in vedno znova spremljala.

Gre za sveže, izvirno Ivanovo umetniško iskanje novih poti v sodobno likovno umetnost, ki sloni na trdnih temeljih sodob- nega slikarstva in video instala- cij, a pripoveduje o tistem mlado- stnem in svežem iskanju za življenje temeljnih odgovorov, ki odlikuje resnično umetnost. Če je res, da umetnost ne sme biti sa- mo všečna in prijetna za oko, po- tem lahko rečemo za likovno pri- poved Ivana Žerjale, da je vpeta med tradicijo in današnja likovna iskanja, odlikuje jo nihanje na meji med figuraliko in abstrak- tno pripovedjo, barvna paleta je topla in drzna, življenju zaveza- na, svetla, odprta drugemu. Jasna Merku' je Ivana Žerjale na odprtju razstave v sredo, 18. t.m., lepo predstavila, Igor Starc je bil vzoren gostitelj, Janko Petrovec pa odlični interpret Pesnika s Krasa. Kosovelova lirika se je od- lično skladala z mladostno sveži- no Ivanovega slikarstva. Bil je ze- lo lep kulturni večer.

Razstave ne gre zamuditi!

Jurij Paljki

Mestna galerija Nova Gorica, 6.-27. maj 2005

Neskončni svet Boštjana Drinovca

Razstava Neskončni svet je povabila gledalca k odkrivanju veselja skozi oči ljubljanskega kiparja Boštjana Drinovca, obenem pa je vsake- mu prepuščena popolna svoboda, da si sam zamisli svojo zgodbo o tem, kar se do- gaja med razstavljenimi objek- ti.

Umetnik je po galeriji razposta- vil različne skupine artefaktov, ki so istočasno vsak zase in med seboj soodvisni. Pri tem igra pomembno vlogo tudi prostor med njimi, praznina. Celotno vzdušje je nezemeljsko. Po tleh se sprehajajo mali kozmonavti iz kremenita, s steklenimi ska- fandri na glavi, in se gibljejo med raznimi formami, ki spo- minjajo na vesoljska plovila. Konstrukcije so narejene iz kovinskega ogrodja in oblečene s prosojnim belim blagom, skoznje pa sije svetloba, tako da so ti kot nekakšni vabljivi viri energije na nekem tujem pla- netu. Takšni žični izdelki se imenujejo Reticulusi. Poleg tega, da izgledajo kot nekakšne svetilke, njihove domiselne oblike delujejo zelo poetično in zbujajo različne asociacije. Reticulum monoceros spominja na

enoroga, Reticulum dorado na večjo in manjšo ribo. Po mnenju kritičarke Tatjane Pregl

Kobe predstavlja največji kipa- rski izziv mobile z naslovom Reticulum vela (Mreža jadro). Ta

namreč ponazarja breztežnost in lebdenje v vesolju. Z breztež- nostjo se poigrava tudi Rotoka- psula, vrteči se kip iz že- leza in folije. Poleg teh je na steni galerije oddi- snjen še planet oranžne barve, ki daje iluzijo tri- dimenzionalne krogle. Avtor ga je odtiskoval z malimi pečati, obliko- vanimi po modelih ato- ma. Poleg tega, da je to edina slika, deluje tudi njena živa barva kontra- stno do ostalih brez- barvnih objektov. Po- sebnost njegovih iz- delkov je zelo privlačna, celota je označena z ve- drino in neobremenje- nim pogledom na svet. Za delo Boštjana Dri- novca so značilne žič- nate konstrukcije, figu- rate in mobilni. Njegovi izdelki so vsakič razstavljeni s kakšno variacijo v pomenu in formi, saj svojim zamislim ved-

no sledi z eksperimental- nim in raziskovalnim duhom. Razlikuje se s svojo izvirnostjo, čeprav sledi tu- di tradicionalnim do- sežkom preteklosti in no- vim izzivom na sodobnih

ustvarjalnih področjih. Zelo je inovativen bodisi pri eksperimen- tiranju z najrazličnejšimi materiali bodisi pri izbiri moti- vov. Pri ustvarjanju uporablja bron, aluminij, železo, tudi be- ton. Z vedno novimi preizkusi dosega enostavne in neposred- ne učinke. Boštjan Drinovca je predstavi- tel najmlajše generacije slo- venskih umetnikov, ki se je začela oblikovati ob koncu 90- ih let. Iz kiparstva je diplomir- al leta 1998 na ljubljanski aka- demiji, leta 2001 pa je končal magistrski študij pri profesorju Matjažu Počivavšku. Spoznavanje Neskončnega sve- ta je užitek, posebna izkušnja, ki s svojo izrazito duhovitostjo spodbuja domišljijo. Saj, kot je zapisala Tatjana Pregl Kobe, sam umetnik ustvarja v radost- nem razpoloženju in se pre- pušča igrivosti, kljub temu pa ne zanemari likovnih zakoni- tostí.

Katarina Brešan

Dr. Rafko Dolhar se spominja začetkov našega šolstva

“Oče me je poslal v slovensko šolo brez pomislekov in dvomov!”

Pričujoči spominski zapis dr. Rafka Dolharja o nje- govem spominjanju na šolske dni je tudi odlični spo- menik nastajanju slovenske šole pri nas takoj po drugi svetovni vojni. Znanemu zdravniku, javnemu, politič- nemu in kulturnemu delavcu se zahvaljujemo, da nam ga je ponudil v objavo, ker je to sa- mo še en kamenček več v se- danje slavlje našega šolstva. (Ured.)

Moje prvo leto v slovenski šoli

Prijatelj Bojan Pavletič zbira gradivo o prvem povojnem letu slovenske šole v Trstu. Vprašal me je, ali imam kake spomine na tisti čas. Malo sem pomislil. Seveda jih imam, saj je bilo zame prvo leto slovenske šole v Trstu iz več razlogov prvi šok.

Prvo leto italijanske nižje srednje šole sem opravil na Trbižu, ko smo v zadnji vojni

pomladi gostovali na sedežu fašistične stranke, ker so bili našo šolo zasedli nemški vojaki. Tedaj je bilo tudi nekaj letalskih alarmov, ker so zavezniki letala v žabni- cah bombardirala delavnice, v katerih so Nemci popravljali svoje tanke. Iz šole smo zahajali v zasilno zaklonišče v Via Romana. Jaz z berglami in mavcem na desni nogi, ker sem si bil s prvimi diagonal- nimi vezmi kandahar na smučkah zlomil desno nogo. Čeprav je bil oče sam vaje- n z mavcem obložiti zlomljene ude, je, čeprav nerad, sprejel uslugo bolnišnice nemških padalcev. Tam je bil namreč tudi domačinom na razpolo- go rentgenski aparat, ki ga drugače Trbiž tedaj ni premo- gel. In ker sem bil že tam, je oče le prepustil nemškemu kolegu, da mi je z mavcem imobiliziral zlomljeno nogo. Oče me je poslal v slovensko

šolo v Trst povsem brez po- mislekov in dvomov, ki so te- daj vladali v slovenskih vr- stah v Trstu. V mislih je imel samo eno: šola bo slovenska. Naši politiki pa so v začetku nasprotovali šoli, ki so jo od- pirali zavezniki in bi v njej poučevali tudi šolniki, ki so pobegnili iz Slovenije pred komunističnim režimom. A nasprotovanja je bilo konec, ko je pokojni dr. Tončič za- grozil z odstopom iz vodstva naše družbene strukture. A o tem sem nekaj več napisal že v enem od drugih razmi- šljanj. Da je bilo zaradi nove šole nekaj razdvojenosti, sem ugotovil tudi sam, ko sem vi- del, da so šolniki v gumbni- cah nosili različne značke. Eni, “naši”, so v gumbnici imeli pločevinasto peterok- rako zvezdo, oni, ki so prišli iz raznih begunskih taboriš- č po Italiji, pa kokardo s slo-

vensko trobojnico.

Iz prvega leta, ko sem obisko- val drugi razred nižje srednje šole, ki je bila tedaj v Via Cor- sica, sedaj pa se imenuje Laz- zaretto vecchio, sem ohranil tudi prvi zvezek z zapisi iz slo- venske slovnice. Tedaj pri slo- venščini seveda še nismo imeli učbenikov in smo si slovnicična pravila morali pisa- ti v zvezek. Bojan me je prosil za fotokopijo tega zvezka. Glede slovenščine moram reči, da sem bil v prvem razre- du slovenske šole prijetno presenečen, ker nisem imel velikih težav. In moj prvi pro- fesor Cvetko Skok tudi, saj je celo mislil, da sem begunec, ki prihaja iz Slovenije. V pri- merjavi s svojimi tržaškimi mestnimi sošolci sem nam- reč neprimerno bolj obvladal tekočo slovenščino. Pa tudi slovenskega branja in pisanja sem bil že vaje- n. Oče je nam- reč naš otroke učil brati slo- vensko. Tudi proste spise smo delali, ki jih je on sam potem popravljal z rdečim in modrim svinčnikom na zu- nanjem robu zvezka. Z rdečim so bile označene prave napake, z modro barvo pa primernejši izrazi.

Prejšnji teden v Novi Gorici

Peti simpozij o delu p. Stanislava Škrabca

Franciški samostan na Kostanjevici v Novi Gorici je v sodelovanju s Slavističnim društvom Slovenije 19. in 20. t.m. priredil že peti simpozij o delu patra Stanislava Škrabca. Poimenovali so ga Škrabčevi dnevi 2005. Slavisti, kulturniki, izvedenci z raznih področij in drugi občudovalci Stanislava Škrabca, ki je več kot 42 let preživel v franciškanskem

na samostanu na Kostanjevici, obravnavajo ter razčlenjujejo njegovo delovanje, stvaritve in tudi osebnostne lastnosti, ki jih je kazal zlasti z globoko vernostjo, izredno marljivostjo, skromnostjo in narodno zavednostjo. Letošnji simpozij je bil namenjen temi z naslovom Jezikoslovci in njihova dela v Škrabčevih očeh. Strokovni vodja simpozija je bil akademik prof. dr. Jože Toporišič, ki je tudi najbolj zaslužen za ovrednotenje spomina na jezikoslovca Stanislava Škrabca v slovenski državi

in družbi. Podlaga za izbiro teh referatov je bil obsežen seznam 50 tematskih enot, ki ga je pripravil prof. dr. Jože Toporišič. Posredovali so ga fakultetam v Sloveniji in v tujini, lektoratom za slovenski jezik na tujih univerzah (le-teh je kar 40) in posameznikom. Med okrog 280 povabljenimi se je odzvalo 32 uglednih strokovnjakov slovenistov, 30 domačih in dva tujca, ki so z referati sodelovali na letošnjem simpoziju. To so bili strokovnjaki iz naslednjih ustanov: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, Filozofska fakulteta v Ljubljani, Pedagoška fakulteta v Ljubljani, Pedagoška fakulteta v Mariboru, Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče Koper, univerzi iz Italije in Poljske, Gimnazija Nova Gorica in trije posamezniki.

Organizatorji simpozijev in drugih prireditev o jezikoslovcu Stanislavu Škrabcu bodo svoje načrte in poslanstvo nadaljevali tudi v prihodnje. Ob tem naj z zadovoljstvom poudarimo, da je pater iz samostana na Kostanjevici edini slovenski jezikoslovec, ki ima v raznih publikacijah izdano in objavljeno vse, kar je jezikoslovnega ustvaril. Samo štirje zborniki o njem obsegajo tisoč strani. / M.

Za naš jezik

Dvojina

Dvojina je lepa in dragocena, ker je redka: od Slovanov jo imamo mi Slovenci in - če me spomin ne vara - Makedonci. Škoda bi jo bilo izgubiti, zato priporočam njeno skrbno uporabo prav vsem!

Kot dobro vemo, uporabljamo dvojino za zaznamovanje dveh predmetov, stvari ali oseb. A glej ga spačka! Zadeva le ni tako enostavna: za stalne dvojice ali pare, kot so starši in deli telesa (roke, noge, oči, ušesa) uporabljamo (neverjetno!) - **množino!** Zato rečemo in pišemo pravilno: Moji **starši** (in ne starša!) so bili vedno dobri z mano. Bolijo me **noge** (in ne nogi!). Imaš mrzle **roke** (in ne roki!). Marija ima lepe **oči** (in ne očesi!). Car Saltan ima dolga **ušesa** (in ne ušesi!). Dvojino uporabljamo samo, kadar deli telesa ne pripadajo isti osebi, npr.: Na bojišču sta bili vidni dve roki, ki sta pripadali dvema truploma.

Zanimivost: Samostalnik **oko** ima tudi množino **očesa**, ki pa se uporablja v zvezi: **kurja očesa**.

In memoriam

Odšel je msgr. Angel Kosmač

Zapustil nas je še en čedermac!

V katinarski bolnišnici je v torek minulega tedna zatisnil oči dolgoletni dušni pastir, msgr. Angel Kosmač.

Lani sva s kolegom obiskala g. Kosmača v "njegovih" Ricmanjah. Zdravstveno stanje ga je tudi tedaj mučilo, ni pa izneverilo njegovega močnega značaja in privrženosti bogoslovni službi, še manj pa je izmaličilo njegovo ljubezen do Brega in Ricmanjcev: njegovi spomini na otroška leta so bili še toliko bolj ganljivi, ko je primerjal tedanje čase z današnjimi: "Lepa so bila otroška leta, zelo lepa! Življenje na vasi, danes ga ni več, živeli smo v patriarhalni družbi. Bila pa je tudi velika revščina, ker smo doživljali čas velike krize, tam okoli leta 1930. Življenje je bilo težko, ampak vseeno srečno. V družini je bilo pet otrok in z nami so živeli še nekateri družinski člani. Radi smo se imeli in to je bilo največ vredno. In tudi vas Zabrežec, kjer sem se rodil, je bila kot velika družina. Otroška leta so res nepozabna!" S časom pa je svet polagoma opuščal nekdanje vrline, tudi družba se je z leti spremenila, vedno manj je bilo okrog njega slovenskega. "Največja težava je pri nas dejstvo, da Ricmanje niso več slovenska vas. Tudi gospodarsko ne." Premiki v italijanskem družbenem tkivu so popeljali na vas vedno več italijanskih družin. "Začeli so kupovati stare hiše, jih popravili in se vanje naselili. Okoli cerkve ni danes slovenskih družin. Res hudo je in pri tem ne moremo pomagati. Zavest je čedalje bolj skromna." Kljub tem grenkim mislim je g. Kosmač v sebi vedno gojil upanje, da bomo kljub težavam vendar ostali: "V vasi pa smo še vedno manjšina,

manjšina v manjšini, ampak ljudje še čutijo, morda ne to, da so občestvo, skupnost sicer ja! Morda bo prišel tudi čas, ko se bomo čutili tudi občestvo."

Msgr. Kosmač se je rodil v Zabrežcu pri Borštu leta 1923. Po nekajletnem šolanju v domačem Borštu je študij nadaljeval v Alojzijevišču v Gorici. "Bilo je prijetno, čeprav smo mi Tržačani bolj slabo govorili slovensko. Tam so slovenščino boljše obvladali, ker je bilo veliko gojencev iz Vipavske in s Krasa. Včasih so se nam smejali in nas tudi ponižali, drugače je bilo v Alojzijevišču lepo," nam je še povedal pokojni. Študiral je tudi v Malem semenišču v Gorici in v Kopru, kjer je bil tudi dve leti prefekt. Bogoslovje je nato opravil v Gorici, v duhovnika je bil posvečen 22. aprila 1946. Da bi se teološko izpopolnil, je leta 1956 odšel v Rim in prebil obdobje v zavodu Rusikum. "Bila je lepa izkušnja. Le prvo leto je bilo nekoliko težko: moral sem se naučiti ruščine, ker smo v hiši govorili

li samo po rusko, poleg tega še vzhodnega obreda v staroslo-

na papeški univerzi Gregoriana.

vankem jeziku". V italijanski prestolnici se je izpopolnil tudi

Njegova dušnopastirska služba ga je popeljala do slovenske lstre, od leta 1950 pa na Tržaško. Leta 1960 je bil imenovan za župnika v Ricmanjah. Msgr. Kosmač je ob pastirskem delu gojil tudi poglobljeno zanimanje za zbiranje in negovanje kulturne dediščine naših krajev, predvsem Brega, ki je z leti dobilo podobo v bogati in dragoceni publicistiki. Leta 2001 je po zaslugi g. Kosmača nastal tudi župnijski etnografski muzej v Ricmanjah.

Ekumensko delo

"Leta 1956 sem se podal v Rusikum, kjer mi je dr. Stanko Janežič pripravil prostor. Tam je bilo dosti Slovencev, kar trinajst. Bilo je zelo prijetno. Le prvo leto je bilo zelo težko: moral sem se naučiti ruščine, ker smo v hiši govorili samo po rusko, poleg tega pa še vzhodnega obreda v staroslovanskem jeziku, ker so bile maše samo v vzhodnem obredu. Bilo je težko, ker sem moral odkriti čisto nov svet. Tam sem se vpisal tudi na Papeški vzhodni inštitut. To je bilo tik pred Vatikanskim koncilom, vse se je pripravljalo na koncil. Jaz bi ostal tam... toda škof mi je že pred odhodom rekel, da me bo ob potrebi poklical nazaj. Tudi zaradi tega sem hitel, tudi s tezo, ki pa sem jo končal doma. Mi smo se v Rusikumu pravzaprav pripravljali za misijonarjenje v Rusiji. Nekateri so tudi šli, nekateri so se vrnili, nekatere so ubili, za nekatere mi se je izgubila vsaka sled... toda mi smo to vedeli in smo bili vsi pripravljeni iti v Rusijo. Takrat je bil na vladi Hruščov, ki je obljubljal nekatere novosti. Potem pa so spoznali, da je pretežko, preveč žrtev je bilo in so odhode v Rusijo ukinili." Tako se je pokojni g. Kosmač v pogovoru za Novi glas, lani, spominjal prvega odločnejšega stika z ekumenskim gibanjem, ki ga je nato zaznamovalo za vse življenje. Takoj po vrnitvi v Trst je bil od leta 1963 v odbo-

ru obnovljenega Apostolstva sv. Cirila in Metoda, ki je zaživel po zaslugi g. Stanka Janežiča, od njegovega odhoda v Maribor leta 1969 pa je ACM požrtvovalno vodil g. Kosmač. Kot ekumenski delavec je vsako leto pripravljala Teden edinosti v Trstu in Cirilmetodovo nedeljo na Vejni (leta 1963 je bil v tem svetišču dokončan oltar svetih bratov, za katerega je izdelal mozaik veliki Tone Kralj, istega leta pa je bil tudi prenos relikvij sv. Cirila).

Že od leta 1957 je g. Kosmač sodeloval pri Ekumenskem zborniku v Rimu in Trstu, od 1970 pri zborniku V edinosti, vsako leto z več prispevki.

Na Slovenskem segajo korenine ekumenizma v čas bl. Slomška, saj je prav on pred več kot 150 leti navdihnil to gibanje. Na začetku imenovana Bratovščina sv. Cirila in Metoda je po Slomškovi smrti sprejela ime Apostolstvo sv. Cirila in Metoda. V začetku 20. stoletja je ideja edinosti kristjanov dospela tudi v Trst. Fašistična Italija in povojna Jugoslavija sta gibanje prepovedali vse do leta 1963.

"Molimo za edinost, za edinost že v Trstu, začnimo tu pri nas in nato razširjamo enotnost tudi v svetu." Besede, ki jih je g. Kosmač izrekel na Vejni 17. julija 2003 ob stoletnici Apostolstva, naj nam bodo v razmislek še danes.

IG in MR

In memoriam Na Katinari

Slovo od Eme Glavina

Prve dni tega meseca smo se na Katinari poslovili od Eme Glavina. Pred 97 leti se je rodila v Lonjerju, najstarejša izmed petih otrok. Tu je doraščala v nelahkih razmerah, obiskovala šolo na Katinari do njene ukinitve. Kot vsi otroci tedanjih let je pomagala doma na kmetiji. Mlada se je omožila v Rocol in je, po prerani močevi smrti, sama skrbela za otroka, katerima je z veliko mere truda in skrbi nudila dostojno preživetje. To se ji je obrestovalo, saj sta z vso vdanostjo skrbela zanj. Dolga leta je pokojna Ema delala v gostilni v Borštu, kamor

so zahajali mnogi Tržačani, ki so se ji poklonili na njeni poslednji poti. Čeprav je Ema več desetletij stanovala v samem mestnem središču, ni nikoli pretrgala vezi z Lonjerjem in Katinaro. Le dva tedna pred smrtjo smo jo še srečali pri nedeljski sveti maši. Od vsega začetka je bila aktivna članica župnijskega sveta in se je še do pred nekaj leti sej redno udeleževala. Dragoceni so nam bili njeni nasveti in pričevarjanje o navadah in dogodkih okrog te prelepe katinarske cerkve, ki bi brez nje prav gotovo šli v pozabo. Bila nam je inštitucija in

živi spomenik. Tako smo po njeni zaslugi, pred več kot 20 leti, uvedli ob prazniku sv. Trojice razdeljevanje kolačev v

narodnih nošah, za katere se je prav naša Ema z vso odločnostjo zavzemala, da so po smrti g. Alberta Miklavca ostale na Katinari.

Njene nabirke za cerkvene potrebe so jo skoraj do zadnjega vodile k družinam v Rocol, Rovte in v mesto k nekdanjim faranom, katere je nava razmejitev katinarske fare povedla v drugo župnijo.

Mnogo je lepih spominov na to pokončno, odločno in velikodušno Emo, zato naj ji Bog poplača za vse, kar je dobrega storila na svoji dolgi življenjski poti, milostljiv pa naj ji bo za morebitne slabosti.

Hvaležni župnik in župljani sv. Trojice na Katinari

Kratke

Plesno-gibalna delavnica koristna za vse

Mladi v odkrivanju skupnih poti (MOSP) so že tretjič v tem letu ponudili delavnico plesno gibalne umetnosti. Delavnica, ki jo je tudi tokrat vodila Raffaella Petronio, je potekala v soboto, 7., in nedeljo, 8. maja, v Peterlinovi dvorani na ulici Donizetti 3 v Trstu.

Delavnica je prvič potekala januarja meseca in naletela na dober odziv, zato so se "mospovci" skupaj z Raffaello Petronio odločili, da jo bodo občasno ponovili.

Raffaella Petronio je diplomirana na šoli za sodobni ples in gledališče "Spirale" na Dunaju. Kot gostujoča študentka se je izpopolnjevala v koreografiji na Plesnih akademijah v Arnhemu in Amsterdamu na Nizozemskem, sedaj pa se na Dunaju udeležuje evropskega projekta za plesno gledališče The Performance Bridge, ki bo zbral k delu skupino mladih koreografov in plesalcev iz evropskega prostora.

Plesna delavnica se je v Peterlinovi dvorani začela z razgibalnimi vajami za spoznavanje, nadaljevala se je s kratko lekcijo tehnike sodobnega plesa, vrstile pa so se tudi vaje, ki vsakomur pomagajo pri ozaveščanju lastne drže, gibov, pomagajo pri sprostitvi določenih točk telesa, ki jih napenjamo, ne da bi se tega sploh zavedali. Stil našega življenja, hitri ritmi in vsakdanje skrbi nam namreč ne dopuščajo dovolj časa, da bi bili pozorni na svoje telo, zato se kar mimogrede navzamemo škodljivih navad in nezdravih drž, ki jih je potem zelo težko odpraviti. Take vaje so vaje opazovanja in poslušanja nas samih, kar je prvi korak, če hočemo na sebi kaj spremeniti.

Delavnica je bil tudi prostor za raziskovanje lastne ustvarjalnosti in komunikativnosti. Vrstile so se namreč koreografske vaje, kjer se je vsak udeleženec preizkusil tako kot koreograf in kot izvajalec gibov partnerja-koreografa. Tako so nastale zanimive mini koreografije, ki so si jih zamislili udeleženci sami, ko so delali v dvojicah ali trojicah. Udeleženci so bili zelo presenečeni nad dejstvom, koliko skritega potenciala vsebuje vsak gib in kaj vsega se da ustvariti s preprosto idejo in navodilom preproste vaje. Pri tem procesu je pomembno, da se naučimo sprejemati lastno telesnost v vseh njenih aspektih, da postanejo s časom naši gibi naravni in spontani. Vsako srečanje ima zato tudi trenutek, posvečen vajam za sprostitve, med katerimi so med udeleženci najbolj priljubljene vaje masaže.

V soboto, 18. junija, bo v okviru "Festivala drugačnosti" (Festival delle diversità) spet priložnost za tiste, ki jih zanima raziskovanje lastne telesnosti. Raffaella Petronio bo v sodelovanju z Mospom, ki sodeluje kot slovenska skupina na tem tržaškem festivalu, vodila novo delavnico gibalne umetnosti, in sicer ob 14. uri v dvorani centra Donna, Androna degli Orti 4/b. Delavnica je odprta vsem in je brezplačna. Informacije o tej pobudi nudi MOSP oz. Slovenska prosveta na tel. št. 040 370846 ali po e-mailu na naslovu rast_mladika@hotmail.com.

ŠC Melanie Klein Niz ustvarjalnih delavnic za odrasle

Kreativnost in sprostitev z roko v roki

Pri študijskem centru Melanie Klein vlagajo največ energij v pobude za najmlajše. Ob letošnjih novostih (jezikovnih delavnicah Besedni ringaraja in Slovenske urice) in že utečenih poletnih centrih Pikapolonica in Zlato sonce pa so v drugi polovici pomladi sklenili prirediti niz šestih srečanj, ki je posebej namenjen odraslim. V soboto, 7. t.m., je tako potekala prva ustvarjalna delavnica, v okviru katere so se udeleženci, pod mentorstvom gospe Mileve Martelanc, preizkusili v oblikovanju gline, dejavnosti, ki je bila za mnoge pravo odkritje. Tako so nastali okrasne posodice in krožniki, ki so jim tečajniki najprej dali obliko ter jih nato obogatili z odtisi drevinskih listov, sadežev in pravih čipk. Svoji kreativnosti so se ponovno posvetili že teden kasneje, ko je bilo na vrsti barvanje stekla, pri katerem gre za veliko mero potrpežljivosti in

natančnosti, prvi rezultati pa so bili zato še bolj navdušujoči. Minulo soboto, 21. t.m., se je

skupina 'ustvarjalcev' sestala z gospo Lucio Žagar, ki jim je razkrila ves postopek sestavljanja kompozicij s svežimi cvetovi, s katerimi so pripravili bogat cvetoč okras. Iznajdljiva voditeljica je nato pokazala, kako se lahko poigrajo tudi s svežim sadjem in zelenjavo. Nekaj običajnih jagod se je v njenih spretnih rokah spremenilo v valjiv živordeči 'sadni šopek', iz navadne arličke pa ji je uspelo ustvariti simpatično 'zelenjavno rožo'.

Četrto srečanje, ki bo na vrsti v soboto, 28. t.m., bo popolnoma posvečeno pripravi kompozicij s suhimi cvetovi. Sklepna sestanka pa bosta namenjena tehniki decoupage, ki zahteva daljši proces priprave, v kateri pa je gospa Lucia prava mojstrica, saj že vrsto let vodi tematske tečaje in razstavlja v naši deželi ter v Venetu. Razlogov, ki so organizatorje

prepričali, da je vredno prirediti niz tako raznolikih delavnic, v okviru katerih bi se tečajniki približali številnim ustvarjalnim področjem, je vsaj dvojje. Prvi je prav gotovo ta, da povežejo med seboj posameznike, ki so si znanje na nekaterih obrtnih področjih že pridobili, in tiste, ki se želijo v prijateljskem krogu preizkusiti v novih izraznih možnostih. Marsikdo namreč goji zanimive konjičke, ki ostajajo največkrat znani le družinskim članom in najbližjim prijateljem. Njihov potencial je vredno predstaviti tudi širši publiki, predvsem tisti, ki zna ceniti delo spretnih rok. Drugi in enakovreden cilj pa je sprostitve ob izdelovanju ali okraševanju predmetov, ki so lahko hkrati prvi korak v razvijanju osebne ustvarjalne žilice. Ustvarjalnih delavnic se lahko udeležijo tudi tisti, ki se zanimajo za ročne spretnosti in bi se želeli približati omenjenim tehnikam, a so zamudili prva tri srečanja. Za podrobnejše informacije imajo na voljo telefonsko številko 328 4559414 ali društveno pisarno na ulici Cicerone 8, ki sprejema vsako sredo med 18. uro in 19.30.

AL

Haider straši Koroški Slovenci na obisku pri Illyju

Težave bo potrebno internacionalizirati!

Sodelovanje med stranko Slovenske skupnosti in pobrateno koroško Enotno listo je morda eden od možnih adutov, ki ga imajo koroški Slovenci pri reševanju hudih težav, za katere nosi osrednjo odgovornost koroški deželni glavar Jörg Haider.

“Haider se z njimi obnaša tako, kot bi do nas ravnal Menia, ko bi ta zasedal mesto deželnega predsednika,” se je izrazil deželni svetnik Mirko Špacapan na tiskovnem srečanju, ki je potekalo v sredo minulega tedna na tržaškem sedežu SSK. Poleg njega sta sedela koroška “kolega”, predsednik Enotne liste Vladimir Smrtnik in tajnik stranke Karel Hren.

Za koroška politika je bil to že drugi obisk v Trstu, kamor sta prispela, da bi se srečala s predsednikom deležne uprave Illyjem. Obisk na deželi je prejšnji teden ponovno priredila SSK oziroma njen predstavnik v deželnem svetu Špacapan. Sni-

denje v Trstu je Koroščema služilo, da bi predsednika Illyja ponovno opozorila na neznosno razmerje, ki ga Haider vzpo-

sestanku z Illyjem “po naključju” premeščen z urada za manjšine pri deželni vladi na drug položaj, od koder se bo odslej ukvarjal s problemi vodnega gospodarstva! Haider nekako ravna po nazoru ‘divide et impera’, se pravi, da skuša pretgati vez med koroško zamejsko civilno družbo in

Foto Kroma

stavlja s slovenskimi sogovorniki na Koroškem. “Deželnemu glavarju ne gre v račun, da bi razvil pogovor z izvoljenimi predstavniki manjšine,” je povedal Smrtnik, ki je bil po prvem

manjšinskimi političnimi predstavniki. “Letos smo med drugim proslavljali 50-letnico avstrijske državne pogodbe in še čakamo na udejanjenje njenega 7. člena,” po katerem naj bi na

območju, kjer živijo Slovenci, namestili 400 dvojezičnih krajevnih napisov; “doslej pa so jih postavili le 77,” je pristavil Smrtnik. Dodal pa je, da lahko slovenski Korošci računajo tudi na prizadevanje avstrijskih prijateljev, s katerimi so 7. maja v sklopu akcije Vidna domovina postavili kar 140 dvojezičnih napisov na zasebna zemljišča. Tako Špacapan kot deželni tajnik SSK Terpin sta na novinarskem srečanju poudarila, da je bil predsednik vlade F-Jk Illy (ki obenem predseduje tudi zvezi 250 evropskih regij) glede položaja na Koroškem res zaskrbljen; namignil je na možnost prenosa zapletov koroških Slovencev v Bruselj in Strasbourg. “Internacionalizacija koroškega vprašanja je gotovo primerna možnost za rešitev tega vprašanja,” je dodal deželni svetnik. Terpin je še napovedal, da bosta SSK in Enotna lista junija v Strasbourg opozorili evropske poslance na težave pri neizvajanju manjšinskih zaščitnih zakonskih določil: ob strani bosta stranki imeli prijatelja, ki je to akcijo omogočil, in sicer poslanca Južnotirolske ljudske stranke Michla Ebnerja.

IG

Ob 50. obletnici nastopa Avsenikov v naših krajih

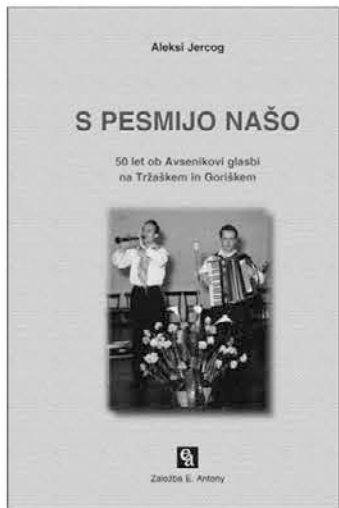
S pesmijo našo: narodnozabavna glasba je vedno živa

Letos poteka natanko 50 let, odkar je Avsenikov ansambel prvič nastopil v zamejstvu. Ob tej priložnosti in hkrati ob izidu priložnostne knjige *S pesmijo našo: 50 let ob Avsenikovi glasbi na Tržaškem in Goriškem* muzikologa Aleksija Jercoga je minulo nedeljo Instrumentalni kvintet Veseljaki ob sodelovanju Slovenskega prosvetnega društva Mačkolje, založbe Antony, ki je Jercogovo knjigo izdala, in občine Dolina ter pokroviteljstvom tržaške pokrajine priredil veliko in uspešno prireditev v poklon Avsenikovi glasbi. Na večer, ki je nosil naslov po znani Avsenikovi uspešnici *S pesmijo našo*, so poleg domačih glasbenikov nastopili tudi dediči Ansambla bratov Avsenik, to sta Hišni ansambel Avsenik in Gregor Avsenik.

Da bi kaj več izvedeli o mitičnem sestavu, ki je nekako normiral slovensko narodnozabavno glasbeno kuliso, smo se pogovorili z avtorjem Aleksijem Jercogom, ki je Avsenikovo glasbo po očetovi zašlugi poslušal že od mladih nog.

“Avsenikov ansambel je začel z novo vrsto glasbe. Ko se je ta glasba prvič pojavila v prvi po-

lovici petdesetih let, je predstavljala pravo revolucijo v malem. Zagotovo lahko trdimo, da sta brata Avsenik izumila novo glasbeno zasedbo, in sicer obliko kvinteta. Pred

njimi je nekako prevladovala harmonika oziroma diatonična harmonika. V njihovi zasedbi, ki je nekako spominjala na okrnjeno godbo na pihala, pa je bil najbolj razpoznavni element ravno zvočnost,” je dejal izvedenec.

Glasba bratov Avsenik se je nato kmalu razširila. Prvi posnetki, ki jih je Avsenikov ansambel posnel za ljubljanski in

celovski radio, so čisto slučajno prišli do ušes glavnega urednika bavarskega radia, ki je naključno bil na počitnicah pri Vrbskem jezeru: njihov popolnoma novi sound ga je tako prevzel, da se je takoj pozanimal, za čigavo glasbo gre. Takoj je skupino ponesel na bavarski radio in v kratkem so Avseniki zasloveli. “Njihova glasba je takoj postala najbolj prikladna glasbena kulisa za alpski predel Evrope: poslušalci so spriči lahkotnih melodij in prikupnih aranžmajev to zasedbo takoj vzljubili,” je še dodal Jercog.

“Lahko bi zatrčili,” je dalje povedal avtor, “da so Avseniki zasloveli prej v tujini kot v Sloveniji. Doma sta žela uspeh predvsem pevca Danica Filipčič in Franc Koren, ki sta bila prva glasova ansambla, v tujini pa so predvsem cenili Avsenikov instrumentalni del. Tako so Avseniki začeli vzporedno delovanje na slovenskem in nemško govorečem tržišču, kjer so peli v nemški različici slovenske izvirnike.” Uradno so Avseniki posneli nekaj več kot 80 studijskih plošč, približno polovico v nemščini, polovico v slovenščini. Več kot 20 je dvojni albumov, kar pomeni, da so bili res umetniško plodni. Govor je tu o uradnih ploščah.

Društvo slovenskih izobražencev Dr. Anton Štrukelj o Benediktu XVI.

“Papež ima pravi instinkt, kaj vero gradi in kaj jo ruši”

To je najbolj razgledan papež doslej, napisal je preko sto teoloških knjig, petkrat več razprav, po značaju pa je mil, ljubezniv, nežen in silno rahločuten,” je o Benediktu XVI. v Društvu slovenskih izobražencev dejal znani slovenski teolog msgr. dr. Anton Štrukelj. Večer z naslovom *Papež Benedikt XVI. in Slovenci - cloveški lik in teološka misel novega*

papeža je uvedel časnikiar Ivo Jevnikar in predstavil uglednega gosta, ki je kard. Ratzingerja spoznal že pred 23 leti, prevedel je več njegovih knjig in razprav, še posebno pa sta sodelovala v letih 1997-2003, ko je bil Štrukelj član Mednarodne teološke komisije v Vatikanu, kateri je predsedoval sedanji papež.

Štrukelj, ki je bil posvečen v duhovnika leta 1976, je eden

izmed najvidnejših slovenskih teologov. Med drugim je urednik slovenske izdaje mednarodne teološke revije *Communio*, od leta 1984 poučuje na Teološki fakulteti v Ljubljani, v letih 1993-2002 je bil tajnik Slovenske škofovske konferenice, napisal je vrsto razprav in 16 samostojnih knjig v več jezikih. Danes je tudi župnik v Zapogah pri Vodichah.

Štrukelj je najprej predstavil

Foto Kroma

Življenjsko pot Benedikta XVI. in njegovo izredno nagnjenost

za študij teologije: “Papež ima pravi instinkt, kaj vero gradi in kaj jo ruši. Njegove analize so se vedno uresničile, ima velik dar jasnega razčlenjevanja tudi najtežjih teoloških vprašanj.”

Razgibana in bogata debata je osvetlila osebnost novega papeža in tudi nekatera stališča Cerkve, ki so danes za mnoge sporna. Govor je bil o ženskem duhovništvu, do katerega po Štruklju ne bi nikoli prišlo, ker sta sicer oba spola enaka, kot to uči teologija spolov,

ženski naravi pa je lik Marije, ki je materinsko sprejela Kristusa

50,00 evrov za misijonarja p. Vladimirja Kosa na Japonskem.

Darovi

V spomin na pokojnega Mariota Lupidi darujejo sorodniki in prijatelji 400,00 evrov za cerkev na Pesku.

V spomin na g. dr. Kosmača daruje Mira Bole 50,00 evrov za rojanski odsek slovenske Vincencijeve konference.

Ob enainšestdeseti obletnici nasilne smrti Marte Terčon se je spominja družina ter daruje

Obvestila

SKD V. Vodnik pod pokroviteljstvom ZSKD in v sodelovanju z župnijo Dolina, vabi v soboto, 28. maja, ob 20.30 v cerkev sv. Urha v Dolino na koncert mladinskih zborov glasbene šole S.F. Koželjski iz Velenja in Barna - Ogkammerkor Biskup Stungna iz Skalholta (Islandija).

SLOVENSKO PROSVETNO DRUŠTVO MAČKOLJE

vabi na

43. PRAZNIK ČEŠENJ

Od petka, 27. maja, do ponedeljka, 30. maja, v Mačkoljah, na prireditvenem prostoru “Na Metežici”

V nedeljo, 29. maja, ob 18.00 nastop Godbe Stranje in moškega pevskega zbora Sv. Nazarij iz Kopra.

Vsak večer ples s skupinami

Zamejski kvintet, Die Schilcher in Kvintet Mi.

Sveti Ivan Življenjski jubilej

Matija Hrvatin je praznoval 100 let!

Menda si vsi želimo, da bi dolgo živeli: dolgo in v dobrem telesnem ter duševnem stanju. Bog vedi, ali bo slehernemu zbirke največjih uspehov. Brata Avsenik sta napisala približno 750 avtorskih skladb, ki jih je Avsenikov ansambel tudi posnel. V Nemčiji so podpisali tudi tri desetletne pogodbe, ki so predvidevale kar 25 novih skladb letno. Prodali so preko 31 milijonov plošč in si tako prisluzili veliko nagrad. Kaj pa knjiga, kako je nastala? “Material sem zbiral vrsto let. Knjiga je v slovenščini, zadnje strani pa so posvečene izvirni lekturi v italijanskem jeziku. Publikacija je dvodelna. Prvi del obravnava zgodovino ansambla s posebnim poudarkom na nastopih v naših krajih; v drugem delu pa je zbrana vsa Avsenikova diskografija, podkrepljena s tehničnimi podatki o njihovem glasbenem ustvarjanju. Knjiga vsebuje tudi dva intervjuja z bratoma Avsenik, Slavkom in Vilkom. Predvsem intervju z Vilkom je bolj tehničnega značaja. V knjigi so še mnenja ljubiteljev in izvedencev Avsenikove glasbe. Predgovor je napisal Saša Martelanc, ki je velik navdušenec njihove glasbe, obenem tudi družinski prijatelj Avsenikov. Naj še dodam, da je g. Martelanc v letih petdeset branil Avsenike obtožbe plagiatorstva, ki jo je tedaj sprožil časopis Slovenski poročevalec. Drugi predgovor je napisala Slavkova žena Brigita Avsenik, ki skrbi za ovrdenjenje in zaščitenje Avsenikove dediščine.”

Ljubezen do petja ga ni nikdar zapustila, saj je bil tudi po prihodu v Trst aktiven član svetoivanskega cerkvenega zbora.

Fašistični demon je mladega zborovodjo prisilil v partizane, tudi kasnejši jugoslovski režim je bil g. Hrvatinu neljuben, zaradi česar se je z ženo odločil dohiteti hčerki v Trst. Kmalu se je vključil v

novo okolje in dobil službo pri svetoivanski policijski vojašnici.

Ljudje, ki so mu že leta ob strani, trdijo, da ne bi bil tako aktiven in angažiran član zamejske skupnosti, ko bi v njem ne vela močna narodna zavest. Kdor je bil v nedeljo minulega tedna prisoten pri jutranji sv. maši in kasneje v Marijinem domu, se je o tem

Foto Kroma

lahko prepričal. Obenem je lahko sleherni dojel, da je najzlahtnejši elan za tako dolgo in radostno življenje ravno ljubezen. Prisotni so v prijetni nedeljski družini to razumeli, ko so zrl v mladosten Hrvatinov par, ki je zaplesal po plesišču. Bog ju živi, Matijo in Johano!

Sr. Ivančan K.A.

in bila ob njem do konca. V tej luči ima torej ženska duhovno prednost pred moško službo, ki je samo pomožna. Tudi na področju biotehnologije je že prejšnji papež povedal jasno besedo, govoril je o civilizaciji življenja, o kulturi smrti in nedotakljivosti življenja. Pričakovati smemo, da bo sedanji papež šel po tej poti, je dejal Štrukelj. Obravnavanih tem je bilo res veliko. Posebno zanimiva so bila npr. vprašanja o spravi, priznanju preteklih zmot in krivic, odnosu do protestantov in muslimanskega sveta. Pri vsaki temi je ugledni gost pokazal globoko znanje in spoštovanje do verskega nauka.

MR

Razstava Muzeja brusačev iz Stolbice, predavanje in še kaj

Tolminski večeri rezijanske kulture

Pod tem naslovom je Tolminski muzej 12. februarja, 3. marca in 19. marca imel v gosteh razstavo Muzeja brusačev iz Stolbice, predavanje z diapozitivi etnologa Milana Grega pod naslovom Rezija in Rezijani in nazadnje se je predstavljal še rezijanska folklorna skupina z

di in starejši, na prvi dan leta (zlasti tisti, ki imajo dvajset let), na veselicah, porokah, kratka povsod, kjer je doma veselje, torej zlasti ob pustu. Med starimi instrumenti na bovški strani Kanina so bile včasih podobne oblike glasbil kot v Reziji in tudi godci so potovali čez zimo po svetu. Potem pa je marsikaj izrinila harmonika in posebnost se je izgubila. O podrobnostih je

Bunkuli pa odzamejo struno, da jih ima le tri. Za rezijansko glasbo je značilno, da godci, ko igrajo na citiro, tolčejo z nogami v tla, da imajo boljši ritem in ga s tem poudarjajo. V Reziji ni glasbene šole; mlajši se učijo igrati od starejših po posluhu, kar pa podaljša čas učenja. Imajo več kot sto različnih napevov. Vseeno pa rezijanski godci skladajo tudi danes nove. Če kdo prvič sliši njihove skladbe, meni, da so vse enake, toda oni takoj natančno prepoznajo, za katero gre.

Pri rezijanskem plesu je še močno živ njegov namen. Kadar npr. plešejo za poroko, plešejo po navadi v pari: moški in ženska, po dve ženski ali moška. Ples je za vse: otroke, mladino in starejše. Pri plesu, četudi v paru, se ne dotikajo drug drugega. Njihova himna je Lipa ma Marica, kar pomeni lepa moja Marica. Za pust pojejo Pustno (to pustovo) - Ta pistawa - Za gostine - Za goste, črni potek - črni potok, To stolboško - stolbiško (stolbiško po vasi Stolbici). Plešejo jo na križišču poti iz te vasi. Pojejo in plešejo Kolu - Kolo in Ta kuškripawa; le-to plešejo mladi.

Odmaknjenost Rezije in dokaj opazno podobnega narečja v Terski dolini je pogojevala ohranitev kulture iz najbolj oddaljenega časa slovenske naselitve. Človek pomisli, da bi se moral vsak Slovenec naučiti vsaj pasivno rezijansko, da bi začutil stik z arhaičnostjo govora naših davnih prednikov, si ogledati rezijanske pleske, glasbo. Vse, kar je kasneje nastajalo v bolj odprtem slovenskem prostoru od govornice dalje, se je namreč močno prepletalo in razvijalo v nenehnem medsebojnem stiku in v stikih s tujimi kulturami.

MM

Večerom rezijanske glasbe in plesa.

Rezijanska folklor se je prvič predstavila leta 1858 v Vidmu, ko je bil tam na obisku cesar Ferdinand I. Od takrat vabijo rezijanske ples in glasbo v širni svet. Poleg tega so Rezijani ponosni tudi na svoje stare obrti. Doslej jih redno vabijo v Francijo, Spanijo, Nemčijo, Luksemburg, Belgijo, na Nizozemsko, v Švico, Ukrajino, Slovenijo in Italijo. Njihova skupina šteje 30 mladih deklet in fantov, ki z veseljem pojejo in plešejo. Od februarja do aprila imajo vaje za člane ali tiste, ki se želijo vpisati v skupino. Sicer pa je ples v Reziji še močno živ, saj ga plešejo mla-

ostal le še bled spomin.

Vsi, ki so v Tolminu obiskali vse tri omenjene prireditve, so se lahko prepričali, da ima ta košček deželice Rezije ohranitev kulture iz najbolj oddaljenega časa slovenske naselitve. Človek pomisli, da bi se moral vsak Slovenec naučiti vsaj pasivno rezijansko, da bi začutil stik z arhaičnostjo govora naših davnih prednikov, si ogledati rezijanske pleske, glasbo. Vse, kar je kasneje nastajalo v bolj odprtem slovenskem prostoru od govornice dalje, se je namreč močno prepletalo in razvijalo v nenehnem medsebojnem stiku in v stikih s tujimi kulturami.

Knjiga o znanem žabniškem glasbeniku

Mario Gariup - Holmar

Pred nedavnim je pri tržaški založbi Mladika izšla knjiga ukovškega župnika Maria Gariupa s preprostim naslovom HOLMAR in pomembnim podnaslovom *Voci che si stanno spegnendo* (Glasovi, ki ugašajo). Knjiga je namreč napisana v italijanščini iz preprostega in žal utemeljenega prepričanja, da jo bo tako vzelo v roke in prebralo več ljudi tudi v Kanalski dolini, kjer je učenje standardne slovenščine še vedno zadeva dobre volje maloštevilnih. Na platnici je še zapis: *Raccolta di notizie sul canto e la musica degli sloveni della Val Canale e i loro problemi etnico linguistici* (Zbirka podatkov o petju in glasbi Slovencev Kanalske doline in njihovih etničnih in jezikovnih problemih).

Mario Gariup je svojo zadnjo knjigo navezal na ime Holmar; mišljen je seveda Tomaž Holmar starejši, ker je to ime dolgoletnega žabniškega in višarskega pevovodje in organista pojem za glasbeno ustvarjalnost v Kanalski dolini. Podnaslov *Voci che si stanno spegnendo* ali po naše Glasovi, ki ugašajo pa zveni res pesimistično ali pa realistično, kot bi rekel prijatelj Mario Gariup. Resnici na ljubo je treba priznati, da je danes slovensko pesem pri bogoslužju mogoče slišati le še v Žabnicah in Ukvah. Slovenska pesem se oglasi tudi še pod lipo ob vaškem žegnjanju, kot tam pravijo praznovanju vaškega patrona. Slovensko pesem vključuje v svoje nastope tudi današnji Višarski oktet, kakor se je z vključitvijo štirih mladih fantov zbor preimenoval po tragični smrti altistke kvinteta nepozabne Gerdi. Bogoslužje, cerkveno in posvetno petje so bili vedno in so deloma še tesno povezani s prisotnostjo slovenske besede v Kanalski dolini. To dejstvo je obveljalo tu-

di v najhujših časih fašistične in nacistične diktature in še danes preprečuje totalno asimilacijo domačega slovenskega prebivalstva. Danes je slovenska beseda pri bogoslužju žal ohranjena le v Ukvah in Žabnicah ter v trojezičnih oblikah v svetišču na Sv. Višarjah.

V časih pred uvedbo obveznega šolanja je bilo opismenjevanje, tedaj v slovenskem jeziku, naložba duhovnikov, njihovih laičnih pomočnikov in mežnarjev. Skrb za cerkveno petje pa je bila poklicno dodeljena organistom in pevovodjem cerkvenih pevskih zborov. Tudi ta dejavnost na srečo obstaja še danes.

Pričujoča zbirka cerkvenih in posvetnih pesmi predstavlja torej dragoceno pričevanje o življenju slovenskih ljudi v Kanalski dolini v zadnjih dveh stoletjih.

Pesmi, ki jih je zbral in s spremnim besedilom opremil Mario Gariup, so naši ljudje prepevali ob najrazličnejših veselih in žalostnih priložnostih, pri bogoslužju, pogrebih, vaških žegnjanjih in veselicah. Predstavljajo torej dragoceno dediščino naših ljudi v Kanalski dolini. Zapisi o pevski dejavnosti so zbrani, kakor so se ohranili, po posameznih vaseh celotne Kanalske doline, od Dipalje vasi in Naborjeta preko Trbiža do Rablja in Bele peč. Poleg besedila pesmi je zapisano in objavljeno tudi obsežno in dragoceno notno gradivo. Obenem je tudi prisotna zbrana cerkvena kronika posameznih vasi; zapisani so duhovniki, cerkovniki in organisti, ki so to delovali. Žal sta v nekaterih vaseh v dolini slovensko petje in tudi bogoslužje danes popolnoma zamrli. Toliko bolj je pa dragocen spomin na nekdanjo slovensko prisotnost v dolini.

V zadnjih poglavjih knjige so za-

beleženi tudi pevski in glasbeni sestavi zadnjih let do današnjih dni. Omenjene so tudi nekatere slovenske kulturne prireditve, ki še vzdržujejo prisotnost slovenske besede v dolini. Tako so dosledno zabeležene glasbena in pevstva stvarnost ter tudi slovenska kulturna dejavnost, kolikor je je še v dolini.

Seveda ni slučaj, da je knjiga posvečena Tomažu Holmarju starejšemu, ki je bil gotovo najmarkantnejša figura organista in pevovodje v Žabnicah, njegov sin pa dolgoletni, na tisoč metrov visoko župnijo Obirsko na Koroškem "konfinirani" dušni pastir.

Zelo dragoceno je tudi zadnje poglavje knjige, v katerem so zbrane in z notnim zapisom ohranjene stare narodne pesmi koroških Slovencev Kanalske doline, kakor so se prepevale po posameznih vaseh v dolini.

Omeniti je treba tudi, da je v knjigi objavljeno bogato slikovno gradivo, v katerem se bo marsikateri domači pevec z veseljem prepoznal in spominjal nekdanjih pevskih nastopov. Objavljene so tudi fotografije plakatov različnih prireditev. Obenem sta v knjigi zabeleženi podrobna kronika glasbenega in kulturnega dogajanja v zadnjih letih po posameznih vaseh in dejavnost različnih glasbenih sestavov.

Skratka, v tej dragoceni knjigi je Mario Gariup spet zbral pomembno gradivo o slovenski prisotnosti v Kanalski dolini, ki žal v zadnjih letih zelo blede. Zbrana besedila in notni zapisi pa so dragoceno pričevanje o domači stvarnosti v Kanalski dolini. Upati je, da bo tudi prispevalo k njeni ohranitvi in da ne bo le gradivo za proučevanje preteklosti slovenske prisotnosti v dolini.

Rafko Dolhar

Mednarodna konferenca o sporazumevanju v Varšavi

Jezikoslovci pozivajo k večji jezikovni raznolikosti v EU

Evropska komisija bi morala premisliti o tem, da bi njen delovni jezik ob angleščini, nemščini in francoščini postal tudi eden od slovanskih jezikov, npr. poljski, je na mednarodni konferenci o sporazumevanju v Varšavi minuli teden predlagal francoski jezikoslovec Claude Hagege, ki ga povzema bruseljski spletni bilten EU observer. Notranja komunikacija v komisiji poteka v treh omenjenih jezikih, medtem ko se zakonodaja EU in drugi formalni dokumenti izdajajo v vseh 20 uradnih jezikih EU. Švicarski jezikoslovec in ekonomist Francois Grin z ženevske univerze pa je na konferenci opozoril, da veljavni sistem ustvarja "popolnoma nepoštene" razmere, ker morajo prebivalci večine članic EU plačevati za učenje angleščine, nemščine in francoščine, namesto da bi si prizadevali ohraniti konkurenčnost na "jezikovnem trgu". Grin je še poudaril, da so nedavni pozivi komisije in nekaterih članic Unije k nadaljnjemu jezikovnemu "zbliževanju" zaradi prevelikih stroškov za prevajanje in tolmačenje z ekonomskega vidika neutemeljeni. "Jezikov se je treba učiti. Če bo angleščina edini delovni jezik, potem naj Velika Britanija finančno podpre učenje angleščine v Evropi. Če bodo angleščina, fran-

coščina in nemščina edini delovni jeziki, naj te tri države preprosto jezikovno izobraževanje v drugih državah," povzema EU observer švicarskega jezikoslovca. Po Grinovih izračunih komisija sedaj vsako leto plača 2,30 evra na državljanca za vzdrževanje večjejezikovnega sistema. Ta znesek bi se po njegovih besedah zvišal na 5,50 evra, če bi komisija kot delovne jezike uporabljala vseh 20 uradnih jezikov. Kot piše EU observer, ki povzema poljski dnevnik Gazeta Wyborcza, te zamisli kritizirajo celo Slovani. Po mnenju poljskega liberalnega poslanca Bronislawa Gremeka je namreč gospodarneje imeti samo en delovni jezik. Poleg tega je Poljak poudaril, da se druge slovanske države ne bi do bro odzvale na takšno privilegiranost poljščine. Informacijska izobraževalna mreža Eurydice sedežem v Bruslju pa popisano EU observerja ugotavlja, da je angleščina najpogostejše učeni drugi jezik tako v primarnem kot sekundarnem izobraževanju v EU (z izjemo Belgije, Luksemburga in Romunije). V učnih načrtih evropskih držav je učenju tujih jezikov povprečno namenjenih 90 ur na leto, razen v danskih, luksemburških, malteških in nemških srednjih šolah, kjer je posvečenih približno 200 ur na leto.

F-Jk za Špeter

Deželna svetnika Mirko Špacapan (SSK) in Giorgio Baiutti (SDI), ki sedita v vrstah Marjetice, sta se sestala z odbornikom Gianfrancom Morettonom v zvezi s finančnimi prispevki za javna dela v občini Špeter, ki jih je dežela namenila z zakonom št. 2/2000. Namen del je prekvalfikacija vhodov v kraj Most in obnova štirih poslopj v Ažli na zemljiščih, ki jih je l. 1976 podarila Slovenija. Zgradbe bi morale služiti socialnemu turizmu, sedanja občinska uprava pa bi rada preusmerila sredstva v druge namene. Špacapan in Baiutti sta Morettonu podčrtala željo, da ostanejo prispevki namenjeni delom, ki so bila začrtana s prejšnjo občinsko upravo; svetnika sta se z Morettonom pogovorila tudi o možnostih nadaljnjih finančnih pomoči, ki bi služila za zgraditev parkirišč, kar je tudi v načrtih sedanje večine v Špetru. S tem v zvezi so se vsi trije načelno strinjali pod pogojem, da bodo vsa bodoča dela spoštovala okoljevarstvene pogoje in arhitekturno-urbanistično dediščino.

Prejeli smo Prva slovenska država

Bral sem zanimivo izjavo tistih 16 zgodovinarjev (prvi podpisnik doc. dr. Bojan Balkovec), ki tičijo še v zakarpatških nočvirjih in vidijo slovensko zgodovino v meglenih mitičnih prikaznih, kakor naj bi bil npr. "kult Karantanije". Zato ne bo odveč, če jim posredujemo nekaj realnih zgodovinskih podatkov. Znano je, da so leta 568 Bizantinci zapustili Notranji Norik. Katera vojska ali država ga je potem zavzela? Prav nobena! To pomeni, da so se avtohtoni prebivalci, ki niso mogli biti drugi kot Slovenci, osamosvojili. Iz lokalne uprave, ki je obstajala tudi v času rimske zasedbe, je nastala državna uprava in samoobrambna sila. Nastala je slovenska samostojna država, ki je že leta 593 (torej samih 25 let po odhodu Bizantincev!) zgodovinsko omenjena kot "Sclaborum provincia", ki jo dvakrat napadejo Bavarci z roparskim namenom. Imela je torej svoje meje, svojo obrambo in tudi svojo premožnost. Saj za nekaj ovac ali koz se Bavarcem ne bi splačalo tvegati življenja. Beseda 'provincia' je za zgodovinarja Pavla Diakona pomenila samostojna dežela, saj so Langobardi tako imenovali tudi svojo državo v Furlaniji. Kar se tiče besede 'Sclaborum', ni dvoma, da gre prav za Slovence. Mar bo kdo rekel, da so bili to Poljaki ali

Rusi ali kdo še? Avstrijski jezikoslovec prof. dr. Otto Kronsteiner dokazuje v knjigi "Nichts als Namen", str. 55, da so na našem prostoru s to besedo v zgodnjem srednjem veku označeni prav Slovenci. Da je bil neodvisni Notranji Norik, pozneje imenovan Karantanija, res slovenska država, je potrjeno s starodavnim obredom ustoličevanja v slovenskem jeziku in tudi z dragocenimi Brijunskimi spomeniki.

Drugo dejstvo, ki ga omenjeni podpisniki izjave priznavajo, čeprav v nasprotju z lastnim namenom, je, da "od kulta Karantanije do soglašanja z venetsko teorijo ni več dolga pot." Tudi o tem soglašanju obstajajo zgodovinska pričevanja, ki bi jih omenjeni zgodovinarji morali priznati. Na primer izraz v življenjepisu sv. Kolumbana iz leta 615, ki omenja Karantanijo kot deželo Venetov, ki se imenujejo tudi Slovenci. Njihovo glavno ime je bilo torej Veneti. In še izrazi v Fredegarjevi kroniki (pisana med letom 590 in 658) kot so "Marca Vinetorum", Walucus dux Vinetorum" itd. To so izrazi, ki potrjujejo ime Veneti za Slovence in istočasno neodvisnost slovenske dežele. Pa pravijo nekateri zgodovinarji, da so ta čas komaj

ki niso še poznali pomena hiš in so bivali v zemeljskih luknjah (zemljankah)!

Da je etnogeneza Slovencev res v zvezi z Veneti, spoznamo tudi po venetskih napisih, ki jih je mogoče razumeti (kolikor dopušča razdalja časa) edinole s pomočjo slovenskega jezika. Da ne bom predolg z dokazovanjem, naj omenim le eno besedo. To je ime mesta Oderzo, ki je v venetskih napisih zabeleženo kot OTERG. Kaj je to, če ne slovenska beseda "otržje"? Temu je podobno ime Tergeste-Trst iz slovenske besede 'tržišče', kakor obširno dokazuje jezikoslovec prof. dr. Mario Alinei v knjigi "Origini delle lingue d'Europa", str. 757. Morda bo kdo vprašal: Ali ni potem slovenščina v zvezi z drugimi slovanskimi jeziki? Gotovo da je. Razlaga te povezave in celo nekdanje enakosti pa bi bila tu predolg.

Po vsem tem smo našim vrlim zgodovinarjem, podpisnikom izjave, ki ima v resnici le politični namen prepričati spoznanje zgodovinske resnice, lahko res hvaležni za tako dragoceno priznanje zgodovinske pomembnosti prve slovenske države in njene povezave z venetskimi koreninami slovenskega naroda.

Ivan Tomažič,
Dunaj

Filozof Slavoj Žižek, nekdanji ideolog LDS, je postal oster kritik stranke

Državni svet izgublja vlogo drugega doma slovenskega parlamenta

Politične stranke sedanje vladne in parlamentarne večine imajo sicer dovolj glasov za izvajanje svoje usmeritve in programa, vendar pri obravnavi posebno občutljivih tem in vprašanj se morajo upoštevati tudi pridržki in mnenja opozicije. Takšno ravnanje nove izvršilne oblasti je namenjeno tudi vplivanju na javno mnenje zato, da bi ohranili sedanjo visoko stopnjo zaupanja v demokratičnost, poštenost in sposobnost vlade in koalicije. Slednji je pred dnevi na nekem predavanju v Ljubljani posredno podprl tudi filozof Slavoj Žižek, ki je veljal in morda še velja za ideologa LDS. Stranko je kritiziral in ji očital nesposobnost, potem pa izrekel prepričanje, da bo LDS s sedanjim vodstvom tudi na naslednjih parlamentarnih volitvah poražena.

Na političnem prizorišču se medtem dogajajo pomembne novosti, ki napovedujejo spremembe oz. ponazarjajo politiko vlade in na raznih področjih. Predlog dopolnitve zakona o državnem svetu, ki ga je vlada sprejela 19. t.m., denimo, določa, da je funkcija predsednika in članov državnega sveta častna in nepoklicna in zaradi tega ne sme biti plačana. Državnim svetnikom naj bi po novem pripadale samo povračila stroškov za nepoklicno opravljanje njihove funkcije.

Člani t.i. drugega doma parlamenta so napovedane spremembe zakona zavrnil in menili, da bo z njimi državni svet izgubil

svojo vlogo nadzornika državne zbornice, to je parlamenta, ki je določena v ustavi in zakonu. Predsednik državnega sveta Janez Sušnik, ki je svojo funkcijo doslej opravljal poklicno, za kar je dobival okoli 700 tisoč tolarjev plače mesečno, je svoj status krčevito branil in svoji stranki SLS očital, da ga ni vzela v zaščito. Ker zakon ni bil na strani predsednika drugega doma parlamenta, vlada v državnem proračunu za letošnje leto ni odobrila sredstev, ki bi jih uporabili za plače Janeza Sušnika.

Nadaljuje se polemična razprava o predlogu novega zakona o RTV Slovenija. Društvo novinarjev vabi v Slovenijo predstavnike mednarodnih časnikarskih združenj in organizacij, ki se izrekajo zoper določila, vsebovana v predlogu novega zakona. Med oblikovanjem, ki ga je pred dnevi v Ljubljani opravil Aidan White, generalni sekretar mednarodne novinarske organizacije, je le-tega usmerjal Grega Repovž, predsednik društva novinarjev Slovenije. Gost se je lahko sestal samo s predsednikom države dr. Janezom Drnovškom, ni pa se mogel srečati z ministrom za kulturo Vaskom Simonitiem in soavtorjem zakonskega predloga poslancem SDS Brankom Grimsom ter se seznaniti z nepravilnostmi na RTV Slovenija. Poslanec Grims, ki je tudi predsednik pristojnega parlamentarnega odbora za kulturo, je nasprotnike reforme RTV Slovenija pozval, "naj v tujini prenehajo blatiti do-

Slavoj Žižek

movino. Take stvari se dogajajo predvsem kot samoobramba redkih posameznikov med časnikarji, ki se zaradi pomanjkanja izobrazbe in talenta bojijo novih razmer in nove kakovosti, ki bo v Sloveniji vzpostavljena z novim zakonom o RTV. Tujcem odrekamo pravico razsojanja, ker ne poslušajo oz. gledajo naših nacionalnih programov. Veseli bi bili, če bi gospodje, ki prihajajo na obiske v Slovenijo, zagovarjali ureditev javne radio-televizije, ki jo imajo v svojih državah, ne pa, da nam ponujajo modele, ki jih doma niti slučajno niso pripravljeni sprejeti."

Odložitve obravnave t.i. vojnih zločinov, novo upanje za doseg

sprave

Po polemičnih razpravah o vojni, revoluciji in protirevoluciji je kot obliž deloval sklep predsednikov in vodij poslancev parlamentarnih strank, da odložijo obravnavo obeh t.i. vojnih zakonov, to je zakona o vojnih grobiščih in zakona o žrtvah vojnega nasilja. Politične stranke bodo vprašanja, ki zadevajo polpreteklo zgodovino, ponovno preučile in ugotovile, če bi lahko dosegle dogovor o preteklosti, ki že ves povojni čas povzroča delitve in vnaša nemir med Slovence. Pri omenjenih zakonih gre za napise na grobiščih in spomenikih padlih ali umorjenih, pa za odškodnine, ki bi jih država plačevala žrtvam vojne oz. revolucije ne glede na to, na kateri strani so se borili oz. zakaj so bili usmrčeni po vojni.

Novi predsednik Demokratične stranke upokojencev (Desusa) je Karl Erjavec, sicer tudi obrambni minister. Na izrednem kongresu stranke v Ljubljani 20. t.m. je med tremi kandidati prejel največ glasov. Prejšnji predsednik Desusa Anton Rous je od kandidature odstopil in podprl Erjavca. Karl Erjavec je znan po tem, da je kot politik menjal največ političnih strank. Predsednik LDS Anton Rop je, denimo, na sam dan kongresa uradno izjavil, da je Erjavec tudi njihov član. Z njegovo izvolitvijo je bila izpolnjena želja Janeza Janše, naj bodo v vladi zbrani vsi predsedniki koalicijskih strank. Imena stranke niso spremenili, "da ne bi tvegali notranjega razkola."

Marijan Drobež

Kinoatelje

Kino otok v Izoli

Četrtek, 12. maja, so v prostorih kina Vittoria v Gorici predstavili drugo izvedbo mednarodnega filmskega festivala Isola Cinema - Kino otok, ki je posvečen kinematografijam Afrike, Azije, Latinske Amerike in Vzhodne Evrope. Festival bo v Izoli (in tudi v ljubljanskem Kinodvoru) navduševal ljubitelje "sedme umetnosti" od 25. do 29. maja. Na predstavitvi v Gorici - akcija Potujoči otok namreč s promocijsko turnejo predstavlja festival, od Hrvaške do Vidma, že od 25. aprila - sta bila prisotna Mateja Zorn, tehnični direktor festivala in obeni asistent direktorja, ter Aleš Doktorič, direktor Kinoateljeja, ki je partner festivala.

"Glavni cilj festivala," je prisotnim razložila Mateja Zorn, "je promocija avtorskega filma iz tretjega sveta, ki kljub svoji kvaliteti težko prodre v svetovni medijski prostor in v redni spored naših kinodvoran. Kino otok je zamišljen kot festival v pravem pomenu besede, živo srečanje ustvarjalcev in obiskovalcev ob filmski umetnosti, s sproščenostjo in temperamentom, ki je značilen za ta okolja." Tehnična direktorica je še povedala, da je zato prvo načelo festivala obvezna prisotnost ustvarjalcev izbranih filmov. Namesto količine filmov sta v ospredju kakovost njihove predstavitve in neposreden stik z ljubitelji filma, ki so jim gostje na razpolago ves

čas festivala.

Isola Cinema - Kino otok predstavlja čez 30 filmov (v glavnem so to celovečerci, nekaj pa je tudi dokumentarcev in kratkometražnih filmov) kinematografije tretjega sveta. Program filmov je razdeljen na pet glavnih sekcij, te so Trgatev (tekmovalna sekcija festivala; zmagovalca izbere občinstvo, nagrada pa je odkup filma in kaplarna distribucija po Sloveniji), Prijatelj (filmi, ki so med letom naredili najboljše vtis na člane mednarodnega odbora), Mojstri (novi filmi že uveljavljenih avtorjev), Nove Obale (retrospektivna sekcija s sodelovanju s Slovensko kinoteko), Far East Film (izbor azijskih žanrskih specialitet) in Na južni strani filma (izbor iz retrospektive ob dvajsetletnici francoskega podpornika filma tretjega sveta Fond du Sud). Fe-

stival Isola Cinema pripravljata letos tudi dva fokusa, posvečena Argentini in Afriki. Med gosti bodo Pablo Trapero, Lisan, dro Alonso in Josue Mendez, trije avtorji iz Latinske Amerike, ki prihajajo na Kino otok neposredno iz Cannesa in ki spadajo med najvidnejša imena mladega avtorskega filma. V Izoli bo dogajanje potekalo na več prizoriščih. Filme bodo predvajali na Manziolijevem trgu, osrednjem prizorišču festivala, na katerem bo postavljeno platno za letni kino, v Art Kino Odeonu in v Kulturnem domu, ki ga bodo začasno spremenili v kinodvorano festivala. Nadvse živo in zanimivo pa bo tudi na Puntih pod svetilnikom, kjer bodo na sporedu pogovori z gostujočimi ustvarjalci, predstavitve raznih knjig in večji del spremljevalnega programa. Če želite o festivalu in progra-

V novi seriji poštних znamk, ki jih izdaja Pošta Slovenije

Znamka v počastitev Zavoda sv. Stanislava v Ljubljani

V novi seriji poštних znamk, ki jih izdaja Pošta Slovenije, je tudi znamka o Zavodu sv. Stanislava v Ljubljani in njegovem ustanovitelju, ljubljanskem škofu Antonu Bonaventuri Jegliču. Izšla je v počastitev 100-letnice tega zavoda. Škof je Zavod sv. Stanislava ustanovil leta 1905, kar je bilo pomembno državotvorno, kulturno in versko dejanje. V okviru zavoda je začela delovati prva povsem slovenska gimnazija. Na njej so poučevali profesorji, ki so se uveljavili v širšem slo-

venskem šolskem in znanstvenem življenju: dr. Anton Breznik, Jakob Šolar, Stane Kregar, Matija Tomc in drugi. Poslanstvo gimnazije je bilo tako vz-

goja značaja kot izobrazba razuma. Na pročelje stavbe je dal ustanovitelj škof Anton Bonaventura Jeglič zapisati: Kristusu Zveličarju sveta. Prva matura leta 1913 je bila zgodovinska, saj so jo dijaki prvič opravljali v slovenskem jeziku.

Med prvo svetovno vojno je bila v zavodu bolnišnica, leta 1941 ga je zasedla nemška vojska, po drugi svetovni vojni pa je prostore zavoda zasedla ju-

goslovanska armada. Po osamosvojitvi Slovenije leta 1991 je prva demokratično izvoljena oblast zavodu vrnila pravega lastnika, ljubljanski nadškofiji. Z odlokom tedanjega nadškofa dr. Alojzija Suštarja je Zavod sv. Stanislava ponovno začel delovati leta 1992. Največja enota v njem je Škofijska gimnazija, na kateri se vsako leto izobražuje 670 fantov in deklet. Od ponovnega odprtja gimnazije je matura v njej opravilo že 1224 maturantov. Zavod sv. Stanislava je mnogo prispeval k ugledu, razvoju in uveljavljanju slovenskega jezika, skrbel za dobro organizacijo učno-vzgojnega procesa in tudi na druge načine obogatil slovenski kulturni prostor.

M.

Kratke

Tudi v Sloveniji mogoča vožnja z avtomobili, registriranimi v drugih državah EU

Ministrstvo za notranje zadeve Slovenije je odgovorilo na zanimivo in aktualno vprašanje neke bralke revije za naložbo denarja, Kapital. Vprašala je, ali lahko v Sloveniji vozi avto, ki je bil kupljen, registriran in zavarovan v tujini, natančneje v kaki od držav članic EU. Takih primerov oz. nejasnosti o vožnji avtomobilov s tujimi registrskimi tablicami je več tudi ob meji med Slovenijo in Italijo, zato je odgovor ministrstva lahko uporaben tudi zanje.

Odgovor se glasi, "da lahko slovenski državljani s stalnim prebivališčem v Sloveniji vozijo avtomobil, ki je bil kupljen, registriran in zavarovan v državah članicah EU. Z avtomobilom s tujo oznako lahko potujejo tudi v druge države članice povezave, saj vključitev Slovenije v notranji trg EU pomeni, da se lahko blago, ki je proizvedeno ali sproščeno v prosti promet kjer koli na območju evropske povezave, prosto giblje po celotnem območju EU brez carinskih formalnosti oz. ovir."

Kar zadeva motorna in priklopna vozila, registrirana v tujini, "pa smejo biti v cestnem prometu v Sloveniji, če imajo registrsko številko, listino o registraciji vozila in označbo države, v kateri je vozilo registrirano, kot to predpisuje veljavna mednarodna konvencija o cestnem prometu. Oznaka države sme biti namesto na posebni nalepki na registrski oz. na registrskih tablicah." / M.

V Sloveniji vzpostavljen elektronski matični register

V začetku maja so v Sloveniji vzpostavili elektronski matični register, v katerega po novem vpisujejo vsa matična stanja, kot so rojstvo, zakonska zveza in poroka, ter spremembe osebnih stanj državljanov Slovenije. V tem primeru gre za morebitno spremembo osebnega imena, posvojitve, priznanje očetovstva, razvezo, skrbništvo in podobno. Matični register združuje tri matične knjige, torej rojstno in poročno matično knjigo ter matično knjigo umrlih, ki so jih doslej vodili ločeno in ročno v knjigah, v enojen računalniško voden register. Obenem je v okviru prenovljenega registra stalnega prebivalstva vzpostavljena tudi elektronska evidenca vseh gospodinjstev v Sloveniji.

Gre za pomembne novosti pri prizadevanjih za posodobitev in racionalizacijo javne uprave, za kar si nova vlada zelo prizadeva. Podatki matičnega registra so pomembni za vsakega posameznika, ki na podlagi izpiskov in potrdil iz matičnega registra dokazuje upravičenost do pridobitve številnih pravic, ki so vezane na predhodno ugotavljanje njegovega osebnega statusa. / M.

Navedbe v zborniku z naslovom Žrtve vojne in revolucije

V Sloveniji se okoli sto zgodovinarjev ukvarja s preučevanjem obdobja med drugo svetovno vojno oz. od napada Nemčije, Italije in Madžarske na ozemlje Slovenije 7. aprila 1941 pa do začetka leta 1946, ko naj bi se v glavnem končale zunajsodne usmrtitve, ki jih je izvajala nova komunistična oblast. Državni svet, ki je drugi dom slovenskega parlamenta, je 17. t.m. javnosti predstavil Zbornik z naslovom Žrtve vojne in revolucije, v katerem so objavljeni referati večjega števila zgodovinarjev, filozofov, pravnikov in drugih strokovnjakov, obravnavani na širšem posvetovanju o vojni in dogodkih po njej.

V novi publikaciji je zapisano, da je število slovenskih žrtev v obravnavanem obdobju, torej v letih 1941 in do začetka 1946, znašalo okoli 94.000. Upoštevanje so žrtve, ki so jih povzročili italijanski, nemški in madžarski okupatorji, partizanske enote, Varnostna obveščevalna služba kot del partijskega vodstva revolucije, na strani protirevolucije pa zlasti vaške straže in domobranci. Veliko Slovencev je nadalje umrlo tudi v raznih italijanskih in nemških delovnih in koncentracijskih taboriščih. Precej žrtev, zlasti med civilisti so povzročila tudi letalska bombardiranja zaveznikov.

Omenjenim podatkom oporeka dr. Jasna Fišer, direktorica Inštituta za novejšo zgodovino. Opozarja, da je bilo žrtev vojne in revolucije v Sloveniji več; po njenih ugotovitvah in spoznanjih okoli sto tisoč. O dejanskem številu žrtev zgodovinarji na Inštitutu zbirajo zaključne podatke, nekatere so pridobili iz tujih virov, ki jih bodo še v tem letu objavili v novi zajetni in pomembni publikaciji. / M.

V tolminskem muzeju razstava, poimenovana Tolminsko mostišče

V tolminskem muzeju je na ogled razstava z naslovom Tolminsko mostišče, ob 90-letnici prvih bojev na Soški fronti. Z njo prikazujejo pomen tolminskega mostišča z vidika obeh vojskujočih se strani (avstrijske in italijanske) in predstavljajo vojake, udeležence bojev na Soči ne glede na njihovo narodnostno pripadnost. Razstava ne obravnava posameznih soških bitk in se izogiba vojaško taktičnih vidikov vojne. Opozarja pa na posamezne odseke bojišč, kot so bila območja Mrzlega vrha, Mengor in kote 588, kjer so padle številne žrtve.

Pripravljalci razstave so k udeležbi povabili člane društva Peski, ki je bilo ustanovljeno leta 1966, ter ostale lastnike zasebnih zbirk o Soški fronti med prvo svetovno vojno. Tako so na ogled predvsem predmeti iz zasebnih zbirk, ki so redki, izjemni in mnogi med njimi vsebujejo zanimive zgodbe in podrobnosti iz soških ofenziv. Vsebinska razstava in predmeti so predstavljeni tudi v razstavnem katalogu.

Razstavo z naslovom Tolminsko mostišče, ob 90-letnici bojev na Soški fronti, sta pripravila mag. Damjana Fortunat-Černilogar in strokovni sodelavec tolminskega muzeja Marko Grego. V soboto, 21. maja, jo je odprl Erwan Fouéré, veleposlanik in vodja predstavništva Evropske komisije v Sloveniji. Ogled bo mogoč do 15. oktobra. / M.

19. maj 1580 - 19. maj 2005

Slovesno ob 425-letnici Kobilarne Lipica

Z odprtjem razstave reprodukcij slik Lipice in lipicancev nekdanjega dvornega slikarja Habsburžanov, Georga von Hamiltona v

sti, predvsem Italijani in Nemci, delež domačih gostov pa znaša le pet odstotkov. Lipica je za turiste zanimiva tudi zaradi igralnice, zadnja leta pa privablja tudi vse več ljubiteljev golfa.

Kljub temu se v Kobilarni Lipica zadnjih nekaj let srečujejo s finančnimi težavami, ki so posledica izpada koncesijske dajatve od igralniške dejavnosti, ki jo od leta 2003 dalje prejemajo občine. Glede na aktivnosti v minulih mesecih vse kaže, da se je nova vlada odločila podpreti

kobilarno pri izhodu iz krize. Sredi januarja je vlada ustanovila delovno skupino za dolgoročno ureditev delovanja Lipice, koncem marca pa se je seznanila s poročilom in predlogi skupine ter poskrbela za to, da

vrsto pomembnih umetnikov. V nadaljevanju se je sprehodil skozi zgodovino lipicancev ter poudaril, da sta bila dva ključna mejnika, ki sta utrdila obstoj kobilarne, kobilarniški red, ki ga je sredi 17. stoletja izdal cesar Leopold I., in španska dvorna jahalna šola, ki jo je v prvi polovici 18. stoletja ustanovil cesar Karel VI. Oba je ocenil kot zgleden primer za reševanje kobilarne na začetku novega tisočletja, ko imamo prvič v svoji zgodovini samostojno državo tudi Sloveni.

Povedal je še, da je slovenska država leta 1996 z zakonom o Lipici zavarovala in omogočila razvoj kobilarne kot enotnega posestva na jugovzhodnem robu Slovenije, in izrazil pričanje, da se je program varstva in razvoja potem sprejemal predolgo, da to ne bi slabo vplivalo na ustvarjalno vzdušje v Lipici. "Zato smo se v vladi odločili, da na ravni Evropske unije storimo vse, in spet pridobimo izvirne rodovne knjige. Izdelali bomo jasn program in skupaj z vami, ki ta prostor najbolje poznate, ker tukaj živite in delate, potegnili tistih nekaj ključnih potez, da se skozi celovito in sistematično prenovno celotnega kompleksa Lipici vrne nekdanji sijaj," je še povedal minister. Zbrane na osrednji slavnosti prireditvi, med katerimi so bili tudi novoizvoljeni predsednik sveta zavoda Kobilarne Lipica Miha Brejc, predstavniki vlade in državnega zbora

ter primorski župani, je pozdravil tudi direktor Kobilarne Lipica Rajko Vojtkovszky, v kulturno-umetniškem programu, ki so ga pripravili režiser Njegoš Malavič, scenarist Tomaž Letnar in scenograf Ivo Koritnik, pa so se v koreografiji Vojka Vidmarja predstavili baletni plesalci, igralca Danijel Malalan in Peter Musevski, ljubljanski godalni kvartet, kvartet čelistk, operna pevka Nataša Kranjc, ljudska pevka Ljuba Jenčič in jahači Kobilarne Lipica na lipicancih.

Nace Novak

muzeju pri Velbanci in osrednjo slovesnostjo, ki se je ob 20. uri začela v prireditveni jahalnici kobilarne, so v Lipici v četrtek, 19. maja, obeležili 425. obletnico kobilarne, ki je najstarejša priča organizirane konjereje v Evropi. V kulturnem programu, ki ga je pripravila skupina slovenskih ustvarjalcev, je bilo mogoče spremljati konja lipicanca kot simbol in del identitete slovenskega naroda v povezavi s človekom. Kot slavnostni govornik je zbrane nagovoril minister za kulturo Vasko Simoniti.

Za uradno "rojstvo" kobilarne se šteje 19. maj 1580, ko je nadvojvoda Karel, regent štajerske, Koroške, Kranjske, Istre in Trsta od tržaškega škofa kupil posestvo Lipica in škofovsko kobilarno kraških konj. Območje kobilarne se danes razteza na 311 hektarjih površin, čreda avtohtonih lipicancev pa šteje 350 konj.

V javnem zavodu Kobilarne Lipica je zaposlenih 200 ljudi, v zadnjih letih pa je kobilarno letno obiskalo okrog 110 tisoč obiskovalcev. Prevladujejo tuji go-

Foto DPD

so v Lipici že prejeli več kot 100 milijonov tolarjev nujne pomoči za sanacijo nastalih razmer.

Slovesnost, ki so jo ob 425. obletnici kobilarne pripravili v prireditveni jahalnici, je bila veličastna, kar si čistokrvni beli žrebci in kobile, ki jih poznajo po vsem svetu, tudi zaslužijo. Minister za kulturo Vasko Simoniti je v svojem govoru uvodoma spregovoril o skrivnostni moči kraške pokrajine, ki ne daje le odličnega vina, pač pa je dala skozi zgodovino tudi celo

Predvidevajo, da se bo v svetu leta 2030 povečala potreba po energiji za 50% in leta 2050 za 100% glede na sedanjo uporabo. Problem je res zaskrbljujoč tako z znanstvenega kot s političnega vidika; še posebej, ker se zavedamo, da moramo dobiti rešitev mnogo pred letom 2030. Da ohranimo ali bolje rešimo okolje, pa se moramo odreči tradicionalnim virom energije in te nadomestiti z novimi. Najraje bi se zatekli v take rešitve, ki se nam zdijo bolj naravne, da bi s pridobivanjem energije imeli čim manj toplogrednih plinov in drugih škodljivih snovi. Pomislimo zato najprej na izkoriščanje energije vetra in sonca. Da bi to uporabili, bi bilo za kritje potreb potrebno postaviti na vseh možnih področjih na stotine kiloparčnih (za vetrno energijo) ali neskončne površine fotovoltaičnih panojev (za sončno energijo). Stroški bi bili v obeh primerih ogromni bodisi za namestitve struktur kot tudi za vzdrževanje. Izkoriščanje eolične energije se obnese le v tistih deželah, kjer je mnogo stalnega vetra, brez pogostih sunkov, kot je npr.

na Kreti. Obnese se tudi v zahodnih predelih ZDA: veter, ki veje od Pacifika proti celini in nazaj, poganja v Kaliforniji na stotine orjaških vetrnic, s katerimi pridobivajo električno energijo. Sončne energije se tudi ne da izkoristiti povsod, predvsem pa ne v zadovoljivih količinah; dobro se obnese le za manjše potrebe, kot npr. za segrevanje manjših prostorov.

Potrebe po večji uporabi električne energije bi pa gotovo zadostili, če bi se odločili za jedrsko energijo. Z novimi, bolj varnimi in bolj ekonomičnimi nuklearnimi reaktorji bi lahko ne samo zadovoljili vse bodoče energetske potrebe, ampak bi tudi pripomogli k rešitvi globalnega segrevanja. Za nuklearne nove generacije se zavzema ZDA in skupaj z njimi Argentina, Brazilija, Kanada, Francija, Japonska, Južna Afrika, Južna Koreja in Velika Britanija. Rusija pa vzporedno razvija podobne načrte za svoje bodoče ener-

Razvijanje učinkovitejših in varnejših jedrskih tehnologij Kako bi rešili energetske krizo?

getske potrebe.

V Franciji so tako zelo navdušeni nad načrti novih jedrskih elektrarn, da razne občine celo tekmujejo med sabo, da bi si pridobile prednost za njihovo postavitev. V Italiji pa ni nikakega navdušenja za jedrske centrale, čeprav so jih v drugi polovici prejšnjega stoletja zgradili 4 in jih postavili v krajih Latina, Trino, Garigliano in Caorso. Ko so bile prve tri že ob koncu delovne dobe, so jih zaprli, kar je bilo precej normalno. Nasprotno pa se je zgodilo z nuklearnimi v Caorsu, ki so jo zaprli, ko je bila še v namestitveni fazi. Takrat je deloval efekt Černobil, ki je ljudi preplačal, da je bolje, če se centrala ukine. Tako so zaprli, na stroške nas državljanov, vse štiri centrale, ostali pa so nuklearni odpadki, ki niso še dobili primerne odlagališča. Pred kratkim so te odpadke hoteli odložiti v izčrpana ležišča soli pod debelo plastjo peščenjaka, ki se nahajajo v južni Italiji. Načrt pa ni uspel, ker so se

ARPA-OSMER je predstavila tudi službo za slovensko manjšino

Na vremenske napovedi se lahko zanesemo

Običajna vprašanja, ki jih ljudje zastavljajo vremenoslavcem, kar potrjuje tudi demoskopska anketa, ki je bila pravkar izvedena v deželi, so tri: "Ali bo deževalo? Kdaj? In koliko?" Po rezultatih omenjene ankete radevednost o padavinah presega ono v zvezi s temperaturo. Najboljši način, da odgovorimo na ta in podobna vprašanja, je meteorološka napoved, ki mora čim tesneje odgovarjati realni meteorološki evoluciji, seveda, če se ne pojavijo večja nepričakovana "poigravanja" narave. To v glavnih obrisih. V naši deželi se morajo vremenoslavci soočiti tudi z zemljepisno raznolikostjo ozemlja in njegovih značilnosti, ki so prav tako zelo pomembne.

Kljub vsemu ostaja še vedno odprto vprašanje, v kolikšni meri so napovedi zanesljive. Deželna meteorološka opazovalnica ARPA-OSMER kot javna usluga izvaja v duhu popolne prozornosti širši program znanstvenega pregleda opravljenih napovedi. Prve rezultate, ki so bili pravkar predstavljeni, si lahko ogledamo na spletnih straneh www.meteo.fvg.it - "previsioni-verifica".

Dobra napoved nastane predvsem z natančnimi in rednimi meritvami začetnega stanja, zato so na spletnih straneh na razpolago popolne informacije v zvezi z omrežjem meteoroloških postaj Osmerja, arhiv dnevnih meritev od leta 2000 dalje ter od leta 2004 podatki o urah delovanja vsake postaje, kar potrjuje kakovost opravljenih meritev.

Na spletnih straneh je možen vpogled v arhiv dnevnih napovedi od leta 2002 in njihovo primerjanje z realnimi podatki, ki so jih nato izmerile postaje po vsem deželnem teritoriju.

Od zime 2003-2004 je možna trimesečna primerjava z grafi in standardnimi indeksi, ki so v uporabi na mednarodni ravni. Indeks točnosti (hit rate) za napovedi o padavinah je 81%. Najboljši način za ocenitev kakovosti je primerjava rezultatov z meteorološkimi napovedmi, ki se izključno nanašajo na klimatološke značilnosti določenega letnega časa (denimo v nekaterih koledarjih) ali s "slučajnimi" napovedmi. Točnost napovedi o količini pa-

bistvenih sprememb v zvezi s temperaturami.

Odločna želja Osmerja po uporabi novih tehnologij za meteorološko informiranje javnosti - kar je možno tudi ob izrazitem sodelovanju s sektorjem tehnoloških inovacij pri ARPI - se bo uresničila tudi s širjenjem meteoroloških podatkov merilnih postaj ter deželnih meteoroloških napovedi preko tehnologije WAP, na naslovu: <http://wap.osmer.fvg.it>

Nadaljuje se tudi širjenje napo-

davin je za Osmer 69%, za metodo "klima" 45%, za slučaj pa 16%. Za najvišje temperature je točnost Osmerja 52%, za metodo "klima" 23%, za slučaj 16%, za najnižje temperature pa Osmer 63%, metoda "klima" 26% in slučaj 19%.

V glavnem so napovedi Deželne meteorološke opazovalnice nekoliko pravilnejše za obmorski ter za osrednji ravniški pas; napovedi o padavinah so pravilnejše pozimi (poleti so nevihte pomembna neznanka), medtem ko so napovedi o temperaturah pravilnejše poleti in jeseni.

Trenutno poteka predelava podatkov od leta 1993 za ocenitev sprememb kvalitete v času. Iz prvih podatkov je moč razbrati izboljšavo napovedi o padavinah in nevihtah predvsem v obalnem pasu, medtem ko ni

vedni preko tehnologije SMS: za dobivanje podatkov oz. napovedi je treba poslati sporočilo "meteo.fvg domani regione" ali "meteo.fvg trieste" za napovedi oz. za podatke merilnih postaj. Za zdaj je to možno tudi v angleškem in nemškem jeziku, kmalu bo tudi v slovenščini. Podrobnosti so na razpolago na spletnih straneh Osmerja - "servizi internet e sms".

Kmalu bo začela delovati tudi slovenska sekcija, ki bo na razpolago slovenskemu prebivalstvu in institucijam ter z napovedmi v slovenščini za slovenske medije.

Končno, na spletnih straneh www.meteo.fvg.it so v primeru pomembnejših vremenskih sprememb na razpolago tudi napovedi za najkrajši rok (now-casting).

Darko Bradassi

Massachusetts Institute of Technology leta 2003, sklenile, da bodo nadaljevale razvijanje nove nuklearne tehnologije v perspektivi, da pride do gradnje takih reaktorjev, ki bodo imeli večjo varnost pri delovanju, ki bodo tudi učinkoviti, ekonomični, ki bodo nudili brezhibno upravljanje tako s prvinami kot z odpadki in ki bodo imeli čim manj radioaktivnega odpadnega materiala, da bi zmanjšali tveganje, da bi se iz odpadkov dalo narediti nuklearno orožje. Zastavili so si torej zelo ambiciozne cilje.

Zdi se, da je sedaj najbolj primeren za zadovoljitev zastavljenih ciljev tehnologija "na tekoče kovine". To bi bil reaktor na hlajenje s tekočo kovino, za kar bi se rabila mešanica svinca in bizmuta. Prednost te tehnologije predstavlja ravno ta neobičajna tekočina za hlajenje, ki bi lahko žgala tudi radioaktivne odpadke. Prišlo bi torej do recikliranja nuklearnega goriva, kar bi prineslo do minimalnih odpadkov z uporabo večjega dela energije iz urana. Možnost recikliranja pa bi lahko uporabili še za ves radioaktivni material, ki je bil doslej nako-

pičen in se shranjuje v neprimerenih odlagališčih, ker bi tudi tega reducirali na minimum in tako rešili problem starih radioaktivnih odpadkov, ki so nevarni in ne vemo kam z njimi.

Zanimivo, da je bil ta način hlajenja jedrskih central že v rabi sredi 20. stoletja, a so to tehniko kmalu opustili in rabili raje hlajenje z vodo (termični reaktorji). Novi reaktorji s hlajenjem na tekoče kovine bodo imeli hitrejši cikel (hitri reaktorji), ker bodo delovali pri mnogo višjih temperaturah. Zagotovljena je tudi dodatna prednost teh reaktorjev zaradi samougaševanja pri določeni temperaturi.

Te nove nuklearne centrale pa bodo imele še eno prednost, ker bodo primerne, zaradi višje temperature delovanja, za pridobivanje vodika z razgraditvijo vode. S tem bi torej rešili problem proizvodnje vodika, ki bi končno nadomestil našo odvisnost od nafte, ki nam tako onesnažuje okolje. Vse to, seveda, če smo pripravljene sprejeti, da prihaja iz atomskih elektrarn najbolj ekonomična in čista energija.

Martja Ščuka Kerže

Deseto čezmejno srečanje gledaliških skupin višjih srednjih šol

Med radoživimi nagrajenci tudi naši dijaki

Slovesno podelitvijo nagrad se je v soboto, 14. t.m., v ne ravno polnozasedeni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž ob veliki torti s prižganimi svečkami, sklenilo letošnje deseto, jubilejno srečanje gledaliških skupin višjih srednjih šol, Palio teatrale studentesco, v organizaciji gledališkega združenja Artisti Associati iz Gorice (umetniški vodja Walter Mramor) in sodelovanju goriške pokrajinske in občinske uprave in občin Krmin, Gradišče ob Soči, Tržič, Štarančan, Gradež in Nova Gorica ter tudi ob finančni podpori Fundacije Cassa di Risparmio iz Gorice. Letošnjega srečanja, ki se je začelo v ponedeljek, 9. t.m., v novogoriškem Kulturnem domu in se nadaljevalo ves teden po dvorinah omenjenih krajev, se je udeležilo osem višješolskih gledaliških skupin, dve iz severne Primorske (Umetniška gimnazija – dramsko-gledališka smer ŠC Nova Gorica, Gimnazija Jurija Vege Idrija), pet italijanskih (Liceo Scientifico D. degli Abruzzi, Liceo Sociopsicopedagogico e delle Scienze Sociali, Istituto S. Slataper Gorica, I.P.S.S.C. R.M. Cossar, I.P.S.I.A. L. da Vinci Gorica, I.S.I.T. G. Galilei, N. Pacassi, E. Fermi Gorica, I.T.S.A.S. G. D'Annunzio, I.S.A. M. Fabiani Gorica, I.S.I.T.

L. Einaudi G. Marconi Štarančan) in tudi naša slovenska gledališka skupina, sestavljena iz dijakov licejev P. Trubar-S. Gre-

je Tomsičeva po dramski predlogi Eve Janikovszky priredila in iz nje napravila živahno, z ironijo prežeto predstavo (brez prizorčka pri spovedi v pogretem slogu Verča-Kobala bi bila ravno tako bleščeča!), zgrajeno iz

gorčič in izobraževalnega zavoda Cankar-Vega-Zois. Pod večšim, solidnim vodstvom Vesne Tomsič, ki je svoje odrsko znanje letos delila na vseh slovenskih šolskih stopnjah v Gorici, so gledališki zanesenjaki, kljub stiski s časom, dobro, predvsem pa z velikim navdušenjem naštudirali igro Le po kom se je vrغل ta fant?, ki jo

našlo se menjajočih prizorov o nikdar izpetih družinskih odnosih. Ko je otrok še dojenček, je ljubljeneček vseh in vsem podoben. Ko postane trmoglav najstnik, se vsi sprašujejo, po kom je povzel vse slabosti. Če pa se v življenju uveljavi, si spet vsi lastijo njegove sposobnosti. Razgibana, zabavna, z glasbo in plešom prepletena igra, stkana iz

slovenščine, italijanskega narčja in furlanščine, je igralcem (Kristina Frandolic, Simon Gergolet, Kim Grudina, Marta Lombardi, Loredana Perdec, Pamela Perdec, Veronica Povšič, Elja Prinčič, Marlene Vittor, Harjet Antonič, Irene Costariol, Mateja Fajt, Tanja Laurentig, Diana Morgut, Chiara Mucci, Teja Pahor, Marlenka Petejan, Lara Prinčič, Tanja Zorzut) nudila možnost učinkovitih epizodnih vlog. Le-te so nekateri zelo pre-

danost domačega prostora, in za veliko mero posluha za generacijske razlike".

Našim dijakom, ki so se vendarle opogumili in se podali v to gledališko pustolovščino, ob lepem uspehu iskreno čestitamo in jim želimo, da bi še gojili v sebi navdušenje za odrske deske, ki jim je že ob prvem stiku prineslo veliko zadoščenja.

Sobotni večer se je začel pod glasbeno zvezdo kvarteta Euphoria, štirih "razposajenih" glasbenic godal, ki so izvajale znane klasične in moderne motive z izbrušeno glasbeno dovršenostjo in prefinjeno duhovitostjo, ki je sprožila smeh in večkratni bučen aplavz.

Kot vselej je napovedovanje potekalo dvojezično. Poleg dolgoletnega povezovalca Enrica Cavallera je svojo dvojno vlogo napovedovalke in prevajalke prav dobro opravila lična in elegantna Tjaša Dornik. Oba sta vabila k sebi nagrajence in organizatorje, ki so kot običajno najprej podelili priznanja vsem sodelujočim šolam. Nato so razglasili nagrade, ki jih je žirija podprla s tehtnimi utemeljitvami. Posebno nagrado Pokrajinske konzulte za mir (450 evrov in plaketa) je prejela Umetniška gimnazija Nova Gorica za izviren dramski splet Gora in pesem v režiji Marjana Štrancarja. Nagrada za najboljšo moško in žensko vlogo – za le-to je bila kandidatka tudi Loredana Perdec – (abonma za krminsko gledališko sezono 2005-06 in plaketa) sta prejela Patrick Do-

rella v igri Tanti modi di dirti ti amo, povzeti po Shakespeareovem delu Romeo in Julija (režija Francesca Marcozzi) v izvedbi I.T.S.A.S. G. D. Annunzio – I.S.A. M. Fabiani, in Gloria Bassanese v prikazu Mezz'ora di fuoco, Šest (ali več) oseb išče avtorja od Pirandella do Johna Forda (režija Maddalena Malni in Graziella Savastano) in izvedbi I.S.I.T. G. Galilei – E. Fermi – N. Pacassi Gorica. Na tri najvišje stopničke so se uvrstile predstave: 1. (650 evrov, plaketa in prapor) Tanti modi di dirti ti amo že prej omenjene goriške skupine; 2. (350 evrov in plaketa) Mezz'ora di fuoco zgoraj imenovane skupine; 3. (250 evrov in plaketa) Analfabet-Oblast Branislava Nušića v priredbi režiji Jožeta Voznya ter izvedbi idrijske gimnazije Jurij Vega. Žirija se je pohvalno izrazila tudi o predstavah Versi da viaggio goriških licejev D. degli Abruzzi in S. Slataper, Salome' v izvedbi I.P.S.S.C. R.M. Cossar in I.P.S.I.A. L. da Vinci iz Gorice ter The Chicago story v izvedbi trgovskega L. Einaudi in industrijskega zavoda G. Marconi iz Štarančana.

Pokrajinski odbornik za šolstvo Luciano Migliorini je ob koncu izrazil željo, da bi se Palio še naprej razvijal in da bi sodelujoči vztrajali na začetni poti, kajti tudi ta pobuda podpira šolo, ki ne preživlja ravno najboljši čase.

Slovenski spremljevalci Palia pa si želimo, da bi se zanj še zavzele naše šole in da bi bili v prihodnje organizatorji bolj pazljivi do slovenskega besedila gledališkega lista.

Iva Koršič

Prejeli smo

Popravljanje zgodovine

Zgodovina naj ostane taka, kot je bila – resnična! Pravi tisti iz poraženih strank LDS in SD (prej ZLSD), ki kar naprej zajedljivo, surovo, cinično, žaljivo, nesramno itd. napadajo vse, kar ni po njihovih zamislih, in se nikakor ne morejo sprijazniti, da so na volitvah bili poraženi, bi sedaj radi spreminjali zgodovino predvsem iz časa druge svetovne vojne in po njej. To, kar kar naprej počenjajo, pa je garant, da bodo tudi na naslednjih volitvah ostali v opoziciji, in to me že sedaj veseli. Tigrovci, ki so začeli upor proti

okupatorju, ki je zares izvajal TEROR nad slovenskim primorskim narodom, so sedaj razglašeni za TERORISTE!? Tigrovci, ki so prvi, ko še ni bilo ne duha ne sluha o partizanih, začeli upor proti italijanskemu fašizmu, ki je z vsa silo že davnega leta 1922 začel teror proti slovenskemu narodu, so sedaj razglašeni za teroriste. Če so bili tigrovci teroristi, potem so bili partizani superteroristi. Moj brat, ki ni bil tigrovec (po vrnitvi iz italijanske vojske in razpadu Italije je bil še premlad), niti ni hotel biti komunistični partizan, am-

pak le partizan brez rdeče navlake, je dobil nalogo, da mora ustreliti sotovariša, ki je bil skupaj z njim že v italijanski vojski. Dogajalo se je na Gori nad Ajdovščino v tedanji Gradnikovi brigadi. Ustrelitev naj bi izvedli zato, ker je preveč javno odklanjal komunizem in zagovarjal prav tigrovce. Brat je seveda odklonil tako nepremišljeno in kruto dejanje, nato se je v javni nekdo, ki je sotovariša ustrelil. Brat si je s tem, da je odklonil ustrelitev, nakopal nezaupnico partije, čeprav je potem ostal partizan do konca vojne. Tigrovcev Titova Jugoslavija ni nikoli priznala, celo jih je preganjala in jih ni niti omenjala; vse v skladu s pogubno Dolomit-

sko izjavo, s katero je partija dajala pravico se boriti samo OF, vsi drugi so bili nasprotniki, ki jih je bilo potrebno likvidirati. Tudi Kučanova izjava, češ da ni res, da je bila organizacija TIGR zamočena, je neresnična. Vendar pa tisto, kar je označil član stranke SD Igor Lukič, da so bili tigrovci teroristi, in kar so kot papige ponavljali poslanec LDS Terčon iz Sežane in še nekateri levičarji, je nezaslišano, saj so vendar bili italijanski okupatorji fašisti-teroristi, čeprav na legalno zasedenem delu Slovenije-Primorske, katere ozemlje so jim dodelile velike sile v času prve svetovne vojne. Fašistom mirno lahko rečemo teroristi, saj so zganjali genocid nad primorskim narodom. To sem občutil tudi na

lastni koži. Tako misleči ljudje niso za spravo med Slovenci. Velešile pa zmorejo pravo spravo; zadnji primer je bil v Moskvi 9. maja letos, na proslavi konca druge svetovne vojne. Na to proslavo so prišli vsi zmagovalci, tudi naš predsednik, in vsi poraženi nekdane osi zla Rim-Berlin-Tokio. Nihče ni nikogar zasmehoval, vsi so si bili enaki in potrdili boj proti takim in podobnim vojnem, kot je bila druga svetovna vojna. Mi kot mali narod tega ne zmoremo predvsem po zaslugi pretiranih nadutjev z leve, ki vsega vendarle ne razumejo. Tigrovci seveda niso nikoli nosili rdeče zvezde na kapah, tudi zato ne, ker je rdeča zvezda prišla k nam mnogo pozneje, pa tudi zato ne, ker so se zares borili proti okupirani Primorski. Nikoli niso podlegli idejam boljšeizviza, kar se je dogajalo večini partizanov, pravzaprav še nekaj več, saj beseda TIGR pomeni Trst-Istra-Gorica-Reka. Večji del tega ozemlja sedaj pripada Hrvaški, tedaj pa je bilo v isti državi-Italiji, prej pa nikoli hrvaško. Sedaj so se začeli kititi s "triglavkami", poleg naše trobojnice imajo namreč še zvezdo. Prava triglavka je bila brez zvezde, in ko so komunisti zahtevali poleg trobojnice še zvezdo, je bila tudi triglavka ukinjena in nadomestila jo je titovka. To so na videz obrobni dogodki, ki pa povedo, da je bilo kar malo drugače, kot hočejo danes prikazovati nekakšni "anderličji", "kacini", "ropi", "terčoni" ipd., ki ne vedo, kaj se je v resnici tedaj dogajalo. Bili so pač premladi in pozneje enostransko, torej napadno poučeni o dogodkih na Primorskem.

Na drugi strani naših meja, ki bodo čez leta nekako zmanjšale svoj pomen, živi še veliko naših sovražnikov, ki jim mirno rečemo lahko, recimo neofašisti, in to na severni kot na jugozahodni meji. Ti mazači naših spomenikov nimajo več veliko moči in vedno manj je bodo imeli, vendar bi jih morali najti in kaznovati, saj da-

našnja Evropa ne dovoljuje več takih ekscesov. Temu primerno bi nujno morali izbrisati-uničiti vse napise, kot je npr. "Naš Tito" na Sabotinu in po raznih gričih Primorske, ki dražijo naše ljudi in dajejo zalet fašistom z druge strani sedanje meje. Kaj nam je potrebno poveljevat človeka in ustvarjati kult osebnosti, ki je neizpodbitno bil diktator, če je tem, ki njegov napis ohranjajo, všeč ali ne. Titove zasluge za "lepo življenje" (nekaterih bolj, drugih manj) v njegovem času ne odtehtajo zla, ki ga je prav on povzročil, saj brez njegove vednosti kot predsednika CK-Ja se ni zgodilo prav nič, vse je on odobrila. Nobenega opravičila ni za nešteta taborišča smrti, posejana na ozemlju Avstrije, Nemčije, Italije idr., prav tako ne za povojna taborišča npr. v Sloveniji, kot kazensko in prevzgojno taborišče Goli otok na Hrvaškem. Goli otok je bil sicer nekakšna prevzgojitelna "šola" za vse, ki niso ubogali tedanje partije ali so ji zamerali le z besedo, vendar trpljenje je zelo podobno tistemu iz druge svetovne vojne pod nacifašizmom.

V oddajah Studio City je vodja oddaje dal na glasovanje vprašanje "kdaj ste lepše živeli, v času socializma ali sedaj". Kar 80% vprašanih je izjavilo, da so lepše živeli prej. V isti oddaji je bilo vprašanje, ali ste za ohranjanje napisov, kot je npr. Naš Tito na Sabotinu. In glej, tudi ti so odgovorili skoraj enako: kar 81%, za ohranjanje. Jaz bi pa tem ljudem predlagal, da odprodajo odvečne avtomobile, naj kupijo kakšen star Jugo, naj odprodajo odvečne mobilne telefone, naj manj pretiravajo z nakupi v veleblagovnicah, naj se odpovedo vikendom, morda kakšnim jah-tam itd., pa bodo živeli tako kot nekdaj, v nekdanjem "prelepem socializmu", ki vendarle ni bil za vse tako enak, kot se danes hoče prikazati. Tudi take pomanjkljivosti nekdanjega "socializma" so del zgodovine!

Silvan Štokelj

ČLOVEK JE PRISTAL NA LUNI? DA, DA, NEDVOMNO...

Sergio Leone ponovno na pohodu!

kakih dvesto nasprotnikov kubanske revolucionarne oblasti. No, kot medklic: nekoliko čudno je imenovati revolucionarno tisto oblast, ki nepretrgoma z istim možem na čelu vztraja že skoraj petdeset let. Kaj je še revolucionarnega po petih desetletjih iste oblasti? No, povrnimo se k opoziciji. Tuji mediji so pisali o velikem dosežku na Kubi. Ja, to je že res, če je približno stoterici kubanskih državljanov v sami Havani uspelo vzkliskati "živela svoboda, dol s Castrom", je to res velik uspeh (no, kljub temu da bodo udeleženci naslednje mesece ali leta v najboljšem primeru preživeli za rešetkami). Toda vse le ni bilo tako idilično. Na manifestaciji je nastopila le ena od različnih opozicijskih frakcij.

Posamezne opozicijske strani se, neverjetno naključje, med seboj obtožujejo in kregajo. Opozicija, ki izhaja iz krščanskih korenin, proti opoziciji, ki se je 20. maja zbrala v Havani: neizbežno je v naslednjih mesecih pričakovati trenutek, ko si bodo vse te kubanske opozicije nadele skupno ime. Prilegal bi se jim naziv Oljka ali Unija. Nanašanje na katerikoli resnični dogodek ali osebo je čisto naključne narave. Ne bodimo črnogledi pesimisti! Vzporedno kreganje kubanske in italijanske opozicije je izraz trdne in neomajne solidarnosti, ki jo italijanski levo-sredinci izražajo prvim poskusom vstaje proti "večnemu" diktatorju Fidelu. Italijanski državljani so tega itak vajeni. Opozicijska

dograditev skupnega izhodišča za enotno nastopanje na volitvah se redno poruši v nekaj dneh. Rutelli in Prodi sta se izzvala na nov dvoboj. Morda sta oba velika privrženca Sergia Leoneja in njegovih špageti-westernov. Morda uživata ob dvobojih, ki ju spominjajo na Johna Waynea in Clint Eastwooda v kavbojskih uniformah. Jasnega odgovora ni... v pričakovanju (ki bo zelo podobno čakanju na Godota) pa bi lahko razglasili minuto molka. Ne zaradi kakega posebnega žalovanja, ampak ker postaja vsak komentar res odveč. Za glasbeno podlago predlagam Ennia Morriconeja iz filma Per un pugno di dollari... epski naboj Morriconejeve glasbe bo morda ublažil tragikomični paradoks dvoboja znotraj Oljke. Westerni pa bodo morda spet dobili nekaj več prostora na televiziji!

Andrej Černic

Uspešnost obšolskih dejavnosti SŠ Ivan Trinko

Vtisi in misli dijakov ob lepih gledaliških in drugih izkušnjah

Simon, Noemi, Martina, Elena, Tanja, Silva, Stefania, Ermina, Carlotta, Martina, Lucija, Anida, Giulia (ostali soigralci so letos že na višjih šolah) se po čudoviti štiridnevni gledališki izkušnji v Markah in prejeti nagradi čutili že prava odrska skupina z enakimi zanimanji in stremeljenji ter veliko željo, da bi skupaj še uspešno ustvarjali z mentorico Vesno Tomsic. Z njo se zelo dobro razumejo, saj jim zna pazljivo prisluhiti in s potrpežljivostjo in vztrajnostjo "izvleči" vse najboljše tudi iz najbolj sramežljivih, takih, ki se ne radi prerivajo v ospredje, tako da premagajo strah in postanejo bolj samozavestni. To jim bo še kako prav prišlo v življenjskih preizkušnjah. Prav ta je ena od odlik Tomsiceve, ki skuša v predstavah vsakomur dati možnost, da si najde svoj prostor na odru. Zato se večina predstav v šolskih delavnicah porodi iz predlogov, razmišljanj in premlevanj dijakov, kot je lepo povedal Simon, ko so se prejšnji teden v šolski knjižnici zbrali igralci, ki sedaj vadijo novo predstavo z naslovom Utrip življenja. Ob sladkem presenečenju, ki jim ga je pripravila prof. Lučana Budal, so podoživeli nepozabne gledališke in druge trenutke, ki so jim prinesli kopico nagrad in priznanj. Ob gradnji predstave Tomsiceva pregnete misli dijakov in jih strne v odrski prikaz, ki se oblikuje vse do premiere. Tudi porazdelitev vlog poteka po nekakšni naravni izbiri s sodelovanjem

vseh nastopajočih. Prav tako je nastala pomenljiva uprizoritev Kam greš, mali človek?, ki je doživela kar nekaj ponovitev, preden je dospela do vsedrjavne revije v Markah. Trema je bila tam kar huda, a bilo je tudi zabavno, je dejala Noemi, ker so si ogledali vrsto drugih predstav

vtisi z izvedbe predstave v Markah, ker je dobro uspela in so jim vsi ploskali. Nekateri druge uprizoritve so bile po Martininem mnenju premalo razumljive. Lucija pa je naglasila, da so bili veseli tudi zato, ker so vedeli, da so dobro odigrali in ker so jih komisija in gledalci pohvalili;

so enkrat vadili le vstopne – , pravi biser, na terasi hotela. Vanjo so se neizmerno vživeli s poudarjanjem mimike. Živahno je bilo tudi v urah pred nočnim počitkom, kar sodi k dogodivščinam podobnih šolskih pobud. Zelo domiselno kostumsko plat nagrajene predstave, ki se

in obiskovali igralno delavnico; le-ta ji je bila še posebno všeč. Martini pa je ostala bolj v spominu scenografska delavnica, v kateri so iz odpadnega materiala ustvarili celo lutke. V igralni delavnici so imeli najrazličnejše vaje, tudi v pretiravanju. Čeprav so iz različnih vzrokov imele nekaj treme pred nastopom, so Eleni, Tanji, Ermini, Stefaniji, Carlotti in Martini ostali lepi

nekateri celo rekoč, da so bili preveč pridni in zato niso igrali s srcem, kot je rekla Anida. Silva je pristavila, da so jim zelo ploskali, sama si sicer ni pričakovala nagrade, vsaj pred nastopom ne. Giulia je odločno zatrdila "naša predstava je bila najbolj nora, ob njej smo se zelo zabavali in upam, da jo bomo še kdaj odigrali, ker je tudi zelo lepa". Za Tomsicevo pa je bila bistvo Mark večerna vaja – na odru

ji obetajo nastopi izven domačih logov, so lani učenci izdelali s pomočjo prof. Magde Samec v popoldanskih urah gledališke delavnice. Obleke za like tajnic so, po zamisli učencev, pripravili iz preprostega, netrpežnega materiala, zato jih je bilo treba vsakič malce popraviti in zaradi tega so spreminjali obliko, je dejala Samec. Dodala je, da je bila štiridnevna izkušnja v Markah

čudovita. Že sama predstava je nekaj posebnega, saj je brez tradicionalnih scenografskih panojev in drugih pripomočkov, kot so jih imele druge šolske uprizoritve, pri katerih je kdaj sodelovala. Ob gledanju predstav drugih šol so naši igralci odkrivali njihove slabe in dobre lastnosti ter tako popravljali svoje izvajanje. Ob vprašanju pa, če bodo postali tudi gledalci poklicnih gledaliških predstav, so le delno odgovorili.

Prof. Budal je iskreno izpostavila dragocenost, ki jo predstavlja Vesna Tomsic za šolo, ker zna marsikaj posredovati iz svoje duše. Tudi z njeno pomočjo so obiskovalci gledaliških delavnic osebnostno zrasli. Pridobili so neko gotovost, samozavest, odgovornost, samoobvladovanje in naučili so se pomagati si med seboj. Obšolsko delovanje na šoli Trinko je sicer kar živahno in polno dosežkov. Pred kratkim je bilo enajst najboljših dijakov v spremstvu prof. Rada Pelicon na tridnevno maturantskem izletu po severni Primorski in Gorenjski. Ogledali so si krajevne naravne in kulturne zanimivosti. Izlet je kot vsako leto omogočilo Ministrstvo za šolstvo Republike Slovenije. Giulia Battisti in Michele Kenda, učenca II. A razreda, sta na slovesni prireditvi, 8. t.m., v avditoriju na goriškem razstavišču prejela zlato kolajno na deželni natečaju solidarnosti. V razredu namreč aktivno pomagata sošolki Greti Cotič, učenki s posebnimi potrebami, predvsem pa jo imata zelo rada.

V petek, 13. t.m., je na Vrhniki prejela zlato priznanje Cankarjevega natečaja Costanza Frandolič, učenka III. A (mentorica prof. Lučana Budal), kot edina prvonagrajenka I. stopnje v

zamejstvu. Ostali tekmovalci so prejeli srebrna in bronasta priznanja 25. maja v Kulturnem domu I. Gruden v Nabrežini. Na to srečanje so prireditelji povabili Mateta Dolenca, avtorja, ki so ga prebirali dijaki. Vegova tekmovalca Dornik Matej in Riccardo Lulli sta odšla 20. t.m. na Disfido v Palmanovo. Za sedaj ostaja še neimenovan dobitnik Vernijeve nagrade, najboljši dijak v vseh treh letih šolanja. Simon Peter Leban se je povzpел na peto mesto na tekmovalju prometne vzgoje. Prejšnji konec tedna je Elena Costarion odšla na šahovsko tekmovanje na Sardinijo. Šolska ekipa odbojke je postala pokrajinski prvak. Lepo so se na deželnem tekmovalju odrezale tudi telovadke v aerobiki. Pred koncem letošnjega šolskega leta bo v avditoriju višješolskega središča tradicionalna prireditev ob podeljevanju bralnih značk. Na njej bo gostja pisateljica Janja Vidmar. Nagrajeni bodo tisti, ki so prebrali največ knjig. Tisti dan - datum ni še določen - bodo predvajali tudi kratkometražni film šolske produkcije o klošarju, z naslovom Bradač. Predstavili bodo tudi šolsko glasilo Sračje gnezdo. Zaključno prireditev, predvidoma 3. junija v goriškem KD, bo izoblikovala gledališka skupina z novo igro. Tisti večer bo med drugim tudi razglasitev nagrad z raznih natečajev in iz skladov, (Volant, SSS Ivan Sirk...).

Povemo naj še to, da je šola I. Trinko sodelovala na prireditvi 60-letnice obnove slovenskih šol v Italiji v soboto, 21. t.m., na Pomorski postaji v Trstu s kratkim dokumentarcem in prispevkom na skupni razstavi.

IK

S slovensko ter italijansko pesmijo in molitvijo h Kraljici miru

Romanje v Medjugorje

Spomladansko romanje od 6. do 9. maja letos je skrbno pripravil in vodil znani Darko Durček. Zbralo se nas je za avtobus ljudi, tudi večja skupina italijanskih romarjev iz Krmina in Gorice. Odpotovali smo iz Rožne doline pri Gorici skupno z romarji iz Slovenije. Pot nas je vodila mimo Ilirske Bistrice, Rupe in Rijeke, Plitvičkih jezer do Knina v Hercegovino. Pozno popoldne smo prispeli v Medjugorje, kamor nas je vabila Kraljica miru. Ves čas potovanja smo molili in prepevali v slovenskem in italijanskem jeziku. Vsi smo se lepo razumeli in ni bilo nobenega jezika; vsak je lahko v svojem jeziku povedal, kar je želel. Medjugorje je že od začetka prikazovanj, t.j. od 24. junija 1981, postalo znano po vsem svetu. Še danes se sem stekajo množice ljudi, zlasti mladih, ki želijo zadihati s polnimi pljuči v novem krščanskem življenju po zakramentih sprave in evharistije. Tudi naša skupina se je udeleževala skupnih sv. maš, ki so jih opravljali duhovniki z raznih koncev sveta. Branje evangelija je

bilo v raznih jezikih, slovenskem, francoskem, italijanskem, nemškem, angleškem, japonskem, korejskem, poljskem, češkem, slovaškem, ukrajinskem in še kakšnem drugem jeziku. Navzočnost teh duhovnikov je dokazovala vesoljnost naše Cerkve, ki združuje vse narode v izpovedovanju ene same vere in v ljubezni do Božje Matere Device Marije. Božja Mati vabi vse k spoznanju božje ljubezni, ki se je razodela v Križanem in Vstalem Gospodu, da bi zadoščevali za vse grehe in žalitve Boga ter prosili za mir v svetu. Sporočila medjugorske Device Marije nas utrjujejo v prepričanju, da molitev vse premore, tudi prodre skozi oblake. Doživeto je bilo romanje na Križavec, ko smo z molitvijo rožnega venca in križevega pota obujali spomin na Jezusovo trpljenje za odrešenje vsega človeštva, tako da smo na vrhu hriba zapeli velikonočno pesem. Prav tako je bilo doživeto večerno češčenje sv. križa in v soboto zvečer enournno češčenje Najsvetejšega. V nedeljo zjutraj smo se odpravili na obisk k p. Jozu Zovku, v samostan na

Širokem brijegu, ki je približno 30 km daleč od Medjugorja. P. Jozo Zovko, redovnik frančiškan je bil župnik v Medjugorju, ko se je začela prikazovati Marija. Zaradi tega je bil obsojen na 18 mesecev strogega zapora. Frančiškani so skozi 400 let turške nadvlade ohranjali katoliško vero v tem delu Hercegovine, kljub številnim preganjanjem. Zadnja Kalvarija se je zgodila malo pred koncem druge svetovne vojne, ko so komunistični partizani vdrli v samostan 7. februarja 1945, ga izropali in zažgali ter ubili 30 redovnikov. Komunistični komandant je vrgel križ na tla in zahteval, da nanj redovniki plunejo in ga pohodijo; šlo je za življenje in smrt. Pristopil je prvi redovnik, pokleknil pred križem, ga poljubil in vzkliknil: Jezus, ti si moj Bog in moje življenje. Prav tako so storili vsi drugi redovniki, med njimi je bilo sedem takih, ki so imeli 20 ali 21 let in so se pripravljali na redovništvo. Vseh 30 so enega za drugim ustrelili, jih vrgli v brezo, polili z bencinom in zažgali. Eden izmed navzočih vojakov se je

pozneje spreobrnil, se dal krstiti in živel kot zgleden kristjan. Njegov sin je postal duhovnik, redovnik frančiškan prav v tem obnovljenem samostanu. Frančiškanski samostan in cerkev Marije Vnebovzete so obnovili. Tu se vzgajajo bodoči redovniki in duhovniki. Samostan in šolo je obnovil p. Jozo Zovko. Predstavil nam je Marijino delo in dejal, da pravo krščansko življenje po naročilu medjugorske Kraljice temelji na petih kamenčkih v boju proti hudiču, ki ga lahko premagamo kot David Goljata.

Tile so: 1. rožni venec, molitev s srcem; 2. sv. obhajilo; 3. Sv. pismo; 4. post (ob sredah in petkih); 5. mesečna sv. spoved. V nedeljo popoldan smo se povzpeli na Hrib prikazovanj, kjer se je Božja Mati prvič prikazala petim otrokom. Tam stoji tudi mogočen Marijin kip iz belega marmorja, ki ga je dal postaviti spreobrnjeni budist v zahvalo za ozdravitev bolnega sina. Bolj kot čudeži ozdravljenja so pomembni čudeži na duši, ko se množice ljudi vračajo k Bogu. In prav v tem je poslanstvo Device Marije, da vodi ljudi različnih narodov, jezikov in ras h Kristusu, k Bogu. Ko bo zavladal mir v dušah, bo mir tudi na zemlji. Z zahvalno sv. mašo, ki smo

Cerkev Marije Vnebovzete na Širokem brijegu

jo imeli posebej mi romarji v slovenskem in italijanskem jeziku, smo se z genjenostjo in srečnim srcem poslovili od Medjugorja. Na poti domov smo med molitvijo in petjem obujali doživetja, ki ostanejo nepozabna. Čutili

smo se res kot ena družina, v kateri kraljuje Devica Marija. Številna spreobrnjenja, molitve, spovedi, obhajila in tudi čudeži govorijo o verodostojnosti Marijinih prikazovanj.

Jože Markuža